

Димитрије Станилоје

*Крст као
символ
обожења и
преображења
света*

Владимир Лоски

*Подводно
камење
еклисиологије*

*Освештана новоподигнута
црква у Рибарима код Јагодине*

фото репортажа

Освештана новоподигнута црква у Рибарима

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

257

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ
Каленик 257
5/2021

Димитрије Станилоје

Крст као символ обожења и преображења света

стр. 2

Димитрије Станилоје

Крст као
символ
обожења и
преображења
света

Владимир Лоски
Подводно
камење
еклисиологије

Освештана новоподигнута црква у Рибарима код Јагодине

Излази са благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XLII,
Број 5, (257), 2021.

Издавач:

Српска православна епархија
шумадијска

Излази:

шест пута годишње

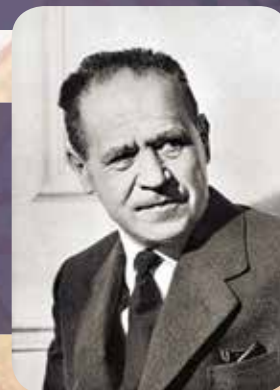
Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ,
Крагујевац

Владимир Лоски

Подводно камење еклисиологије

стр. 15

Лоренс Ферли, Поновно схватање Богородице.....	4
Проповед Владике Валеријана на Малу Госпојину 1953. године.....	6
Освештана новоподигнута црква у Рибарима код Јагодине.....	19
Др Неда Андрић, Теантропологија Достојевског.....	33

Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована
In memoriam
Дечија страна

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј
Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић
Редакција: Др Зоран Крстић, протојереј - ставрофор, Миљин Марковић, протојереј,
Марко Митић протојереј, Рајко Стефановић, протојереј - ставрофор, Драган Икић, јереј,
Владан Костадиновић, јереј, Гордана Јоцић

Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,
e-mail : n.milovic2@gmail.com
Дизајн и прелом: Дејан Манделц

Димитрије Станилоје, протојереј

КРСТ КАО СИМВОЛ ОБОЖЕЊА И ПРЕОБРАЖЕЊА СВЕТА

Петог октобра 1993. године упокојио се познати румунски богослов Димитрије Станилоје (Dimitri Stăniloae). Његов теолошки опус, између осталог, обухвата коментаре на Оце Цркве, превод Добротољубља на румунски језик, а најпознатије дело које је написао 1978. године, јесте Православна догматика. Отац Димитрије је провео неколико година у затвору у доба комунизма, након чега је почео да ради при Светом синоду Румунске Цркве, често путујући на међународне конференције како би са другима поделио своје богословско учење

Преко Крста, Христос је осветио своје тело које је га повезује са светом. Одолео је искушењима која му је овај свет слао и одбио је да окуси уживања, да необузвано задовољи своје потребе, односно да избегне бол и смрт. Ако ми, на исти начин, избегнемо сва греховна искушења и смирено истрпимо смртни бол, светост од Његовог тела ће се раширити на сва наша тела и целокупни свет.

Православна Црква не говори да је Христос кроз Крст напустио творевину, већ да ју је обновио за рај – рај сачињен од врлина и намењен онима који из своје безграничне љубави према Њему, прихватају Његов Крст. Стога, Крст је Христова моћ која, уколико је усвојимо, свету доноси вечност. Зато је Христос са нама све до свршетка времена. Без икакве сумње, истинско Царство ће доћи након васкрсења целокупног света.

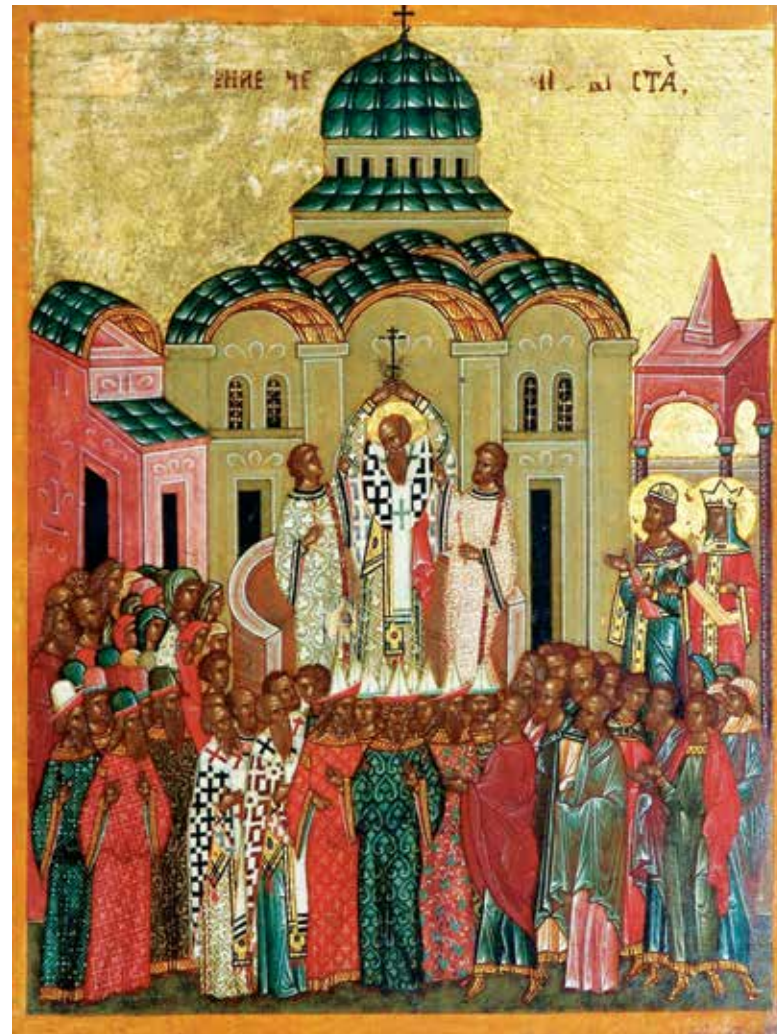
Творевина је претворена у ратиште између самих људи које је настало због похлепе и себичних страсти. Но, она се може вратити у своје рајско стање управо посредством Крста. На празник Воздвижења Часног Крста, 14. септембра, Православна Црква поје: „Пре ме је у рају дрво обнажило и умртвило, када ми је ђаво залагај са њега принео, а дрво Крста доноси људима одећу живота, када је постављено на земљи, и цео свет је испунио сваке радости. На њега узвишеног народе гледајмо, а Богу са вером сложено кличимо: испунио се дом твој славе“ (Сједален након Полијелеја празника Воздвижења). Управо због овога је рај поново отворен; јер „пламени мач“ (Пост 3, 24) који је бранио улазак у њега због људске похлепе, био је немоћан да га задржи затвореним. Сада је Христос донео рај, отворивши га тако што је у људском облику понео дрво Крста, којим је победио човекову похлепу и на прво место ставио одрицање од Своје воље. Сви они који учине исто, такође ће ступити у рај.

Извесно је да постоји рај у који душе верних одлазе након смрти. Но, тај рај се такође простире и овде на земљи, обнављајући првобитни рај. На земљи се он појављује кроз Крст, који је уздигнут на сред земље и који људи прихватају као основно правило својих живота. Душе након смрти одлазе у Царство, захваљујући земаљском животу верних, који прати пут Крста. На крају, рај на земљи ће постати савршен и вечан онда када буду васкрсла сва тела.

Међутим, без напора да земљу, у извесном степену, учинимо рајем, она никада неће напредовати према Небеском царству. Због тога и Христос остаје са нама до свршетка века.

Но, на земљи већ имамо преукус есхатологије. У једној другој песми, Црква говори: „О, преславног ли чуда!

Као живоносни врт се данас пресвети Крст на висини узнесен показао, и славослове га сви крајеви земље, а страше се војске демона. О, какав ли је дар земљи дарован!“ (Хвалитна стихира празника Воздвижења).

Улога Крста у обожењу и преображењу света је јасно приказана у свим црквеним песмама. Као што се Господње тело осветило Крстом, тако се и наша тела освећују, али и сам наш однос према свету и свет као такав. Ми задобијамо обожење посредством силе Христове, у којој је присутан Крст и он продужава разумевање самог Господа – Његовог стрпљивог и безгрешног односа према свету, и тако Крст постаје хвалоспев Оцу као темељ сваког нашег односа са Њим.

Због тога се у Православној Цркви све личности и све ствари освећују и приносе кроз Крст. Хришћани се осећују крсним знаком и траже снагу да се према свету понашају чисто. Такође, они изражавају жељу да се

уздигну изнад света; да славе Бога свим својим делима и страдањима у свету, чак и кроз смрт; да живе и умру за Бога; да на сваки начин покажу да себе жртвују зарад Њега. Црква све освећује помоћу Крста: воду, којом кропи своје верне, храну, куће, поља и њиве са својим приносом, Божијим даром. Крст све то освећује и прочишћује све док не учини Бога, Господа свих твари, јасним. Међу осталом творевином, Крст издваја човека и ставља га у дијалог са Богом. Све се приноси на дар Богу. Све службе у Цркви почињу и завршавају се крстним знаком. Сви значајни покрети на богослужењима повезани су са Крстом, јер највећа сила Христова долази кроз то знамење у оноликој мери колико Га, осењујући се њиме, призивамо. Уз помоћ овог знака, верници се сусрећу са Христовом силом, обећавајући да ће принети чисти принос Богу, да ће у чистоти извршавати свако своје дело на земљи. Из овог разлога је Крст увек у вези са призивањем Свете Тројице, јер је Она покретач на-

грех и чекамо смрт. Крст нам даје силу Христову, јер имајући га у уму, желимо да подражавамо његов пример и владамо се у свету лишени себичних страсти, у духу уздржавања, мира и заједнице са другима.

„Крст је сила против ђавола“, говори Православна Црква. Он је оружје против свих ђавољих искушења и махинација и против страсти које воде свађама... Крст је оружје против демона у тој мери да у нама обнавља дух жртвовања, то јест заједнице са Богом и другим људима.

Само Крст, уништавајући наше себичне страсти и лишавајући нас прекомерног везивања за свет, који тако постаје једина реалност, може донети крајњи мир међу људе и у друштво.

Свети Оци су говорили да виђење Бога у свету или Његова транспарентност, зависе од нашег очишћења од страсти. Ову идеју је теоријски, на свој начин, приказао Свети Максим Исповедник. Према њему, када гледамо ствари и када смо ослобођени од страсти, тада стварима враћамо њихово право значење – да је Бог присутан у њима: „Страсна мисао је помисао сложена од страсти и мисли. Одвојимо страст од мисли и остаће проста помисао“ (400 глава о љубави III, 43, PG, 90, 1029). Ово не значи уништавање света, већ обнављање његовог истинског значења које нису искривиле страсти, као и откривање Божанског присуства.

Када узмемо Крст, уз помоћ силе Христове постајемо *нова твар*, како говори Свети апостол Павле (2Кор 5, 16-17), који још додаје да тада видимо да је *све (постало) од Бога* (2Кор 5, 18). На овакав начин припремамо творевину да задобије степен слободе, коме и сви ми стремимо као деца Божија, а не више као робови свету и страстима. Свет се не радује стању пропадања у које смо га, својим падом, увукли и тако постали његови робови, уместо да будемо они који се о њему старају. Стање слободе ка којем идемо повезује се са висином славе и у стању смо да свет уздигнемо на ту висину (Рим 8, 31).

Из перспективе овог истинског и новог услова постојања, творевина се и даље налази у порођајним мукама. Оне су бол самог Крста који носимо без греха. Крст се показао као једини смисао кроз који свет пролази да би дошао до новог постојања – где Бог целом човечанству и творевини постаје видљив као Онај Који Јесте. Крст је једини пут којим можемо доћи до велелепне трпезе, која изобилује знањем о Божанској Речи, где творевина види Бога јасно у свој слави и тада улазимо у истинит дијалог са Њим. Тако ће читав свет бити пројављен у Њему и у нама као садржај тог дијалога, као пресијавање светла у којем ћемо Га познати у свом богатству које нам је дао (Свети Максим Исповедник, *Амбигва*, PG 91, 1373).

Све ће се ово збити захваљујући Крсту Христовом, уколико га прихватимо као свој. Само у светлости и сили Крста који ће се појавити на небу, знаком Сина Човечијег приликом Другог доласка (Мт 24, 30), свет ће се на крају показати као *небо ново и земља нова* (Отк 21, 1).

Извор: Protopresbyter Dumitru Staniloae, *Στο φως του Σταυρου και της Αναστασεως* (*In the Light of the Cross and Resurrection*), The Holy Monastery of the Transfiguration of the Saviour, Kymi, pp. 27-35.

Са енглеског превео Лазар Марјановић

шег спасења и од Ње Божанска моћ долази у свет, са циљем да га освети и преобрази. У свету је ово јасно показано Крстом.

Моћ Крста не очишћује само верне и њихов однос према свету, већ и сам свет. Пред Крстом беже они демони који изазивају зло у свету и стварају искушења кроз воду, вино, воће и људска бића.

Хришћани верују да ће, чинећи крсни знак на свом телу, у свим својим делима и на свим својим путевима, при сваком сусрету са природом и другим људима, имати Духа Светога као помоћника. Постоји нарочита повезаност између Светог Духа и Крста, будући да је крсно знамење људски двиг за очишћењем, док је Свети Дух очишћујућа сила. Они се не смеју одвајати.

Крст је сила која свет чини чистим. Када се крстимо са вером и чврстим убеђењем да ћемо живети чистим животом, сила Христовог Духа долази на нас – сила од Оног који је једини чист у свету. Тада ми избегавамо

Лоренс Ферли, свештеник

ПОНОВНО СХВАТАЊЕ БОГОРОДИЦЕ

Мајка Божија је, без икакве сумње и озбиљног конкурента, најпознатија жена у људској историји. С обзиром на то, заиста је чудно говорити о поновном схватању њене личности. Тешко да се најпознатија жена у историји може запоставити. Но, рекао бих да се њој управо то десило овде на Западу.

На ову јеврејску Марију је пала сенка католичке и протестантске Марије, пошто су се и католици и протестанти, убрзо након рађања протестантизма у шеснаестом веку, борили против јеврејског елемента. Марија је постала мање особа, а више символ, разлог и извор сукоба у великом рату вођеном терминима и речима. Нажалост, овај рат је убрзо прерастао обичне речи,

будући да је проливена крв на обе стране у дугом религијском конфлику. За протестанте тих дана, католици нису били хришћани. Сматрали су их непросвећеним и залуталим идолопоклоницима, који изнова разапињу Христа на свакој миси, обожавају идоле од дрвета и камена и зато остају без Божије милости. Папа је сам по себи био антихрист, дугоочекивани грешни човек којег је апостол Павле први споменуо у Другој посланици Солуњанима. Папина црква није била Црква Христова, већ Вавилон, мајка блуда и грозота земаљских.

Не изненађује да је Рим, са своје стране, прогласио протестантски покрет за јерес и шизму, користећи се најтежим могућим терминима. Реформатори су отпадници, непријатељи Христови и они који прихватају њихово учење одлазе у пакао. Заиста, у вековима који долазе католици су установили да је смртни грех чак и сам улазак у протестантски храм.

У овим узаврелим превирањима, Марија из Назарета је постала повод рата. То није требало тако да буде, и у првих неколико година протестантске Реформације деловало је да је место Марије било једно од неколико ствари око којих се католици и протестанти могу сложити. У првој генерацији Реформатора видимо да Мартин Лутер прихвата Маријино вечно девичанство и њену безгрешност, и о њој говори као о

„Мајци Божијој“ и „Царици небеској“.

Међутим, овај његов, више традиционални, западни став убрзо ће се променити. Од 1522. године, Лутер је научавао да је сваки хришћанин свет као Марија, иако је и даље прихватао важност њеног небеског заступништва.

Цвингли је такође прихватио вечно девичанство Маријино, као што је то учинио и Жан Калвин. Ова два реформатора су одбацила било какво поштовање Богородице. Калвин је тврдио да мољење Богородици да она измоли благодат за нас представља „одвратно псовање“. Делује да су реформатори своје нове каријере започели прихватањем скоро неиспитане „маријанске“ побожнос-

Ма - рија о којој говоримо била је Јеврејка из Палестине у првом веку. Имала је око четрнаест година када је била заручена за Јосифа (што представља нормалан узраст за заручење јеврејских девојака тог времена) и, изузев неколико месеци које је провела као избеглица у Египту заједно са својим супругом и малом бебом, цео свој живот је провела унутар граница Свете Земље. Она је порасла у граду Назарету у Галилеји и свој живот завршила као део мале хришћанске заједнице у Јерусалиму, где је и погребена. Марија у историји је Марија Јеврејка.

ти средњовековног Запада у коме су поникли, али су ускоро реаговали против ње, закључујући да није сагласна са њиховим новим учењима о милости и спасењу.

Реагујући на ово, Рим је постајао све више ограничен и милитантан у својој „маријанској“ побожности, која је била попут неке индустрије у успону. Њено безгрешно зачеће је било изузетно наглашавано да би коначно постало догма 1854. године. Католичка црква је ставила свој печат на наводна Маријина указивања Катарини Лабури у Паризу 1830, Бернадети Субири у Лурду 1858, као и другима, укључујући и указивања Лусији дос Сантос 1917. године у Фатими, у Португалији. Године 1950. Рим је прогласио Успење Богородичино као догму Католичке цркве. Тренутна ситуација је таква да је све већи притисак да се она прогласи *Co-redemprix*.¹

Протестантска реакција на овакав став Рима била је очекивана. Протестанти су убрзо напустили схватање најранијих реформатора о Маријином вечном девичанству и тежили су да умање њену улогу што је више могуће. Она је виђена као нимало другачија у односу на друге вернике у Христу, одвојено од историјске истине да Га је она родила. „Браћа“ Христова која се помињу у Јеванђељу посматрана су као њена остала биолошка деца. Сваки покушај да се њој припише јединствена или нарочита улога у хришћанском исповедању била је сматрана идолатријом.

Борбене линије су биле чврсто повучене. Марија католикиња и Марија протестанткиња нису имале скоро ништа заједничко. Марија није више била само историјска личност која је у једном тренутку живела у Палестини. Она је постала поприште за вођење велике борбе. Протестанти читају Библију и историју Цркве како би пронашли потврду за своје минималистичко виђење Марије, док католици исто то раде да би пронашли потврду за своје касније маријанске догмате попут безгрешног зачећа и њеног телесног вазнесења. Они који су посвећени овом полемичком погледу мање гледају Маријино лице, а више лица својих противника, и историјска Марија, млада Јеврејка која је родила Христа, суновратно се губи у магли борбе.

Предлажемо искорак из овог бојног поља и повратак Светом Писму и црквеној историји са свежим и отвореним очима. Само са таквог становишта можемо се надати да повратимо праву Марију, младу девојку изабрану од Бога да буде Мајка вечног Логоса.

Са енглеског превео и приредио Лазар Марјановић

¹ Израз коришћен за Пресвету Богородицу и односи се на њену улогу у испуњењу свих људи.

Горан Мићућ, свештеник

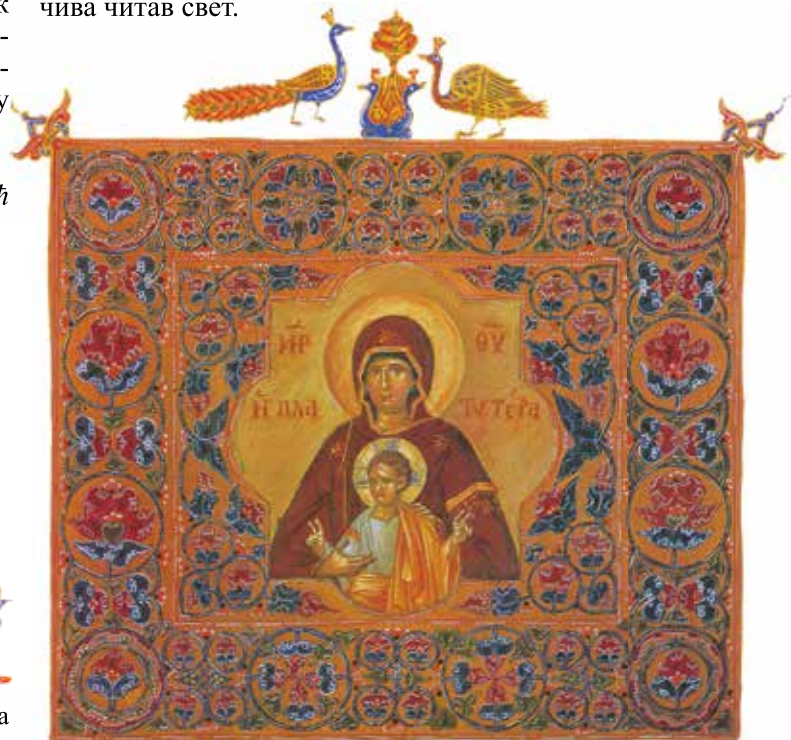
МАЈКА БОЖИЈА

Мајка Божија пример је свим мајкама које страже над својом децом. Скромна и смерна, тихо и послушно прихватила је вољу Божију, глас анђела. Родила је божанско Дете Господа Исуса Христа. Довољно је погледати Њен божански лик и видети са колико љубави и пажње у рукама држи своје мило чедо.

Она, Пресвета Богородица, највећа међу мајкама, до последњег тренутка била је уз свога Сина, и када су Га ружили, гонили и – на крају – распињали; Она је проживљавала страхоте и понижења и до краја храбро и достојанствено остала чврста и непоколебљива, чак и у најтежем часу смрти свог Сина.

Тај најприснији однос Сина и Мајке, може се само једним именом назвати – Љубав. Божанска љубав излила се Духом Светим и зачала у утроби Пресвете Богородице Богочовека Исуса Христа, који је до краја овоземаљског живота био и остао у рукама Пресвете Богородице. Вечна, нераскидива родитељска веза између сина и мајке дирљиво је представљена као однос прожет највећом љубави, а преноси се на сва поколења која у Пресветој Богородици виде своју заступницу и молитвеницу пред Сином Њеним. Управо Она помаже свакоме ко јој се искрено обрати за помоћ. Гледа све људе својим прелепим очима, право у дубину душе свакога, и благим и топлим осмехом даје снаге и уздиже изнад свих искушења. Колико је само оних који су пред ликом Мајке Божије духовно прогледали, осетили Њену моћну мајчинску руку и пробудили се из дубоког сна.

И она је заспала, уснула и вазнела се ка вољеном Сину, Господу и Спасу Исусу Христу, а остала је вечити пример жртве и љубави, божанске љубави на којој почиња читав свет.

ПРОПОВЕД ВЛАДИКЕ ВАЛЕРИЈАНА СТЕФАНОВИЋА НА МАЛУ ГОСПОЈИНУ 1953. ГОДИНЕ У СТАРОЈ КРАГУЈЕВАЧКОЈ ЦРКВИ

Валеријан Стефановић, први Епископ шумадијски (1947-1976), упокојио се 23. октобра 1976. године. Као подсећање на његов архипастирски рад у Шумадијској епархији, објављујемо проповед коју је одржао на празник Рођења Пресвете Богородице у Старој крагујевачкој цркви

Свети Дионисије Ареопagit, три године после свог обраћања у хришћанство, удостојио се да у граду Јерусалиму види лицем у лице Узвишену и Пресвету Деву Марију. Ево како он описује тај сусрет.

Када су ме одвели пред Пресвету Деву Марију, моју душу је обасјала чудна и дивна светлост. Све је око мене блистало у сјају и слави. Дивни и дотле мени непознати мириси, ширили су се и разливали у толикој мери, да ни моје тело, ни моја душа нису имали снаге да све то

издрже. Изнемогло је срце моје, изнемогао је дух мој од њене божанске славе и божанске благодати, која је била у Њој. Човечији дух није у стању да представи себи, нити славу, нити икакву почаст, која би била већа и узвишенија од блаженства кога сам тада осетио, ја недостојан, али достојан по милосрђу Божјем.

То је доживео и преживео, такви и толико снажни су били утисци овог светитеља од сусрета са Узвишеном Богомајком.

Њена морална чистота, Њена морална лепота, била је и јесте изнад свих светитеља и Божјих угодника, па чак и изнад бестелесних сила, изнад светих анђела и арханђела. Све је надилазила Њена усрдност у молитви и побожном занимању, девствена чистота и целомудреност, вера у Бога и обећање Божје, свакидашња пажљивост ка путевима промисла Божјег, преданост вољи Божјој, смирено подношење свих животних тегоба и недаћа, непоколебива храброст у највећим искушењима, злу и јаду, материнска брига за све, срдачна топлина према сродницима, а изнад свега и у свему светитељско смирење и скромност. То је морални лик узвишене Богомајке.

„Друга је слава сунцу, друга је слава месецу, друга слава звездама, јер се и звезда од звезде разликује у слави“, вели Свети апостол. Пресвета Богомати је имала и има и славу сунца и славу месеца и славу звезда.

Она има венац девствене чистоте, већи, лепши и бољи венац од свих светих и преподобних девојака, јер је својом чистотом превазишла и анђеле.

Она има венац мученика, јер стојећи под Крстом на ком је био разапет Њен Син, Њено материнско срце било је раздирано болом и страдањем, равним голготском страдању. Хришћански мученици су претрпели велике муке и многа страдања за Христа и за Његову науку. То су биле телесне муке и телесна страдања над којима је душа ликовала, јер се страда за сладчајшег Исуса и Спаситеља. Пресвета Богородица доживљавала је и преживљавала сав бол понижавања и ниподаштавања, сву гнусност неодољиве мржње човека према Богочовеку Христу, Сину Њеном, сву страхоту и сав физички бол једне најстрашније смрти, смрти на Крсту. Зато је Она страдала и пострадала више него сви мученици и исповедници вере Христове.

Она има венац пророка, јер када је после благовести отишла код своје рођаке Јелисавете и када ју је ова ословила речима: „Откуд да ми долази мати Господа мога?“, прорекла је да ће славити сва племена земаљска.

Она има венац јеванђелиста, јер је само она Књига Сина Божјег.

Она има венац апостола, јер је и она вршила мисију и дужност апостолску. Ако апостол за себе каже: „не видех ли Исуса Господа мога, онда ко има на то право више него ли она, која је родила Сина Божјег.“

Она има венац исповедника, јер је говорила: „велича душа моја Господа“ и „што ми учини величину силни“.

Она има венац смиренних, јер не само да је говорила за себе: „што погледа на смирене слушкиње своје“, него је цео њен живот био повученост, скромност и смиреност.

Она има венац испоснички, јер не само да је цео свој живот проводила и провела у посту, него што је најважније, своје тело је потчинила својој души и суверено владала над њим.

Она има венац преподобних. Њено успење на небо било је и славније и часније од свих преподобних отаца и матера наших.

Она има венац милостивих. Њен живот и док је била заједно са својим Божанским Сином, и после Његовог васкрсења, био је посвећен човеку и његовом добру. Света Црква јој се у молитвама обраћа као извору милосрђа и љубави: „Отвори нам благословена Богородице, двери милосрђа“.

Она има венац бесребреника и целебника, јер је родила небеског лекара душа и тела наших.

Она има венац свих светитеља и Божјих угодника, јер је мати Најсветијег, мати Оног Који се прославио у чистом и светом животу свих светитеља и угодника Божјих.

На Њу, Пресвету и Узвишену, положимо све уздање наше. Упутимо јој топлу и усрдну молитву: Пресвета Богородице, спаси нас и сачувај нас под окриљем својим. Амин.

Владислав Ципин, протојереј

ИСПОВЕДНИЧКИ ПОДВИГ ПРЕПОДОБНОГ МАКСИМА И ЊЕГОВО БОГОСЛОВЉЕ

После расправе Светог Мартина Исповедника, кључни црквени делатник против монотелитске јереси, без обзира на свој скромни црквени статус, постао је Преподобни Максим.

Познато је да се родио око 580. године, али у изворима о њему постоје противречна сведочанства. Разне редакције његовог „житија”, састављеног у X веку, и словенски и грузијски преводи засновани на њему, садрже шкрту информацију о животу светога до његовог ступања на поприште сукоба са монотелитском јереси. У њима се говори да се Максим Исповедник родио у Константинопољу од чувених родитеља, који су му пружили хришћанско васпитање, да је примио изузетно образовање у богословљу и спољашњим наукама, нарочито у реторици и философији, да га је император Ираклије узео у службу и одредио за првог секретара своје канцеларије, али да је, послуживши неколико лета у палати, Максим оставио свет и ступио у Хрисопољски манастир, који се налазио на азијској обали Босфора, где је касније био изабран за игумана.

Друга сведочења налазе се у Максимовом житију на сиријском језику, које је написао Георгије Ресхански (он је у своје време био ученик Светог Софронија Јерусалимског, али је затим прешао у табор монотелита). Ова биографија, усмерена на дискредитацију светога, била је својеврстан памфлет, састављен у навечерје VI Васељенског Сабора, током полемике против, као што се изражава аутор тог текста, „јереси максимијана”¹. Наравно, не треба веровати предубеђеном памфлетисти, али, будући да је савременик светога, он није био у прилици да радикално искриви фактичке податке биографије свог противника. Као што то обично бива у сличним случајевима, тенденциозност се изражавала у интерпретацији догађаја.

Сагласно сиријском извору, Преподобни Максим се није родио у престоници империје, већ у Палестини, и није из породице чувених Ромеја: његов отац је био Самарјанин из Сихара, који се бавио припремањем четкица

и платна, а мајка – невољница Персијанка, откупљена од њеног власника. По вероисповести је била, вероватно, зороастријка. Самарјани су тражили од Максимовог оца да се разведе од многобошкиње и преда је на спаљивање,

и тада су родитељи преподобног побегли у градић Хешвин, где их је прихватио свештеник по имену Мартирије. Он је крстио бегунце и назвао их Теоном и Марејом. Самарјани су и тамо претили убиством и новокрштеним супружницима и Мартирију, али он је имао утицајног покровитеља, царског чиновника Генадија, тако да су Самарјани били принуђени да их оставе на миру. Убрзо се Теони и Мареју родио син, који је на крштењу добио име Мосхион. Малишан је рано осиротео, и Мартирије га је смеистио заједно са млађим братом у обитељ преподобног Харитона Исповедника. Мосхионов млађи брат ускоро је скончао, а он сам

је био пострижен од игумана манастира Пантелеона, добивши име Максим. Састављач биографије назива Пантелеона оригенистом и пише да је овај заразио Максима „свом горчином свог злоучења”². Утицај Оригена на Преподобног Максима, једнако као и на оца Кападокијце, нарочито Светог Григорија Ниског, не доводи се у сумњу, али ниједну од заблуда великог александријског богослова, осуђеног на V Васељенском Сабору, Максим Исповедник није делио: не само учење о претпостојању душе, него чак и о апокатастасису, које је од Оригена позајмио Свети Григорије Ниски.

У сиријској биографији светога нема спомена о служби преподобног на двору, иако је, поред његовог грчког житија, ова епизода позната и из других извора: међу Максимовим коресподентима биле су и високо постављене личности, које је он лично познавао. У вези са тим А. И. Сидоров, позивајући се на француског патролога Ж. М. Гаригеса, изграђује овакав след догађаја у животу светога: „Најезда Персијанаца на Палестину и њихово освајање Јерусалима (624. године) натерала је Преподобног Максима, као и многе друге монахе, да емигрирају из Свете Земље. Приближно око 617. године он се, вероватно, појављује у престоници... Управо у то време с њим се упознаје Анастасије, који је тада био писар императорке – прве жене цара Ираклија. Очито је Анастасије, који од тог часа за цео живот остаје верни ученик преподобног, био посредник који је представио палестинског инока на двору... Изванредне способности Преподобног Максима... нису могле да не привуку Ираклијеву пажњу, који се недавно зацарио и имао је потребе за талентованим људима”³.

Није познато колико дуго је Максим Исповедник служио у императорској канцеларији, али, напустивши двор, он је вероватно ступио у Хрисопољски манастир

изван града, одакле се затим преселио у обитељ Светог великомученика Георгија у Кизику. Опсада Константинопоља 626. године од стране Авара, Словена и Персијанаца, који су окупирали азијско приобаље, морски теснац и Мраморно море, подстакла је преподобног на одлазак у Афричку дијецезу, али нема одређених сведочења о маршрути његовог путовања. Познато је само да се већ 632. године налазио у Картагини. Могуће је да је на путу у Африку боравио на Криту, у Сирији, на Кипру и у Египту.

У Картагини и другим градовима Афричке дијецезе нашли су тада прибежиште емигранти из Сирије и других земаља, окупираних калифатом. Међу њима су били и православни, и монофизити, чак и несторијанци. У то време Максим се зближио са светим Софронијем, осамдесетогодишњим старцем, подвижником и богословом, којем је убрзо предстојало, на заласку земаљског живота, да стане на чело Јерусалимске патријаршије. У једној од посланица преподобни назива Софронија својим „оцем и учитељем, благоразумним и мудрим, заступником истине и непобедивим борцем за божанствене догмате, који је моћан да делом и речју порази сваку јерес“⁴. Управо тада је Преподобни Максим, удубивши се у богословске теме, везане за учење о две или једној енергији и вољи у Христу, открио заблудност монотелитске јереси и, будући да је био једномишљеник Светог Софронија, указивао му је помоћ у састављању његових посланица.

О томе где је живео Преподобни Максим после 630. године његово грчко житије и сиријска биографија дају противречна сведочења. Сагласно житију, он није напуштао Африку од 632. до 645. године, а Георгије Ресхански тврди да је после 634. године боравио у Палестини и Сирији. Савремени биограф преподобног са поверењем се односи према овим сведочењима и пише да се на Истоку подвизавао у Лаври, где је примио постриг, „путовавши, према потреби, у суседне области Палестине и Сирије. За то време убедио је много локалних православних да пруже отпор монотелитству“⁵. Затим је, вративши се у Картагину, дуго времена остао на Западу. Скупа са Преподобним Максимом у Африци се налазио и његов ученик Анастасије, којем је ова дијецеза била родни крај.

Георгије Ресхански пише да су Максим и Анастасије у Африци „нашли смештај у обитељи која се назива Ипо Дијарит“... Овде су живели монаси несторијанци („студенти из Нинивије“), њих 87, а њихов настојатељ је био Ешаија, који је живео заједно са сином Ишо. Налазећи да се Преподобни Максим и Анастасије не разилазе с њима у учењу, несторијански монаси су их примили у своју заједницу. После овог Преподобни Максим и Анастасије обратили су „целу Африку“ у диотелитство... Међу „заведенима“ је био и Георгије⁶, „епарх“ Африке. Према примедбама А. И. Сидорова, „слично саопштење могло би се сматрати полемичким *топосом* монофизита (прихваћеним и од стране монотелита), који су увек оптуживали православне за несторијанство, ако не би постојао низ тачних и конкретних детаља који јасно говоре у корист истинитости датог сведочења“⁷. А. И. Сидоров прихвата верзију С. Брока, да су под „студентима из Нинивије“ подразумевани следбеници несторијанског богослова Хенане Адијабенског⁸, који су се у хринологији разишли са владајућом несторијанском доктрином о две природе и две ипостаси у Христу уз једно лице, приближивши се халкидонском учењу. Хенана је, као и православни халкидонити, учио о једној сложеној ипостаси и две природе, за шта је био осуђен на сабору несторијанских епископа 612. године.

У првој половини четрдесетих година VII века Максим се налазио углавном или чак стално у Картагини. Тамо је 645. године одржан његов јавни богословски диспут са патријархом Пиром, окончан његовом победом, коју је признао и сам његов опонент, обећававши да ће ступити у општење са диотелитима по свом повратку у Рим, куда се тада и упутио. Сагласно грчком житију, император Констант, дознавши за овај диспут, веома се разгневио и „заповедио да доведу у Константинопољ како Светог Мартина, тако и узвишеног Максима“⁹.

Али сиријска биографија Максима Исповедника саопштава да је Максим сам, налазећи се на слободи, дошао у Константинопољ и тамо се населио у манстир Плакидија, који је у то доба био резиденција папских апокрисијарија. Заједно са Преподобним Максимом тамо се налазио и његов ученик и сапутник, монах Анастасије. Други Максимов следбеник са истим именом Анастасије, који је у прошлости вршио дужност папског апокрисијарија у Константинопољу, о чијем нам хапшењу заједно са Максимом саопштавају неки извори, заправо је прогнан у Трапезунт још 648. године, а затим је пребачен у Месемврију. Када се 653. године император Констант вратио из источног похода у престоницу, сазвао је сабор који је осудио Преподобног

Максима, и „император је наредио, да би га још више посрамио, да затворе старца у женски манастир”¹⁰. Кривични процес против Преподобног Максима одржан је 655. године, одмах након прогонства Светог Мартина у Херсон, приликом поновног постављења на Константинопољски престо патријарха Пира. Читав процес је водио исти сакеларије Вукелеон, који је председавао на суђењу Светом Мартину. Максима су на суду окривили за политичке преступе, због тога што је још за време Ираклија, налазећи се у Африци, предао муслиманима Египат, Пентапољ, Триполитанију и Африку, тврдећи да се ово издајство састојало у томе што „није саветовао префекту Нумидије Петру да се супротстави Арапима, јер Бог неће помоћи императору Ираклију због његове јереси”¹¹. Преподобни Максим је одбацио ову оптужбу. Један од сведока позваних на суђење оптужио га је зато што није сматрао императора свештеником. Оптужени је потврдио да он стварно види у императору само лаика, и као основу овог свог убеђења навео је околност да се на богослужењу у јектенијама име императора узноси после помињања свештенослужитеља. Коментаришући процес против Максима Исповедника, А. В. Карташев је овим поводом саркастично приметио да су „у Руској цркви на јектенијама императора помињали пре свештенства, тако да овај Максимов аргумент не би био снажан”¹². На оптужбе за оригенизам свети је одговорио анатемисањем Оригена.

После првог испитивања увече су затворенику дошла двојица чиновника са намером да слома његову упорност и убеди га да уђе у општење са Константинопољским патријархом. Саопштили су му да су синоћ из Рима стигли папски апокрисијарији, спремни да се причесте заједно са патријархом. Ствар је у томе да је, недуго пре суђења Максиму, престонички презвитер Петар, којем је убрзо предстојало да се попне на патријаршијски престо, иступио са догматском формулацијом, којом позива да се измире дијалетити и монотелити: о једној вољи и једном дејству по ипостаси, и две воље и два дејства по природи. Ову формулацију прихватили су и монотелита Пир и папски апокрисијарији, не налазећи у њој јерес. Али Преподобни Максим је одбацује, убеђен у то да је воља својство природе, али не ипостаси. Овим поводом,

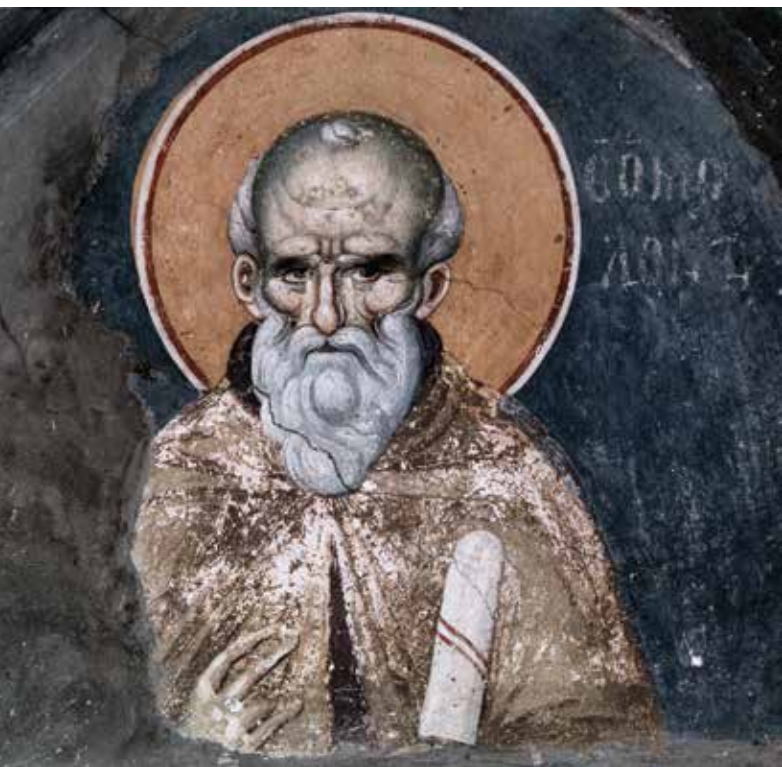
будући да се Рим приклонио измирењу са монотелитским Константинопољским престолом, патријарх Пир је злурадо заповедио да упитају, како се тада чинило, од свију напуштеног затвореника: „Каквој ти сада Цркви припадаш? Константинопољу, Риму, Антиохији, Александрији, Јерусалиму? Сада су сви сагласни”¹³. Тада је Преподобни Исповедник изговорио речи познате целом свету из његовог житија, о томе да чак и ако цела васељена почне да се причешћује са патријархом Пиром, он се неће причестити. Истина, ове речи нису сачуване у судских актима, али „идеја ове фразе, несумњиво, тамо је присутна”¹⁴.

На ислеђивањима Максиму Исповеднику изнели су политичке оптужбе: једна од њих састојала се у томе да је анатемисао „Типос” императора Константа. Преподобни је потврдио ову чињеницу: „Колико пута сам вам говорио и сада говорим: анатемисао сам. – Према томе, и императора си анатемисао? – Ја императора нисам анатемисао, него само повељу, туђу православној вери”¹⁵. Настављајући испитивање, судија је питао Максима, где и када је био осуђен „Типос”? Максим им је споменуо Латерански сабор. „Ти говориш о Латеранском сабору, али он је био сазван од стране свргнутог папе Мартина. – Прогнаног, али не и свргнутог”¹⁶. После овог испитивања Максима Исповедника су одвели у тамницу, а следећег дана су објавили пресуду о његовом протеривању у тракијски град Визију.

Након годину дана преподобном изгнанику дошао је Теодосије, епископ Кесарије Витинске, заједно са двојицом императорових изасланика. Непоклебљивост преподобног подстакла је Западно Цркву да одступи из општења са монотелитским патријаршијским престолом Константинопоља. Зато су високо позиционирани гости покушали да приволе Максима на помирење са патријархом Пиром, да би се на тај начин избегла црквена подела са Римом. Током састанака уследила је богословска дискусија, након које је Максим Исповедник убедио Теодосија у исправност догматског учења о две воље и две енергије у Христу. Код Максима се родила идеја да се скупа са Теодосијем упуту у Рим у својству посланика императора и патријарха, с тим да би се тамо договорили о пуном успостављању канонског општења.

Император је наредио да доведу прогнаника у манастир Светог Теодора, који се налазио у Ригиону, близу престонице. Тамо је к њему изнова дошао епископ Теодосије заједно са императоровим изасланицима, патрицијима Епифанијем и Троилом. Епифаније се обратио преподобном речима: „Ево шта је господар наредио да ти објавим: пошто сав Запад и они који су на Истоку увучени у саблазан, угледајући се на тебе, производе немире и пометње и неће у делима вере да имају са нама општења, да те уразуми Господ да примиш Образац (Типос – В. Ц.), који смо издали и ступиш са нама у општење. Тада ћемо ти лично изићи у сусрет, отворено

пред свима дочекаћемо те, пружићемо ти нашу руку, са чашћу и славом увешћемо те у велику цркву, поставићемо те на наше императорско место, заједно ћемо слушати Литургију, и биће радост не само у овом граду, него и у читавом хришћанском свету. Јер смо чврсто уверени да када ти ступиш у општење с нама, тада ће се нама присајединити сви који су ради тебе и под твојим руководством отпали од општења²¹⁷.

Саслушавши овај говор, преподобни је схватио да император Констант не намерава да опозове злосретни Типос, који је сам издао, и да је све што је рекао епископ Теодосије при сусрету с њим у Визији било или свесна обмана или је речено по сопственом нахођењу изасланика монотелитског патријарха, без сагласности Петра и Константа. Свети заточеник је такође могао да схвати из речи које је император наредио да му пренесу, да је овај сматрао, како је он, Максим, у свом супротстављању духовној и световној власти био покренут честољубљем, да је, грубо говорећи, стремио томе да себе скупље прода. Император можда није налазио ничег срамног у сличној тактици, којој неретко прибегавају политичари, али ревнитеља истине нису могли да не ражалосте императорска обећања јавног тријумфа у замену за спремност на богословски компромис. Зато је и његова реакција на неумесну трговину била крајње емотивна: „Ваистину ме све силе небеске неће убедити да учиним оно што ви предлагете, јер ћу за одговор који

дам одговарати, нећу рећи Богу, него својој савести, ако због празне славе и људског мишљења одбаћим спасоносну веру²¹⁸.

Неуспех покушаја да укроте исповедника обећањима земаљске славе довео је императорове посланике у јарост. Патрицији Епифаније и Троил бацили су се на затвореника, који је био у поодмаклим годинама, оборили су га на земљу, тукли и газили ногама, плували му у лице и вређали га, док их епископ Теодосије није зауставио, после чега су ступили са старцем у усмену препирку: „Сматраш нас јеретцима, али знај да смо већи хришћани од тебе (што су и демонстрирали очитим неузддржаним гневом, са којим су мучили престарелог заточеника – В. Ц.): ми признајемо у Христу Божанствену и човечанску вољу²¹⁹. Преподобни Максим предложио им је у том случају да одбаце Типос, који уништава православну веру. „Не уништава, већ само ћути о спорним изразима ради мира у Цркви²²⁰.

Из овог дијалога је очигледно да се противници Максима Исповедника нису заузимали за јерес, зато што им се чинила истинитом, него само зато што су хтели да заташкају конфликт у Цркви и држави, по цену одустајања од објављивања догматске истине. Убедивши се у његову непопустљивост и да он није спреман за компромис ни по цену жртве, поново су се обрушили на њега са клеветима, и један од њих је, очито негодујући због, по његовом схватању, упорног безумља заточеника, рекао: „Тебе треба одвести у град и, поставивши те на тргу, сакупити све будале, вашарске комедијанте, непотребне, уопште сву градску светину и натерати их да те бију по образима и пљују ти у лице²²¹, што је он сам вероватно и учинио уочи одласка из тамнице.

Следећег дана Преподобни Максим је одведен у Селимврију, а одатле пребачен даље, у Берберу, где се у то време већ налазио његов следбеник Преподобни Анастасије. У овом граду, на рубу Тракије, Максим је провео заједно са Анастасијем шест година.

Године 662. поново су га довели у престоницу, овог пута не ради тога да би покушали да га приволе на компромис. Овде су била доведена и обојица његових ученика са истоветним именом – Анастасије. По пресуди судије, Светог Максима су подвргли бичевању воловским жилама, после чега су му одсекли језик и десну руку, а затим су га, осакаћеног, са крвавим ранама, водили по престоним квартовима, извргавајући га јавном понижавању. Из Константинопоља су га скупа са двојицом Анастасија, апокрисаријем и монахом, послали у прогонство у Колхиду. Затим су послати у различита утврђења на Кавказу.

Преподобни Максим Исповедник представио се 13. августа 662. године, можда у граду Цагери и Доњој Сванетији, где се сачувао њему посвећен древни манастир. Преподобни Анастасије отишао је Господу на путу у прогонство 24. јула 662. године, а апокрисарије Анастасије је скончао након четири године, 11. октобра 666. године.

Књижевно наслеђе Максима Исповедника је знатно по свом обиму и сачињава два тома у Мињовој *Патрологији*. Почео је да пише своје радове будући већ искусан монах, не пре краја двадесетих година шестог века. Најобимнија и најважнија по садржају јесу његова дела *Питања и одговори Таласију* и трактат *О различитим тешким местима код светих Дионисија и Григорија* (то се односи на *Ареонагитику*, која је приписивана

Дионисију Атинском, и дела Григорија Богослова, у латинској традицији названа *Ambigua*). То су превасходно егзегетски, а не патролошки радови. На тај жанр односе се и таква дела преподобног, као што су *Тумачење 59. псалма*, *Теопемту Схолластику*, *Тумачење молитве Господње*. *Мистагогија* Светог Максима по себи представља најраније опсежне литургијске коментаре у грчкој патристици. Превасходно аскетски карактер носе његова дела, која су популарна у монашкој средини разних епоха, традиционално названа *Главе* – зборници афоризама, распоређене по „стотинама”, или центуријама. Њима припадају *Главе о богословљу и Домостроју Оваплоћења Сина Божијег*, *Главе о љубави*, тематски посвећене пасхалији, али које такође садрже егзегетски материјал и упутства, која бацају светло на поредак богослужења VII века.

Најважније полемичко дело преподобног Максима је горе споменути *Диспут са Пиром*, који представља запис стварне расправе између њега и у то доба бившег патријарха Пира. Непобитношћу аргумената преподобни је тада успео да убеди опонента у лажност монотелитског учења које је овај заговарао. *Диспут*, по речима А. И. Сидорова, „преноси до нас непосредну атмосферу богословских расправа ове епохе” и „показује у свом сјају гипку снагу мисли преподобнога и његово дијалектичко умеће спорења, скупа са непоколебљивом убеђеношћу у истинитост православља”²². У корпус дела свега такође улази педесет Посланица, већим делом богословског садржаја. Међу њима се нарочитом дубином аскетског богомислија издваја *Посланица Јовану Кубикуларију о љубави*. Преподобном традиција приписује и такве радове који у стварности њему не припадају, мађу њима *Созерцатељне и делатне главе*, које су укључене

у *Добротољубље* под његовим именом. Такође, постоје дела чија је припадност Максиму Исповеднику сумњива: једни патролози их прихватају, а други одбацују; на пример *Созерцатељне главе*, штампане почетком XX века од стране С. Л. Епифановича према рукописима, чувају се у Москви.

Дела Преподобног Максима представљају врх богомислија. Према карактеризацији протопрезвитера Јована Мајендорфа, њега „можемо сматрати аутентичним оцем византијског богословља”²³, али он није био систематичар, налик Преподобном Јовану Дамаскину, који се подвизавао столеће после њега: његова догматска гледишта у својој њиховој целовитости и узајамној повезаности откривају се тек приликом читања његових различитих радова. На свима лежи лако препознатљив печат његове личности, својеврсни стил његовог богомислија, укоренењеног у традицији, у Предању. Испуњен свеколиким смирењем, писао је у прологу *Глава о љубави*: „Дато дело није плод мојих мисли: ја сам прочитао дела светих отаца, сакупио сам од њих оно што усмерава ум ка мојем предмету”²⁴. Свети Максим је добро познавао наслеђе претходних отаца, али посебан утицај на њега имали су *Ареопагитика*, дела Светог Григорија Богослова и Светог Григорија Ниског, Леонтија Византијског, од аскетских писаца – Макарије Велики, али такође и осуђени на V Васељенском Сабору Ориген и Еваргије Понтски.

Преподобни Максим, најчученији мислилац своје епохе у којој је интересовање за класично наслеђе опадало, читао је Платона, Аристотела и неоплатоничаре, добро је схватао њихове идеје, али није дозвољавао да увуче себе у њих у оном степену, у којем се то испољило код Оригена. На разним местима својих дела повлачио је границу, одвајајући хришћанско учење о Богу и стварању од онтологије древних философа, засноване на пантеистичкој представи о савечности Божанства и материје: „Јелини говоре да суштина суштих од вечности сапостоји са Богом и да је од Њега примила само своја својства... Ми говоримо да једино Божанствена суштина нема ничег супротстављеног, будући да је вечна, безгранична и да дарује вечност другим (суштинама), вечност света има почетак бивствовања у чину стварања, јавља се као дар Творца: суштина твари „јесте и биће увек, иако... има не-сушто у својству супротстављеног, пошто је уведена у биће из небића и у вољи Божијој је да ли ће је бити или је неће бити”²⁵. Спорећи се са античким философима и њиховим наследницима, и делимично са Оригеном, свети је писао: „Неки говоре да творевина од вечности сапостоји са Богом, али то је немогуће. Јер како могу (ствари), у свему ограничене, постојати са Безграничним? Или на који начин оне стварно могу бити створења, ако су савечна Творцу? То је учење Јелина, који сматрају Бога Творцем само својстава, али не и суштина”²⁶.

Мисли Преподобног Максима о богопознању иду у смеру апофатике, традиционалне за грчке оце, и у исто време, претходећи учењу Светог Григорија Паламе о Божијој нествореној енергији, он је писао: „Божанство и божанствено у неком односу познајемо, а у неком не познајемо. Оно познајемо у томе што се созерцава око Њега, и не познајемо у ономе што Оно јесте Само у Себи”²⁷. Овај Максимов израз „око Њега” је принципијелно важан. Свети Григорије Палама, који је вероватно Максимов најближи следбеник у богословљу и фило-

софији, иако је живео седам stoleћа касније, нашао је најадекватнију терминологију, разликујући суштину Бога и Његове нестворене енергије, али је његово богосмислије у овоме идентично са Максимовим учењем.

О Богу, непознатљивом у Себи Самом, о чијем нам је постојању дато у откровењу, преподобни Максим је с нарочитом изражајношћу писао на почетку прве стотине *Глава о богословљу и Домостроју...*, сједињујући дубину богосмислија са кристалном јасноћом па чак и, ако се тако можемо изразити, са схематским излагањем теме: „Бог је један, беспочетан, недостижан и поседује све силе целокупног бића; Он савршено искључује сваку мисао о времену и начину постојања бића, пошто је недоступан за све постојеће и не познаје се ниједним од постојећих, кроз Његово природно испољавање. Бог... није Сам по Себи ни почетак, ни средина, ни крај... Јер је Бог безграничан, непокретан и бескрајан... Бог није суштину ни у општем ни у конкретном смислу ове речи... Али Бог је стварајућа суштину и надсуштаствено Првоначало битија... Укратко речено, Бог је стваралачи Узрок суштине, силе и деловања, то јест почетка, средине и краја”²⁸. На другом месту, размишљајући о апсолутном разликовању Бога од сваке тварне, макар и разумне суштине, бестелесног духа или човека, преподобни је писао: „Свако мишљење својствено је (суштинама) мислећим и мисаоним. Бог не припада ни првима ни другима, јер их превазилази. Иначе би био описив, имајући потребу, као мислећи, у вези са мисаоним... Испало би да не можемо схватити Бога ни као мислећег ни као мисливог, пошто је Он изнад тога”²⁹.

Бог, један по суштини, јавља се као Тројица по ипостасима. Такво учење Цркве дато јој је у откровењу. Овај темељни догмат Преподобни Максим излаже овако: „Божанство јесте Отац, Син и Свети Дух, и Божанство је у Оцу и Сину и Светоме Духу. Оно је целовито у целом Оцу, и Отац је целовит у целом Божанству; Оно је целовито у целом Сину, и Син је целовит у целом Божанству; Оно је целовито у целом Светом Духу, и Свети Дух је целовит у целом Божанству... Зато Отац и Син и Свети Дух јесу један Бог. Јер је једна и иста суштину и сила и дејство Оца и Сина и Светог Духа”³⁰.

У учењу Светог Максима о стварању кључно место припада појму „логоси”, толико карактеристичном за ранохришћанско богословље, који је постао маргиналан

у терминологији епохе Васељенских Сабора до Максима. Максимово учење о логосима тварних суштину има неку везу са платоновским „идејама”, али пресудна разлика хришћанског мислиоца Максима у односу на Платона састоји се у томе што је логосе промишљао креационистички, код њега они имају свој почетак у стваралачком акту Божанства. Од многобројних спомињања логоса или логоса можемо навести низ карактеристичних примера: Као што сунце, излазећи и осветљавајући свет, показује себе и собом осветљене предмете, тако и Сунце Правде, усходећи у чистом уму, јавља и Себе и логосе свих (твари) – већ приведених у биће и оних које ће тек бити створене”³¹. Из ове фразе очито је да је Максим логосе промишљао као претпостојеће стварању тварних суштину или предмета. До извесног степена логосе можемо уподобити Божијим замислима о твари, и у том односу они, пошто имају корен у сфери Божанственог надбића, нису ограничени временом и нису привремени, пошто у Богу нема времена. У једном од својих исказа Максим се односи према логосима створених ствари као према ономе што је Григорије Палама назвао енергијом Божанства: „Када се (ум) нађе у Богу, онда он, успамтелом љубавном чежњом, пре свега, тражи логосе, који су око Његове суштине”³².

Резимирајући антропологију Максима Исповедника, протојереј Георгије Флоровски је писао: „Тајна стварања и изградње света открива се... у човеку. Скупа с тим, управо је човек живи лик Логоса у стварању. Човек је лик Божији и у њему се тајанствено усредсређују све Божанствене силе и енергије, које се откривају у свету. По самом устројству своме он је призван на обожење и на то да се управо у њему изврши обожење све твари, ради којег је она замишљена и створена”³³, али првосаздани човек, начињен приликом стварања са слободном вољом, злоупотребио је ову Богом даровану слободу, и као резултат грехопада у свет су ушли пропадљивост, смрт, подела. Господ, међутим, није оставио своје створење само са смрћу и небићем, даровавши му кроз оваплоћење Логоса спасење, отворивши му пут препречен грехопадом, пут ка обожењу, пут ка остваривању предвечног савета Божанствене Тројице о назначењу човека и целокупне твари.

С тим у вези, догматска проблематика, која се односи на Оваплоћење, на тајну сједињења у Христу две природе: Божанске и људске, долази у први план. Христоло-

гија Преподобног Максима била је изграђена пре него што се он укључио у богословски спор, побуђен појавом монотелитске доктрине. Мисао о томе да се воља јавља као пројава (манифестација) природе, а не акт ипостаси, или лица, чини средиште његове антропологије. Воља првосазданог човека, по мишљењу Максима Исповедника, била је усмерена ка заједници са Богом, и Нови Адам, Господ Исус Христос отворио је својом човечношћу (људском природом) изворни вектор воље првосаздане људске природе, али је стари Адам пао и сагрешио. Зашто?

У овом ланцу закључивања, идеја о разликовању „воље (природне) као основног својства духовног бића и изборне воље, вољног избора и двоумљења између различитих могућности (гномичка воља), потребна је у својству неопходне карике.“³⁴ Не разликујући ове појмове, монотелити су под вољом подразумевали оно што је Максим називао гномичком вољом, и пошто она поседује способност ка двоумљењу и на крају крајева склона је греху, они су одбили да је промишљају као ону која припада безгрешноме Спаситељу, тврдећи да је она нешто парадоксално и незамисливо: да уз присуство у Христу две природе, Он има само једну – Божанску – вољу, придајући човечанству у Христу неку илузорност (привидност), која се граничи са древним докетизмом. Последица повређивања природе старог Адама показала се пре свега као повређивање његове воље, и ова наследна привлачност ка греху постала је проклетство његовог потомства, тако да је исцељење више од свега требала човечија воља, и Слово (Логос) Божије, одевено у људску природу, спасло је људски род, у Самом Себи исцеливши човечију вољу, послушношћу вољи Божијој.

Велики део изрека Преподобног Максима односе се на учење о спасењу, и у том смислу он је наследник аскетских писаца који су на прави начин адресирали своја дела монасима, који су због одрицања од света позвани да цео свој живот потчине овом циљу. У својим покупама Свети Максим упозорава оне који се подвизавају

на могућност неисправног схватања речи Господњих о „свету који лежи у злу“, позивајући их на избегавање манихејског презира према творевини Божијој, упозорава их на праве опасности које вребају онога који је ступио на уски пут: „Није храна зло, него стомакоугађање; није рађање деце зло, већ блуд; нису материјална добра зло, већ среброљубље; није слава зло, већ гордост. Ако је тако, онда у бићима нема никаквог зла; оно је само у злоупотреби (ствари), које потичу од небрижљивог гајења душевних сила“³⁵.

Камен спотицања за онога који ступа на пут хришћанског живота може бити сколоност да не увиђа грехе у сопственој души, у самом себи, него код свог ближњег: „Они који су заинтересовани за туђе грехе, или из подозривости осуђују брата, нису још поставили почетак покајању и нису стали на пут познања сопствених грехова (који су заиста вишеструко тежи од олова)... Такав, као безумник који се потуца у тами, занемарује сопствене грехе и уображава туђе, истинске или у сумњи измишљене“³⁶. Упоређујући начин живота, духовно усмерење и духовне опасности, које на различите начине прете монаху и световном човеку, Преподобни Максим је писао: „Славољубљу монаха својствено је да се хвали врлином и њеним последицама. А његовој гордости својствено је да се узноси сопственим (духовним) достигнућима, приписујући их самом себи, а не Богу... Достигнућа световних људи суштина су пада за монахе. На пример, достигнућа световних људи су богатство, слава, утицајност, раскош, телесно здравље, многдетност... Постигавши ово, монах пропада, јер су његова достигнућа – нестицање, скромност, безутицајност, страдање... Нехотице се обревши у сличним околностима, човек који воли свет сматра их за велике невоље и спреман је често на самоубиство“³⁷.

Особеност Максимових аскетских поучавања састоји се у томе што су она сконцентрисана на виђење коначног резултата хришћанског подвижништва: код њега су ређи

савети прагматичног карактера корисни за монашко делање, него, на пример, у чувеној *Лествици* Преподобног Јована. Он ретко наводи поучне примере из искуства подвижника, још ређе, ради опрезности оних који се поучавају, примере пада, у чему се прилично разликује од аве Доротеја. Од древних аскетских дела Максиму Исповеднику су нарочито блиске *Духовне беседе* Преподобног Макарија Великог, који поучава читаоца да не испушта из вида коначне циљеве хришћанске аскезе: мистичко боговиђење и богоопштење. Тако и Преподобни Максим учи: „Удостојивши се боговиђења и изворно окусивши сладост његову, презри сва задовољства, порођена (плотском) похотом”³⁸. Али и они који су се успели на ступањ боговиђења не остају у сигурности, јер „бестрасно виђење божанствених (ствари) не убеђује ум до краја да презире (ствари) материјалне... Зато можемо наћи много људи, који поседују обилна виђења, међутим, налик свињи, ваљају се у блату плотских страсти... Као што проста помисао о људским стварима не нагони да се презру божанствене ствари, тако и виђење божанствених ствари не убеђује ум до краја да презре човечије ствари, зато што истина сада постоји у сенкама и сликама. Из тога произилази потреба за блаженом страшћу свете љубави, која спаја ум са духовним созерцањем”³⁹.

Љубав је кључни појам у размишљањима и поукама Преподобног Максима. Једно од најкраћих, али при том и најсјајнијих његових дела, *Посланица Јовану Кубикуларију о љубави* – то је химна љубави, достојна поређења са ватреним речима о љубави апостола Павла (упореди: 1 Кор. 13, 4–8): „Љубав је пут истине, и њом назива себе Логос Божији... Она је врата, и који улази кроз њих, ступа у Светињу Светих, поставши достојним созерцатељем недоступне лепоте Царске и Свете Тројице. Она је истинска винова Лоза, и телесно привијајући се њеном корену удостојићеш се да постанеш причасник Божанственог квалитета... Ради љубави сам Творац природе (дело нечувено које изазива страхопоштовање) обукао је нашу природу, непроменљиво је ипостасно сјединивши са собом, како би зауставио расипање ове природе и сабрао је у себи, сједињујући и не поседујући никакву разлику (генерисану грешном) вољом, ни у односу на Њега, ни у односу на нас. Он је јасно указао свеславни пут љубави, истински божански и обојујући, који води ка Богу и, као што се каже, да је Бог... Ради ове љубави сви свети су се до краја супротстављали греху, нису се бринули о овдашњем животу и стоички су се противили различитим методама смрти, како би се (одлазећи) из света, сјединили са самим собом и са Богом, сјединивши у себи раскидане делове (људске) природе. Љубав је истинска и беспрекорна божанска мудрост верних, чији је крај Добро и Истина”⁴⁰.

Читање дела Преподобног Максима захтева одређене припреме – духовне и образовне, али у империји РOMEЈА, где су за највише вредности увек признаване оне које су окренуте горњем свету, иза граница земаљске свакидашњице, и где је ниво образовања, барем у високом друштву, био изузетан у поређењу са тадашњим Западом, у све векове њеног постојања, од времена Светог Исповедника постојали су усрдни читаоци и поштоваоци великог богослова, који је претрпео страдања у свом ревновању за праве догмате благочестија. Тако Ана, кћи Алексија, оснивача императорске династије Комнина, која је живела пет стотина година после Преподобног Максима, у својој чувеној *Алексијади* прича о томе са

каким је одушевљењем читала светитељева дела њена мајка: „Сећам се како је често моја мајка, императорка, седећи за доручком, држала у рукама књигу и удубљивала се у речи догматичара – светих отаца, а нарочито философа и мученика Максима... Често ми се дешавало да јој се дивим и у том дивљењу једном сам рекла: *Како можеш да упиреш поглед у такву висину? Плашим се чак и крајичком уха да се не осмелим да то слушам. Јер философирање и мудрост овог мужа, како кажу, изазива вртоглавицу код читаоца.* Она ми је са осмехом одговорила: *Таква је бојаљљивост, знам, похвална, па и сама без страха не узимам у руке сличне књиге, међутим, немам снаге да се од њих одвојим*”⁴¹.

Превео са руског Горан Дабетих

напомене:

- ¹ А. И. Сидоров. *Преподобный Максим Исповедник: эпоха, жизнь, творчество.* – Преподобный Максим Исповедник. *Творения.* Књига 1, М., 1993, С. 36.
- ² Исто, С. 39.
- ³ Исто, С. 40–41.
- ⁴ Исто, С. 44.
- ⁵ Исто, с. 46.
- ⁶ Исто, с. 49.
- ⁷ Исто.
- ⁸ Види: Brock S. *An early Syriac Life*, p. 326, с. 49.
- ⁹ Види: А. И. Сидоров. *Преподобный Максим Исповедник: эпоха, жизнь, творчество.* Цит. изд. С. 54.
- ¹⁰ Исто.
- ¹¹ А. В. Карташев. *Вселенские Соборы.* М., 1994, с. 423.
- ¹² Исто.
- ¹³ Исто, с. 424.
- ¹⁴ А. И. Сидоров. *Преподобный Максим Исповедник: эпоха, жизнь, творчество.* – Преподобный Максим Исповедник, цит. изд., с. 55.
- ¹⁵ А. Лебедев. *Вселенские Соборы VI, VII и VIII века.* СПб., 2013. С. 94–95.
- ¹⁶ А. В. Карташев, цит. изд., с. 424–425.
- ¹⁷ Исто, с. 59.
- ¹⁸ Исто.
- ¹⁹ Исто, с. 100.
- ²⁰ Исто.
- ²¹ Исто.
- ²² А. И. Сидоров. *Преподобный Максим Исповедник: эпоха, жизнь, творчество.* – Преподобный Максим Исповедник, цит. изд., с. 65.
- ²³ Протоиерей Иоанн Мейендорф. *Византийское богословие.* Миснк, 2007. с. 55.
- ²⁴ *Преподобный Максим Исповедник*, цит. изд., с. 96.
- ²⁵ Исто, с. 124–125.
- ²⁶ Исто, с. 135.
- ²⁷ Исто.
- ²⁸ Исто, с. 215.
- ²⁹ Исто, с. 235.
- ³⁰ Исто, 233–234.
- ³¹ Исто, с. 100.
- ³² Исто.
- ³³ Георгий Флоровский. *Восточные отцы V–VIII веков.* Париж, 1933, с. 208.
- ³⁴ Исто, с. 215.
- ³⁵ Преподобный Максим Исповедник, цит. изд., с. 121.
- ³⁶ Исто, с. 128.
- ³⁷ Исто, с. 132.
- ³⁸ Исто, с. 129.
- ³⁹ Исто.
- ⁴⁰ Исто. с. 151–152.
- ⁴¹ Анна Комнина. *Алексиада.* СПб., 2010, с. 124–125.

Владимир Лоски

ПОДВОДНО КАМЕЊЕ ЕКЛИСИОЛОГИЈЕ

Називи две велике христолошке јереси – монофизитство и несторијанство – у проширеном смислу можемо применити на два једнако погрешна и узајамно противречна става у сфери еклисиологије.

Оне које можемо назвати „монофизитима”, у свом једином настојању да сачувају Истину, спремни су да без устручавања жртвују црквену икономију, која захтева – у зависности од времена и места – разноликост деловања и промену понашања, дозвољавајући Цркви да напаја свет својом спасоносном истином. Насупрот томе, „несторијанци” су ради еклисиологије, старајући се пре свега о икономији, спремни да затворе очи пред пуноћом Истине, дароване Цркви – у тој мери да траже „храну“ за Цркву споља, на пољу људских вредности (филозофије, уметности, социјалних учења и др.). Први заборављају на то да Црква чува божанствене ризнице, ни због којих других разлога, него само ради спасења света. Други престају да схватају да није овај свет, него Дух Свети извор живота и знања својствених Цркви.

„Монофизитска” тенденција меша основно са случајним, неизмењиво са променљивим; свему што се тиче Цркве, она придаје смисао једнозначне сакралности, подједнако уочавајући у свему карактер божанственог и неизмењивог. Такав је, на пример, проблем „старог календара”, који је за неке постао проблем од првостепене важности – подједнак догматским питањима. Уколико је одвојена од живота света, Црква постаје као мумифицирани организам, замрзнут у својој архаичној лепоти, туђ савременом човечанству. Са друге стране, „несторијанска” тенденција непрестано допушта више или мање свесну поделу између Цркве небеске („идеалне”) и Цркве земаљске („историјске”). На тај начин, са једне стране, Тело Христово се показује се разоваплоћеним, сведеним на неко апстрактно „духовно” начело, а са друге – неразлучиво се меша са светом. Хиљадугодишња стремљења најразличитијих врста, Царство Божије на земљи, социјална правда на хришћанској основи надањују Христове следбенике, који су поново спремни да га представе као судију при подели њиховог световног наслеђа. Живот Цркве не разликује се од живота света: сведена на такав ниво, Црква делује као део овог света, са којим се заједно креће у мраку, трагајући за новим путевима који воде ка хришћанској цивилизацији.

Баш као и њихови противници, еклисиолошки „несторијанци” представљени су у различитим нијансама. Међутим, они увек остају туђи ономе што можемо назвати еклисиолошком „догмом Халкидона”: неразделљивим и несливеним јединством двају начела у Цркви – непроменљивом божанском пуноћом и променљивим људским неуспехом, увек надопуњеним благодаћу Духа Светог. Као што у Богочовеку Христу „обитава сва пуноћа Божанства телесно” (Кол. 2, 9), тако и у Цркви, која је Тело Христово, пребива Дух Свети, допуњавајући њену „човечност” и остварујући пуноћу „Оног који испуњава све у свему” (Еф. 1, 23). Не треба мешати ова два

начела, слично „монофизитаима”, у чијим је представама Тело Христово, тако рећи, сишло са небеса као нека неизмењива и божанствена суштина, нити, угледајући се на „несторијанце”, супротстављати у Цркви „небеско” „земаљском”.

Ако остајемо верни еклисиолошком догмату Халкидона, неопходно је признавати историјски и конкретни карактер Цркве и истовремено – радикалну независност, суверену слободу Цркве у односу на свет и законе који овде управљају животом, „судбином”, јер Црква није од овог света. Она није један од елемената светске историје усред мноштва других, али сама постаје центар васељене и њене историје, центар у складу са којим историјски процеси – баш као и свака лична судбина – задобијају свој коначни смисао. Пребивајући у овом свету, Црква није његов саставни део, јер она садржи оно што свет није способен да прими: пуноћу нетварне благодати. Због тога је историја Цркве „света наука”, у којој свака методологија мора бити јасно дефинисана и под надзором богословске мисли. Било која световна метода никада неће бити довољна за схватање места Цркве у историји света: историчар који жели да изучава Цркву посматрајући је само „споља“, као један од историјских феномена, неће моћи да види у њој ништа осим јудејске секте, која је снагом мноштва све невероватно „повезала”.

Негирати радикалну независност конкретног историјског Тела Цркве, значи затворити очи пред оним што је разликује од свих познатих историјских појава и пред њеном слободом у односу према историји света. Одрицати то, значило би одрицати само Христово дело. Ако Црква није од овога света, будући да је задобијена Христом (види: Дап. 20, 28), онда она постоји у свету ради његовог спасења. Слично ономе како је Христос ћутао пред Пилатовим судом, остајући слободан од света, тако и сама Његова Црква, ћутећи пред силама овог света, никада не губи своју врховну слободу. Често нам се дешава да тешко препознајемо ову слободу испод спољашњег облика понижења. „Саблазан за Јудејце” – Крст – остаје несхватљив и за свест неких хришћана. Неки би радо напустили суштинску независност Цркве, само би је уподобили другим историјским силама које делују у свету. Присетимо се како је Израил пожелео да има цара, да би био као и други народи (види: Понз. 17, 14; 1Цар. 8, 5). Неки православни у суштини нису слободни од комплекса мање вредности пред административном моћи римског католицизма.

У потпуности признајући апсолутну независност Цркве у односу према свету, у којем и ради кога она треба да живи и бори се, не треба упадати у апстрактни схематизам и затварати очи пред чињеницом да је Црква у историји тесно повезана са елементима овог света. Њени чланови истовремено припадају неком земаљском граду, некој нацији, породици, некој одређеној културној традицији. Тврдећи да „свако од нас припада земљи, само Црква припада Небу”, Хомјаков је хтео да узвелича саборни, васељенски карактер Цркве, који није случајна синтеза, резултат сусрета различитих мишљења, струјања и жеља, него изворно својство Цркве, онај божански печат који је издваја између мноштва културних, националних, социјалних и политичких форми. Живећи на земљи, свако од нас повезан је са неким градом, са одређеном класом, са цивилизацијом која нас формира у извесној мери и коју, између осталог, стварамо ми сами. Али, с друге стране, свако од нас, пошто припада Цркви, може и треба да буде изнад својих политичких и класних интереса, изнад културе која га је формирала, изнад сопственог карактера, јер нам Црква даје могућност да будемо слободни од наше природне ограничености. Неизбежно је да међу хришћанима постоје најразличитији

погледи и интереси – политички, етнички, социјални, културни и остали. Покушај да се то негира био би толико апсурдан (и јеретички), као и покушај да се укине живот са свим његовим богатствима и различитостима. Црква никада није прописивала својим припадницима било какву политичку или социјалну доктрину. У њој никада није било ма какве посебно вољене расе или културе, претпостављене другима. Зато је природно да она не може трпети када се појединачним интересима ма које групе придаје црквени карактер и ова твори вољу под видом воље Цркве. За припаднике Цркве брига за очување њеног јединства треба да доминира над свим појединачним интресима овог света. Јер, изван јединства

Цркве, нема места ни за њену универзалност, ни за њене јасне границе; сама разлика између Цркве и света ишчезава. Они, за које су сопствени интереси (колективни или индивидуални) важнији од очувања јединства Цркве, спремају тло које иде на руку шизмама (поделама) – пукотинама у овом јединству, изван којег се губи свака могућност слободе у односу према свету: гаси се свест Цркве и настоји се да она коначно ишчезне усред мноштва противречних светских интереса који покушавају да је потчине (различите врсте „патриотизама”, социјална правда, заштита „хришћанске цивилизације” и томе слично).

Канонска структура служи, пре свега, очувању независности Цркве – како пред лицем спољашњег света, тако и у њеном унутрашњем животу. У исто време то је заштита наше слободе коју је Господ стекао „часном крвљу својом”. Канони Цркве отуда нису магичне формуле, чије би примењивање и слепо праћење били довољни за стварање црквеног јединства. Они означавају границе, иза којих се нарушава јединство у послушању Цркви, границе тог јединства искључују сваку „личну вољу” – по образу Свете Тројице, где постоји само једна јединствена воља. Тачније, пошто је реч о Цркви, Телу Христовом, требало би да говоримо о нераскидивом јединству две воље: „угодно је Светом Духу и нама” (Дап. 15, 28). Све док се поштују канони, независност Цркве, њена слобода у односу на свет, њена сопствена аутономија – остају неприкосновени: Црква је непоколебљива и непобедива током свих векова своје историје, без обзира на сва гоњења, без обзира на сва спољашња понижавања која је претрпела од власти овог света, од оних

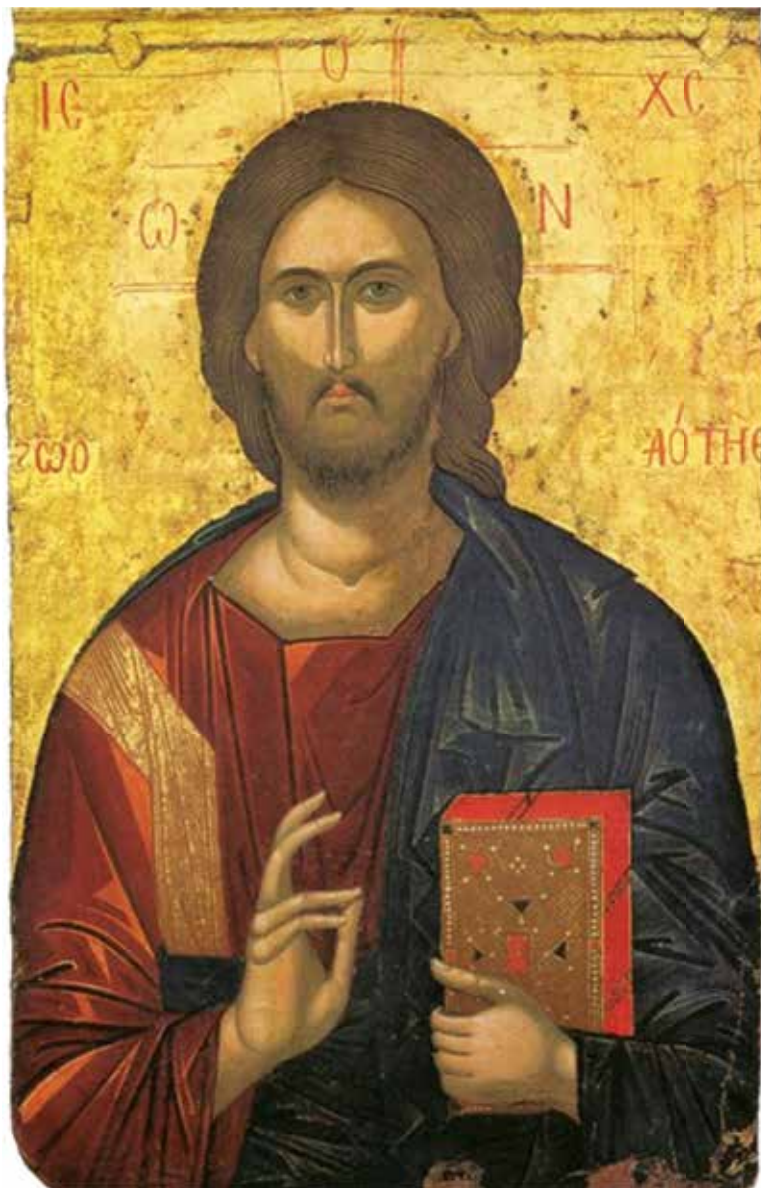
који устају на Град Божији – чак и када траже савез са њим. Али тамо где се канони занемарују, слаби осећање независности Цркве. Њен живот меша се са животом спољашњег света. Цркви се намеће заштита световних интереса – задаци потпуно туђи њеном призиву. Ово је чини рањивом, стављајући је под ударе владајућих сила овог века, којима се неће имати чиме противити супроставити, уколико постане налик неком од елемената спољашњег света.

Канони изражавају независност Цркве, њене спољашње границе и унутрашње уређење њеног живота; они утврђују конкретан и видљив карактер Тела Христовог. Канонска власт припада епископу Цркве на основу божанске власти, које је апостолском сабрању даровао сам Господа уочи Његовог Васкрсења: „Примите Духа Светог. Којима опростите грехе, опраштају им се; и којима задржите, задржани су” (Јн. 20, 22–23). Ово давање Духа Светог апостолима као основе њихове власти, потврђено дахом Господњим, треба јасно разликовати од силаска Светог Духа на сваког члана Цркве на Педесетници. Заиста, Дух Свети не силази на сваког апостола појединачно, него на сабрање апостола као неку врсту заједнице постављене на чело Цркве. Они примају од Христа власт објективну и безусловну, власт која носи коначни и апсолутни карактер – независно од личних достојанстава или недостатака оних који је остварују. Напротив, на Педесетници Дух Свети силази у виду одвојених огњених језика на сваког члана Цркве. Он се дарује сваком као извор личног освећења у обожујућем општењу са Тројицом, које је коначни циљ, последњи циљ сваког од нас појединачно, који се, међутим, достиже у општењу свих, то јест у јединству Христове Цркве.

Чување овог јединства засновано је на канонској власти. То значи да је оно поверено пре свега сабрању апостола и њихових наследника. Другим речима, божанствена и апсолутна власт везивања и разрешивања, која припада Богочовеку, поверена је људима – несавршеним, способним да залутају приликом остваривања ове власти. Ипак, одлуке ове власти остају обавезне све док их не опозове или исправи Васељенски апостолски Сабор или помесни Сабор – на територији аутокефалне Цркве. Све док канонска дела епископа као таква признају апостолски сабори, треба их сматрати изразом ауторитета и воље Цркве. Ето зашто је, пре него протестујемо против неправедних одредби црквених власти, неопходно потчинити им се у ишчекивању суда црквеног сабрања – више или мање проширеног, у зависности од важности случаја (на нивоу митрополитског округа, синода Патријаршије, заједнице поглавара аутокефалних Цркава).

У остваривању канонске власти јерархија је увек дужна да тежи двоструком циљу: заштити слободе Цркве од начела овог света, са једне, и спасењу света, користећи икономију у односу на свет, са друге стране. Да бисмо навели пример канонског става, који је погрешан у односу на икономију, довољно је да поменемо праксу прекрштавања неправославних хришћана, која је до недавно постојала на Истоку, а местимично се са-

чувала и до данас. Као пример псеудоканонског принципа, који грешни против независности Цркве може да послужи бугарски „филетизам” који нацију сматра осномом помесне Цркве. Прво је заблуда својствена „монофизитима”, друго – „несторијанцима”. Здрава пози-

ција црквене управе приликом коришћењу древних канона и приликом стварања нових, у складу са захтевима данашњег времена, увек претпоставља трезвену свест која уме да разликује суштинско од другостепеног, то јест дар расуђивања. Ми најпре очекујемо да се епископи користе овим даром, једнако као и другим даровима Светог Духа, јер су примили не само апсолутну и обавезујућу власт, утемељену искључиво апостолским сабрањем, него и способност да стичу „ум Христов” (1 Кор. 2, 16), способност даровану свим члановима Тела Христовог у тајни миропомазања. Зато је недопустиво да се унапред исказује неповерење према црквеној јерархији, полазећи од чињенице да епископ (или група епископа) можда неће успети да увек испуни свој задатак. Таква позиција уноси у живот Цркве дух пометње и анархије, својеврсни протестантски индивидуализам, који на крају крајева одбија да призна да Црква (не Црква „небеска”, већ Црква конкретна и „историјска”) наслеђује од Самог Христа апсолутну власт да опрашта

и задржава, и да располаже свим потребним условима за то да ова власт може деловати непогрешиво. Грешке епископа треба да се исправљају свесном вољом Цркве – у њеном помесном или васељенском изразу. Што се тиче непокорности епископима и револуционарног духа у Цркви, то је тешко излечива болест и истинска духовна несрећа.

Греси против јединства Цркве, толико чести у нашој епохи, нарочито лакомисленост са којом се поделе разматрају као привремено и неизбежно зло, каткада презрив однос према канонима, који се за неке пре чине као противречна акта црквене бирократије, него као живи израз јединства Цркве, предвођене јерархијом – све се то показује као лажно поимање Цркве, које – свесно или не – настоји да разруши или, у крајњој мери, ослаби јединство Божанског и човечанског у Цркви. Овај протестантски спиритуализам на православном тлу рађа извесну неосетљивост према конкретном и историјском карактеру Тела Христовог. Остаје само литургијски аспект овог Тела, који и воле да наглашавају: Црква као тајанствени организам (и овде се Божанско и човечанско мешају у двосмисленом схватању „Богочовечанске природе” Цркве). Што се тиче чисто „црквеног” аспекта Тела Христовог, ова „Еклезија”, са својом канонском и јерархијском структуром, са одговорношћу за њено јединство и независност, поверена је пре свега свештенству, а затим свакоме од нас, али свест о овој црквеној стварности најчешће изостаје.

Ако Црква у свом конкретном испољавању, са свим својим епархијама и парохијама, у свом свакидашњем животу није Тело Христово, обавезно да постоји у данашњим историјским условима, тада све постаје релативно и неважно. Уколико јесте Тело Христово, тада поделе нису ништа друго до привремене тешкоће које ћемо једанпут победити. Исто тако грешке и немар црквених власти, њихов провинцијализам и догматска одступања могуће је неко време трпети у очекивању повољнијих времена, када се све ово може разјаснити на меродавном сабору. Поново подићи ниво црквене свести? Али зар је то задатак који превазилази наше могућности? Зар да препустимо његово решење будућем поколењу? Зар они који размишљају на овај начин не желе да примене на живот Цркве „теорију прогреса”, историјског еволуционизма? Или се просто претпоставља да привремени карактер неке појаве може послужити као оправдање за нашу неодлучност? Као да наш живот овде није ништа друго до иста „привремена појава” и као да привремени карактер ма чега може да умањи нашу одговорност.

Да бисмо оправдали наше грехе, нашу тромост и духовну лењост, ми смо, можда, спремни да тражимо у самој Цркви објективне узроке тога да је дата пуноћа живота неостварива у историји. Међутим, ми имамо пред очима пример Руске Цркве, који је показао да Црква може и треба да постоји у свим условима спољашњег света који је окружује – пример покојног патријарха московског Сергија, који је настојао да Црква „у новим условима њеног живота настави да распаљује један те исти огањ у срцима верујућих”. Овај огањ Педесетнице је „један те исти” и у временима апостола и у вековима

гоњења и у вековима великих Сабора, и у другим, не мање славним епохама; он остаје сасвим исти и у наше дане. Један служитељ Цркве деветнаестог века једном приликом је рекао Победоносцеву, оберпрокуратору Светог Синода у Русији: „Ако би у епохи Васељенских Сабора упитали за ваше мишљење о њиховој правремености, ви бисте поднели против њиховог сазивања такве фразе добро заснованих критичких аргумената, да се ови Сабори, које сада сматрамо светима, несумњиво никада не би одржали...”. Слабљење свести Цркве, грех дефетизма и унија, недостатак вере у пуноћу Нестворених Сила Цркве, које су је чувале у сваком моменту њене историје – све то није ново. Довољно је прочитати летописце или остала сведочанства савременика, како бисмо се уверили у то да је оних који су имали очи да види прави пут Цркве, и који се нису збуњивали појединим недостацима, било релативно мало.

Ова „златна” средишна линија живота Цркве измиче „монофизитима”, који одричу живот и настоје да затворе Цркву у уобичајене форме њене историјске прошлости. Исто тако измиче она и еклисиолошким „несторијанцима”, који „историјску Цркву” бркају са пролазним појавама овог света, док „метаисторијска” Црква остаје за њих некаква побожна апстракција. И једни и други имају навику да критикују Руску Цркву: први јој замерају несторијански прогресизам, компромис са новим светом; други, напротив, стављају јој кривицу за монофизитски формализам, „канонопоклоњење”. Али ове стреле пролећу мимо циља: у ствари су еклисиолошки „монофизити” и „несторијанци” у међусобном непријатељству.

Разматрајући живот Цркве у спољашњим условима, који је обавезују да носи све тегобе садашњег момента, као што то сада бива са Црквом у Русији, можемо се питати: шта се променило у односу на славне епохе прошлости? Ништа, осим спољашњих форми и историјских услова, у којима постоји Црква. Ништа, осим њене икономије у односу на свет, то јест онога што и треба да се мења са временом, како би Црква увек остала способна да врши своје дело – спасење стварног света, у којем она живи. Средства која Црква има на располагању нису се умањила: не очекујући „нормалне епохе”, које неће наступити никада до краја времена, она данас може да оствари оно на шта је позвана, јер је „довољно свакоме дану свога зла” (Мт. 6, 34).

Превео са руског Горан Дабетих

ОСВЕШТАНА НОВОПОДИГНУТА ЦРКВА У РИБАРИМА КОД ЈАГОДИНЕ

У недељу шеснаесту по Духовима, 10. октобра 2021. године, када се молитвено сећамо Светог мученика Калистрата, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован осветио је храм посвећен Светој Тројици у селу Рибарима надомак Јагодине, Архијерејско намесништво беличко

Почетак градње овог храма датира још у време другог шумадијског Епископа др Саве Вуковића, 1994. године. У летопису Епархије шумадијске налазимо да су темељи храма освећени у јуну 1997. године, за време тадашњег пароха протонамесника Живорада Срећковића. Године 2008. Епископ шумадијски Јован освештава крстове за куполе храма и наредне године за привременог пароха храма Свете Тројице у Рибарима поставља јереја Далибора Сентића. Од тада се врше радови на спољашњем уређењу храма у виду уградње нове столарије и сређивања фасада. Храм иначе поседује и крипту у којој су служене Литургије за време уређивање унутрашњег простора.

Након чина великог освећења храма, Епископ је служио Свету Литургију уз саслужење протојереја ставрофора Радосава Станковића, протојереја Александара Гајића, протојереја Славише Илића, протојереја Срђана Кандића, протонамесника Бобана Сеновића, јереја Срђана Дангузовића, протођакона Ивана Гашића и ђакона Далибора Нићифоровића.

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован се окупљенима обратио рекавши да је потребно благодарити Богу на томе што је окупио заједницу верних на тајни освећења храма Свете, Животворне и Нераздељиве Тројице: „Зблагодаримо Богу што смо данас живи и што смо могли да дођемо да се Богу помолимо на овај велики и свечасни дан. Данас је благодат Духа Светог, кроз нас грешне, осветила овај храм. Данас

се на овом месту спустило парче неба на земљу. Где год се служи Литургија, цело небо се спушта на земљу. Због тога бих вас замолио да када год улазите у овај храм, имајте осећање да, заправо, ступате на парче неба где Бог и сви свети пребивају.

Данас је овај храм освећтан, али бих вас замолио, децо духовна, да направите храм у вашој души и срцу. Ако будете храм направили у себи и живели као у храму, у светињи Божијој, када год уђете у рукотворене храмове осетићете да ту почива Бог и да се на том месту савшава најсветија Тајна – Тајна Свете Литургије. Осетићете да се овде спушта цело небо и да нас Бог и сви свети гледају. Они знају да ли у целости учествујемо у Литургији или смо само телесно овде, а умом привржени неким спољашњим стварима и дозвољавамо му да блуди и лута.

Бити на Литургији значи бити на небу. Ово место је освећено. Заиста, човек када ступа у светињу, потребно је да се сети речи из Светог Писма које нам говоре: „Изуј обућу са ногу, јер је место где стојиш светиња“ (Издл 3, 5). Зато у храму треба да се понашамо као пред лицем Божијим, јер је Бог свуда присутан, јер је свевидећи и свезнајући. Овај храм је леп, али његова лепота зависи од вас – да ли ће се она уздизати или неће. Храм ће бити леп ако буде испуњен народом Божијим. Тада се радују и небо и земља, али у исто време и тугују када имамо једнога или два верника. Немојте ме схватити погрешно, јер Бог прихвата сваког од нас, макар били и сами.

Нажалост, постоје места на којима се служи Литургија, а да скоро нема верника. Ко је крив нека Бог просуди. Сви смо ми криви као свештеници, али исто тако крив је и народ који не испуњава дом Божији.

Данас смо чули дивно Јеванђеље које нам говори како Господ сваком човеку раздељује своје дарове. Управо су то таланти Божији. Један слуга је од домаћина добио пет, други два, а трећи један талант. Неко ће рећи да је Бог неправедан што је тако поступио. Напротив, Бог је праведан зато што Он зна колико ми можемо да носимо тих дарова. Међутим, када примимо тај дар,

хришћански је да чувамо и да умножавамо оно што нам је дато. Јеванђеље каже да ће се много тражити од онога коме је много дато.

Наше је да схватимо да смо крштењем задобили дарове Божије. Цркву не чини само епископ или свештеник, већ епископ, свештеник, ђакон и народ. Према томе, свако од нас има своје послушање у Цркви, које треба извршавати са љубављу и ревношћу. Ови дарови нам говоре да је потребно радити, а не ленствовати. Лењост човека не води на прави пут, већ га може одвести и на психијатрију, како то каже наш народ. Таквог човека ништа не интересује, већ му је све мрско. Мрско му је да допринесе својој породици и заједници као Цркви Божијој. Такав човек неће задобити Царство Небеско. Нама Бог даје дарове да их умножавамо и другима дајемо, јер је хришћански давати.

Када ово говорим, сетио сам се једног сељака из Студенице. Имао је два разреда основне школе, а верујте ми да није било књиге из манастирске библиотеке коју није прочитао. Скоро неписмен, али врло mudar. Једног дана смо пластили сено и рекох му: „Деда Токо, можеш ли ми дати савет који ћу примењивати током целог свог живота?“ Он из своје скромности рече да му је чудно да даје савет студеничком игуману, али му рекох да ми је заиста потребно његово животно искуство. Он се дуго опирао, али сам осетио да тај човек може дати савет за цео живот. Када је невољно пристао, рече: „Ево, даћу ти савет. Игумане, у животу се труди да што више будеш вила, а што мање грабуља“. Морам да вам кажем да га тад нисам схватио, па му то и рекох, а он ми појасни да са

вилама идем од себе ка другој, а грабуљама скупљам себи.

Браћо и сестре, све нам то може послужити за пример да се ми хришћани не смемо молити Бога само за спасење наше и својих најближих. Хришћанин је одговоран за свакога, као што су сви одговорни за једнога. То једино можемо у Цркви сазнати и ако њоме живимо.

Овај храм је данас освештан да бисте ви могли своје дарове умножавати доласцима на Литургију. На њој ћете видети лице других, гледаћете ликове икона. Гледајући ликове светитеља сазнаћете да су и они били људи попут нас, али да су живели за Бога и за другога. Они су испуњавали две најважније Божије заповести о љубави. Зато је давно речено: „Један хришћанин је као ниједан хришћанин“. Ми се спасавамо у заједници која је Црква Христова. Зато се радујте што нас је данас Бог удостојио да будемо сабрани на овом месту.

Немојте ми замерити што ћу вам рећи да сам очекивао доста више народа, јер село Рибаре није мало. Тамо где је епископ, тамо је Црква. Но, ми који смо данас учествовали у светињи и на првом месту се причестили, постајемо освећени. Чувајмо ту светост у себи. Браћо и сестре, Бог је осветио небо, земљу и човека на њој. Иако је освећен, човек ће у животу имати невоље, како би спознао да је немоћан. Наш народ је лепо говорио да без невоље нема богомоље.

Нека сте срећни и благословени, нека благослов овог храма буде на вама и тај благослов понесите у своје домове и кажите да сте данас били у светињи коју је Дух Свети осветио, а то је овај ваш храм. Искористио бих прилику да заблагодарим свима вама који сте и најмање допринели да овај храм, који је истина дуго грађен, буде довршен. Он ће бити завршен онда када буде тесан да смести све вас. Захваљујем свима, и онима који су помогли материјално, али и онима који су се молили да овај храм буде освећен. Хвала вашем свештенику и свима осталима. Наш народ каже: 'Ко Цркви даје, Богу позајмљује', а знајте, Бог никоме не остаје дужан. Бог вас благословио!“

На радост заједнице храма Свете Тројице, Епископ Јован је старешину храма јереја Далибора Сентића одликовао достојанством протонамесника и правом ношења црвеног појаса. Том приликом, Владика је у својој беседи протонамесника Далибора упозорио да се ово одликовање не даје само за ревност коју је до сада показао. Владика је још додао да се одликовања у Цркви дају не толико за оно колико је човек учинио, већ као подстрек за већа и узвишенија дела.

Такође, нарочита признања су уручена и заслужним парохијанима. Архијерејску грамату признања је добио Зоран Момировић из Рибара, а архијерејску грамату захвалности добили су Ненад Перић, Горан Милетић, Ненад Антић и Божидар Михајловић из Рибара.

Након Свете Литургије, јереј Далибор Сентић је са својом породицом и парохијанима уприличио трпезу љубави на којој су настављене молитве и благодарења.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

ПАТРИЈАРХ ПОРФИРИЈЕ БОГОСЛУЖИО У ЦРКВИ СВЕТОГ ДЕСПОТА СТЕФАНА У БАБАМА

У недељу, 1. августа, када Црква прославља Светог деспота Стефана Лазаревића, верни народ Архијерејског намесништва космајског предвођен својим свештеницима, дочекао је Његову Светост Патријарха српског Г. Порфирија у селу Бабе.

Заједно са Првојерахом наше цркве Свету Литургију служили су Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, Његово Преосвештенство умировљени Епископ канадски Г. Георгије, архимандрит Сава (Бундало), избрани Епископ марчански, и свештенство Шумадијске епархије. Овом приликом обављено је Литургијско крштење малог Матеја, унука и ктитора храма Светог деспота Стефана у Бабама, протојереја ставрофора Љубише Смиљковића.

Након прочитаног Јеванђеља, верном народу обратио се Његова светост Патријарх Порфирије рекавши да данас на празник Светога Стефана Деспота, благодари Господу што заједно са свим верујућима који су се овде окупили служи Свету Литургију у овој Богом украшеној, предивној и лепој шумадији, рекавши између осталог:

„Данас заједно са свима вама упућујем молитве, не само за нас овде који смо сабрани, него и за сав наш православни и благоверни народ, као и за сав људски род, јер Света Литургија се служи за спасење света, за спасење човека, за спасење људског рода, с обзиром да је Господ постао човек како би сви људи дошли у познање Истине, односно да сви људи дођу до познања Њега као Спаситеља. У данашњем Јеванђељу описано је каква је и колика снага вере Цркве. Човек из Светог Јеванђеља кога Свети апостол Матеј описује, није имао некаву веру, и по свој прилици имао је погрешан, грешан живот, али Господ га је исцелио, јер је наглашио снагу вере коју су имали они који су донели одузетог пред ноге Господње. Због вере заједнице ове четворце, због вере Цркве исцелен је онај који је био болестан, а није имао веру. Наша вера је недовољно јака, наша вера се не показује у нашим животима, у нашим врлинама, и зато многи људи, који су се ко зна из каквих разлога нашли на беспућу овога света, далеко од Бога, а цезну за Богом и спасењем, нису видели Бога и нису га упознали, јер ми нисмо показали довољно сложну веру, онакву какву је имао Деспот Стефан Лазаревић. Замислимо само каква ли је његова вера морала бити, када види да све тоне у његовом отачаству, да његов родитељ, пријатељи и сродници, сви, губе своје животе, губе

их на крсту Христовом, на Крсту који нуди васкрсење. Деспот Стефан у страдању оних који су дали свој живот види Христову жртву и зато је његова вера морала бити силна и снажна, пре свега да поднесе бол, а одмах потом да нејак, слабашан преузме улогу онога који ће водити народ. Толике богате плодове је дао имајући управо снажну веру која може и горе да помера, веру у Живога Једнога у Тројници Бога, за коју се молимо да и нама Господ подари како бисмо заједно са Светим Стефаном и толиким угодницима и светитељима Божијим из рода нашега из православне цркве и ми славили у љубави нама откривеног и по вери датог Једнога у Тројци Бога Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова. Амин”.

Након причешћа свештенослужитеља, Светој Чаши приступио је и велики број верника овога краја, а потом је и презан славски колач, где је читава заједница узнела своје молитве за ктитора овога храма протојереја ставрофора Љубише Смиљковића и цео његов дом.

Затим се присутнима обратио и Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован рекавши да је „велики благослов Божији што је данас овде са нама поглавар наше Цркве Његова Светост Патријарх Порфирије, који је служио Свету Литургију и за све нас принео бескрвну жртву, и што је данас крстио малог Матеју и увео га да буде члан Цркве. Молимо се за нашег Патријарха који носи крст народа српскога, да му Бог, Свети Сава и Свети Деспот Стефан помогну да приводи лађу Цркве наше ка спасењу”.

Преосвећени Епископ Јован одликовао је орденима војда Карађорђа Здравка Ђорђевића из Поповића, као и певачко друштво „Српски православни појци“ из Београда у знак признања за велику љубав према својој Светој Цркви, а орденом Светих новомученика крагујевачких одликован је отац новокрштеног Матеје, Никола Сарацић из Париза, који љубав према храму Светог Деспота Стефана у Бабама исказује већ годинама.

Домаћин дашњег славља протојереј ставрофор Љубиша Смиљковић организовао је садржајан културно-уметнички програм у којем је учествовао глумац и човек који својим литургијским животом исповеда веру у васкрслог Господа, Андреј Шепетковски, који је говорио текст чувеног „Слова Љубве“. Његов син, Алексеј Шепетковски, одрецитовао је песму „Стефан Високи и ја“, коју је његов отац Андреј написао у част доласка Патријарха Порфирија и прославе храмовне славе.

Певачко друштво „Српски православни појци“ из Београда узело је учешћа у програму, а звуком фруле придружио се и Милинко Ивановић, као и КУД „Космај“ из Сопота. Након културно уметничког програм сабрање је настављено трпезом љубави.

Бојан Миленовић, вероучитељ

ХРАМОВНА СЛАВА ЦРКВЕ У ТРНАВИ

У понедељак 2. августа, када прослављамо Светог пророка Илију, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у храму посвећеном Светом пророку Илију у Трнави. Епископу су саслуживали свештеници Шумадијске епархије.

Након прочитаног Јеванђелског зачала Владика Јован је у својој беседи између осталог рекао: „Неко ће се запитати ко су то пророци? То су Свети Божији људи који су објављивали вољу Божију народу и били чувари вере у Израилу. Да

није било пророка питање је колико би се одржала вера у народу. Мислим на веру у Спаситеља нашег Господа Исуса Христа. Пророци су својим речима и животом проповедали покајање и врлину у испуњавању закона Божијега. Светим Пророцима и Светом Илији Бог је пре много векова открио Христов Божански лик. Они су управо својим делом, вером и животом одржавали веру у народу да се надају у то да ће Господ доћи. А Господ је дошао опет како Писмо каже, када се прелила чаша безакоња. Помолимо се Богу и Пресветој Богородици и Светом Пророку Илији да и ми имамо веру какву је имао Свети Илија, да ревнујемо како каже апостол Павле по разуму. Нека је срећна слава свима вама који припадате овом Светом храму али и свима нама који смо се данас окупили да Литургијски, што значи кроз благодарење, захвалимо Богу што смо доживели данашњи дан. Бог вас благословио”.

После заамвоне молитве Владика Јован је одржао мали помен покрај споменика палим борцима у ратовима од 1912. до 1918. године. Након молитве уследило је сечење славског колача. Данашњи свечари били су породица Зорана Ристића из села Трнаве. Они су својим великим трудом уприличили славску трпезу на којој су сви били добро дошли.

Стеван Илић, ђакон

ПРОСЛАВА ХРАМОВНЕ СЛАВЕ У ГАРАШИМА

Дана 2. августа, када наша Света Црква слави Светог пророка Илију, верни народ парохије Јеловичке у Гарашима окупио се у храму Светог пророка Илије на прослави храмовне славе.

Служби је присуствовало мноштво верника, полазници КУД-а „Електропорцелан“, који су својим наступом увеличали нашу свечаност, као и чланови Савеза Бораца града Аранђеловца, који су овом приликом положили венце на спомен чесму палим борцима прва два рата, у порти нашег храма.

Свету Литургију служио је протојереј ставрофор Ранко Ђураш уз салужење свештенства Епархије шумадијске. Литургијску беседу је произнео јереј Марко Петровић, који је том приликом честитао свима храмовну славу и пожелео добродошлицу свештеницима саслужитељима, свом верном народу као и драгим гостима. Светој Чаши је приступио велики број верника и мале деце.

Након Свете Литургије кренуло се у Литијски опход око храма, положени су венци на спомен чесму палим борцима из првог и другог рата, а затим се приступило резању славског колача, који су ове године спремили одборници црквене општине јеловичке, будући да није било домаћина, и наступу КУД-а „Електропорцелана“. У наставку је јереј Марко Петровић позвао верни народ да приступи трпези љубави, организованој за ову прилику од стране одборника црквене општине и верног народа парохије јеловичке.

ПРОСЛАВА СВЕТОГ ПРОРОКА ИЛИЈЕ У БАЊИ КОД АРАНЂЕЛОВЦА

На дан када наша Света Црква прославља спомен Светог пророка Илије, у селу Бањи код Аранђеловца прослављена је храмовна слава. Верни народ Бање и околних села окупио се у великом броју на Евхаристијском сабрању којим је началствовао парох бањски јереј Милош Маринковић, уз саслуживање свештеника Шумадијске епархије.

Хор певнице храма Светог пророка Илије својим појањем је увеличао ово Литургијско сабрање. Посебну радост приредио је део хора који сачињавају деца од 5 до 14 година и која редовно учествују на Литургијама у нашој цркви.

Света Литургија завршена је литијом око храма у којој су узели учешће сви присутни верници, предвођени свештеном.

Након тога, залагањем и трудом Ранка Радловића, привредника из Бање и његове породице, уприличена је трпеза љубави за све присутне.

СЛАВА МАНАСТИРСКЕ КАПЕЛЕ МАНАСТИРА ДРАЧЕ

У среду 4. августа, када прослављамо Свету Марију Магдалину, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Драчи. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Након прочитаног Јеванђелског зачала беседио је Владика Јован, рекавши између осталог: „Марија Магдалина је патила од греха и у њој се налазило седам демона који су је разарали, међутим она је спознала да не може сама да се избори против њих. Помоћ је затражила у Господу, који јој је помогао да се ослободи искушења и демона. Онда када су сви апостоли осим Јована отишли у време страдања, остале су и две жене, Богородица и Марија Магдалина. Марија Магдалина не само да је тешила Богородицу, него је и прала Христове ране чиме је показала велику веру и љубав. Марија Магдалина потпуно се предала служењу Господу, не марећи за то да ли ће је други понизити или узвисити“. Светој Чаши приступио је велики број верника. Након заамвоне молитве пререзан је славски колач, а затим је игуманија Јелана са колачаром позвала све окупљене на трпезу љубави, коју је својим усрдним залагањем припремило сестринство манастира Драча.

Василије Тешић

ХРАМОВНА СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТЕ ПЕТКЕ ТРНОВЕ У ЛАПОВУ

У Лапову је свечано прослављена храмовна слава Свете Петке Трнове, која се слави 8. августа по грегоријанском календару. Светом Литургијом у храму препуном верујућег народа је началствовао протојереј ставрофор Србољуб Марковић.

О животу ове светитељке беседио је јереј Ивица Камберовић, нагласивши њена чуда. Међутим, та чуда треба да нам буду повод да ојачамо своју веру, нагласио је он у беседи. Такође је говорио о значају предстојећег поста, а нарочито причешћивања.

На Светој Литургији су се причестила и многа присутна деца. Затим је одржана литија око храма, а онда и пресечен славски колач који из године у годину, по традицији, спремају чланови локалне општинске управе. Ове године је колачар био Марко Вељковић.

После отпуста протонамесник Горан Живковић је захвалио локалној општинској управи на досадашњој сарадњи са жељом да се иста даље продубљује и интензивира. Затим се присутан верни народ послужио трпезом коју су спремили чланови општинске управе и тако се завршило данашње духовно сабрање.

Горан Живковић, протонамесник

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У МНАСТИРУ ПЕТКОВИЦИ

У недељу, 8. августа, када се молитвено сећамо Свете Преподобномученице Параскеве – Петке и Светог Саве III Архиепископа српског, у манастиру Петковица, Свету Архиепископску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован. Саслуживали су свештеници Епархије шумадијске.

Након прочитаног Јеванђељског зачала које нам описује исцељење двоје људи од слепила, беседио је владика Јован, рекавши између осталог:

„Данас смо чули поучно и веома утешно Јеванђеље, које нам говори како је Господ наш Исус Христос из превелике љубави према роду људском исцелио двојицу слепих људи од рођења. Ова два човека се обраћају Господу из дубине своје душе и срца и кажу: *Помиљуј нас сине Давидов*. Господ не остаје глув на вапај ових слепих људи већ их пита: *Верујете ли да ја то могу учинити?* То јест, Он их пита, да ли верујете да Он може да им отвори очи? И када су они прихватили Бога за спаситеља, за исцелитеља, Бога као лекара, они су одговорили да му верују. А Господ њима каже: *По вери вашој нека вам буде*. Овде видимо како је вера основ нашег живота. У контексту данашњег Јеванђеља, потребно је рећи да је слеп сваки човек који није обаслан светлошћу Јеванђеља, Цркве и Христа. Ми смо освећени, ми смо просвећени Светом Тајном Крштења, као што се просвећујемо и освећујемо и свим другим даровима и Светим Тајнама. Али ако човек неприхвати светлост Божију, он прихвата таму овога света. Када човек има помрачени ум има и помрачено срце. Ум се помрачи када нисмо са Христом. Ми срцем гледамо Бога. Другим речима, какво нам је срце толико ћемо и видети Бога. То ће се десити ако искрено са вером завапимо Богу као ова два слепца и да кажемо Господу нашем Исусу Христу: *помиљуј нас, сине Давидов*“.

После заамвоне молитве кренуло се у крсни вход где је испред улаза у храм пресечен славски колач. Великим трудом игуманије ове свете обитељи монахиње Февроније и породице Мирослава Милутиновића у манастирској трпезарији уследила је трпеза љубави на којој су сви били добро дошли.

Стеван Илић, ђакон

ХРАМОВНА СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТОГ ПАНТЕЛЕЈМОНА У СТАНОВУ

У понедељак 9. августа прослављена је храмовна слава цркве Светог Пантелејмона у Станову. Светом Литургијом је начелствовао протојереј ставрофор Живота Марковић уз саслужење свештеника Шумадијске епархије.

Протојереј ставрофор Живота Марковић се захвалио колачару и верном народу на учешћу у Литургији у великом броју и објаснио значај славе.

Домаћин и колачар је био Драган Симовић са породицом, који је и спремио трпезу љубави после Литургије. Такође је спремна трпеза љубави за сав присутни народ.

ХРАМОВНА СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТОГ ПАНТЕЛЕЈМОНА У КЛОКИ

У понедељак 9. августа, када славимо Светог Великомученика Пантелејмона, у селу Клоки Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архиепископску Литургију. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске и протонамесник Василије Вранић, гост из Вашингтона (епархија источноамеричка).

Пре почетка Литургије Епископ Јован је освештао ново-саграђени парохијски дом, који је великим трудом самих мештана села Клоке и највећег ктитора Александра Сенића из Вишевца саградио протонамесник Дејан Динић.

На малом входу у току Литургије Владика Јован произвео је протонамесника Дејана Динића у чин протопрезвитера, рекавши новом проти да му Црква додељује овај чин да у смирењу и истрајној молитви настави да служи Богу и цркви Његовој. Након прочитаног јеванђељског зачала, беседио је владика Јован: „Свети Великомученик Пантелејмон је неискрпни сасуд милости и благодати Божије, а ми благодаћу Божијом живимо и благодаћу Божијом се спасавамо. Када човек има Христа у себи он има и благодат Божију. А ко има благодат он има све оно што приличи човеку хришћанину као икони Божијој. Господ је Светом Пантелејмону још за време његовог земаљског живота дао благодатне дарове да ицељује сваку болест. Он је тај дар лечења задобио и дан данас ицељује људе и после свог упокојења. Благодат Божија нам се даје кроз Свете Тајне и Свете врлине. Кроз свету Тајну Причешћа и Свету Тајну Исповести ми обнављамо благодат Божију у нама. Данас требамо да замолимо Светог Пантелејмона да се он моли за нас. Ми смо породица Божија. Права породица болује цела када чељаде болује. Она преживљава болест свога детета. Е тако је и у Цркви. Тако требамо да схватимо Цркву, као заједницу Бога и људи. Ван Цркве Божије нема спасења“.

На крају своје беседе Владика је захвалио свим дародавцима који су помогли у изградњи парохијског дома у Клоки, а на првом месту Александру Сенићу и његовој породици.

После заамвоне молитве кренуло се у молитвени крсни вход где је испред храма пресечен славски колач. После отпуста, владика Јован је орденом Војда Карађорђа даривао Александра Сенића. Такође, Владика је својим архиепископским граматама даривао Витомира Јовановића, Милана Јанковића и Јелицу Живковић, који су помогли заједници Црквене општине Клокачке.

Сабрање је настављено свечаним славским ручком у оближњој сали где је домаћин данашње црквене славе била Славица Јанковић са својом породицом.

Стеван Илић, ђакон

СЛАВА КАПЕЛЕ ЧАСНОГ КРСТА У СТАРОЈ ЦРКВИ У КРАГУЈЕВЦУ

У први дан Великогоспојинског поста, 14. августа када наша Црква прославља Изношење Часног Крста и Свете мученике Макавеје, епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију поводом храмовне славе посвећене данашњем празнику у Старој цркви у Крагујевцу. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

По благослову Владике, верном народу се обратио свештеник Милић Марковић рекавши, између осталог, да Крст за нас јесте суд над злом. Када у Светом Писму читамо да је Господ дошао на суд овоме свету, ми у ствари излазимо на суд распете љубави Христове, на победу живота нас смрћу. Будимо спремни да разапнемо живот свој на Крсту, да би смо већ у овоме свету осетили радост у срцу, душевни мир, ослонац у искушењима, утеху у страдањима и наду на Васкрсење“.

Старањем Снежана Јовановић, домаћина Славе, послужење за верне је припремљено у порти Старе Цркве, чиме је започео Госпојински пост.

Мирослав Васиљевић, протођакон

СЛАВА ПАРАКЛИСА НИКОЉА РУДНИЧКОГ

Дана 15. августа, на спомен Преноса моштију Светог архиђакона Стефана, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Никоље под Рудником, поводом славе манастирског параклиса.

Његовом Преосвештенству саслуживали су свештеници Епархије шумадијске. На литургијске прозбе одговарао је хор „Опленац“ предвођен Маријом Ракоњац.

После прочитаног јеванђелског зачала сабранима се обратио Епископ Јован и заблагодарио на томе што смо се сабрали у овој светињи, на овој Светој Литургији, где смо дошли да примимо тело и крв Христову. „Управо кроз причешће

долазимо до сједињења са Богом. Долазак на Литургију и Причешће је на спасење уколико смо очишћени и измирени са свима. Нико није достојан причешћа, но ми се уздамо у милост и благодат Божију”.

Након Свете Литургије уследила је трпеза љубави коју је за све присутне припремила високопреподобна игуманија Евдокија са својим у Христу сестрама.

Александар Бојанић, чтец

СЛАВА ЦРКВЕ ПРЕОБРАЖЕЊА ГОСПОДЊЕГ У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

На дан храмовне славе, 19. августа, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Светог Преображења Господњег у Смедеревској Паланци. Епископу су саслуживали свештеници Шумадијске епархије.

Литургијско сабрање улепшао је хор Светог Симеона Богопримца под диригентском палицом Милоша Урошевића.

Уздигнувши старешину храма оца Драгана Икића у чин протојереја владика му је дао поуку да чин у који је уздигнут схвати као подстрек за даље духовно усавршавање и преображај.

После прочитаног јеванђелског зачала Владика се богонадахнутом беседом обратио окупљеном народу, честитао славу и објаснио значај и тајну празника. Владика је објаснио значај Литургије рекавши да је „Литургија узношење и узлажење наше, као што је било узлажење Господа на гори Тавор. Зато што је Црква Христова стално на гори, на узвишењу. Зашто? Зато што је стално на висини смирености а не гордости. Зато ми и јесмо овде на овој Литургији са нашим Господом Исусом Христом у Светој Тајни Причешћа, да би се и ми кроз ту светињу осветили и просветили. Светлошћу Христовог Лика биће испуњен сваки онај који благодаћу Пресветог Духа и хришћанским врлинама очисти своје биће од греха, од злобе, од гордости, од сујете. Зато Преображење Господње позива сваког на једну непрестану измену система вредности наших живота. Господ је на Таворској гори посведочио да је он заиста Син Божији, а са друге стране да је заиста и истинити Човек. Али нам је Господ показао да нашу природу можемо да променимо, да је преобразимо, која је пала у грех ако само живимо преображењским животом”.

После заамвоне молитве уследио је опход око храма, освећење грођа и резање славског колача. Домаћин ове године је био Слађан Ацић са породицом. Славска трпеза љубави коју је припремио старешина овог храма протојереј Драган Икић са братством послужена је у новоизграђеном парохјском дому.

Владимир Степановић, ђакон

СЛАВА УСПЕЊСКЕ ЦРКВЕ У САРАНОВУ

Светом Литургијом је у препуном храму началствовао протојереј ставрофор Миладин Михаиловић, архијерејски намесник рачански, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

После прочитаног Јеванђеља беседу је произнео ђакон Марко Арсенић говорећи о Мајци Божијој која је Нова Ева и спаситељница рода људског. На Мајци Божијој стоји цео свет, јер да није било ње свет би још лежао у тами и сени смрти. Зато је данашњи празник њеног Успења уствари небоземна радост, а не безнадежна туга због одласка њеног са овога света, јер смо ми њеним одласком добили вечну заступницу пред престолом Свете Тројице.

После Причешћа скоро свих присутних уследио је крсни вход око цркве, када су узношене молитве за сваку добродетел села и његових становника, а потом и резање славског колача.

Радост празника се наставила за трpezом коју је приредио свечар дана уз свесрдно старање оца Мирољуба са својом породицом и бригом да све буде како ваља и приличи.

Марко Арсенић, ђакон

ПРОСЛАВЉЕНА ХРАМОВНА СЛАВА У МЛАДЕНОВЦУ

У суботу 28. августа, парохијани младеновачког храма Успења Пресвете Богородице, молитвено су прославили храмовну славу. Ни лоши временски услови нису спречили више хиљада Младеновчана да овог дана дођу у своју Цркву. Евхаристијским сабрањем верног народа Божијег начелствовао је умировљени парох протојереј ставрофор Драгољуб Ракић, уз саслужење свештеника Епархије шумадијске.

Беседу о спасоносном значају празника у животима свих нас произнео је отац Слободан Кеџић, посебно се осврнувши на снажну веру, која се огледала у сваком сегменту живота Пресвете Богородице. Прота Слободан подсетио је верни народ да је Богомајка врхунски узор и пример сваком хришћанину у свим временима.

Након евхаристијског сабрања, заједничарење је настављено на трпези љубави. Услед специфичних околности послужење за све присутне је организовано у порти младеновачког Храма. Домаћин овогодишње славе био је Божидар Лончаревић са породицом, а следеће године домаћини ће бити Александар Стефановић.

Марко Јефтић, јереј

ПРОСЛАВЉЕНА ХРАМОВНА СЛАВА У ВЛАКЧИ

На дан Успења Пресвете Богородице, 28. августа, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован посетио је Храм Успења Пресвете Богородице у Влакчи и том приликом пресекао славски колач. У беседи коју је изговорио одмах након сечења колача, Владика Јован је истакао важност поштовања Пресвете Богородице као Свемајке свих оних који верују у Њенога Сина, Господа нашег Исуса Христа.

Као и сваке године верни народ овог шумадијског села са великом радошћу дочекао је и угостио свог Епископа. Владика Јован је поделио свој архијерејски благослов и иконице и захвалио се на гостопримству који су му приредили парохијани овог села заједно са својим свештеником Слободаном Радивојевићем.

Стеван Илић, ђакон

СЛАВА САБОРНОГ ХРАМА У КРАГУЈЕВЦУ И ОТВАРАЊЕ ДВАНАЕСТИХ ВЕЛИКОГСПОЈИНСКИХ СВЕЧАНОСТИ

У навечерје празника, 27. августа, свечано празнично бденије служио је Његово Преосвештенство Г. Јован, Епископ шумадијски, уз саслужење братства Саборног храма, чиме

је отпочело прослављање празника Успења Пресвете Богородице и славе катедралног крагујевачког храма.

У јутарњим часовима, 28. августа, звона Светоуспењског храма су огласила сабрање верног народа око Епископа Јована, који је начелствовао Светом Литургијом. Њему су саслуживали свештеници Шумадијске епархије.

Након прочитаног Јеванђеља, свештеницима и верном народу се обратио Епископ Јован честитајући им празник и подсећајући на преславна чуда Пресвете Богородице: „Пресвета Богородица, родивши Господа и Спаситеља нашег Исуса Христа, испунила је све заповести Божије на земљи. Она је тако и нама дала пример да се и ми, у смирењу, можемо потрудити да испунимо заповести Божије. Такође, она се моли и брине за сваког човека који се обраћа њеном Сину и Богу нашем, али и њој самој, као што мајка брине за дете“. После литије око Саборног храма, коју је предводио Преосвећени Владика са свештенством и верним народом, пререзан је славски колач и освећено жито. Празнично славље је настављено послужењем за верни народ и славским ручком, које је уприличило братство Саборног храма.

У поподневним часовима, прослављање дванаестих Великогспојинских свечаности је настављено културно-уметничким програмом у порти Светоуспењског храма у Крагујевцу, организованим од стране Епархије шумадијске и братства Саборног храма. У организацији свечаности, свој допринос су дали и Град Крагујевац, као и Управа за сарадњу са црквама и верским заједницама Министарства правде Републике Србије. Тема овогодишњих Госпојинских свечаности је: „Богородице, радости свих жалосних“.

Већ другу годину за редом Великогспојинске свечаности носе епитет сталне манифестације у области културе, од значаја за град Крагујевац.

На свечаностима су присуствовали Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, председник Скупштине града Мирослав Петрашиновић, као и многобројно свештенство и верни народ Шумадијске епархије и града Крагујевца.

Програм свечаности је отворен беседом ректора Богословије Светог Саве у Београду протојереја ставрофора др Драгана Протића, који је говорио о значају Пресвете Богородице у хришћанском животу. Након уваженог ректора, уследио је наступ глумца Илије Степановића.

Затим је наступио Народни оркестар Радио-телевизије Србије под управом Владе Пановића. Поред инструменталних тачака, вече су својим солистичким наступима употпунили Ивана Тасић Митић, Дејана Ђекић Лазовић и Александар Тирнанић. У наставку вечери су наступали крагујевачки глумац Аврам Цветковић, и Илија Степановић. После тога наступали су припадници Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ из Крагујевца.

Лазар Марјановић

ПРОСЛАВА ХРАМОВНЕ СЛАВЕ СВЕТОГ РОМАНА У МАЈУРУ

На дан када наша Света Црква прославља Нерукотворени Образ Господа Исуса Христа, Светог Јевстатија, архиепископа српског, преподобног Рафаила банатског и преподобног Романа, у цркви Светог Романа у Мајуру Свету Архијерејску Литургију је служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске.

Након прочитаног јеванђељског зачала, Владика је поучио верни народ својом богонадахнутим беседом. У њој је највише говорио о смислу и значају вере. Рекао је између осталог: „Ми смо се окупили како бисмо замолили Бога, Пресвету Богородицу и Светог Романа да нам подаре духовно и телесно здравље. Духовно здравље бива од милосрђа, љубави, поста, молитве. Господ је поучавао о вери, јер је она као плима и осека. Зна да набуја, али и да опадне. Када опадне вера, све у нама опадне и наступа све нељудско у нама. Чим изгубимо веру у Бога, ми губимо поверење у људе. Почињемо да сумњамо, да друге гледамо као непријатеље. Да би Бог проверио веру, он допушта искушење да би га учврстио у вери. Ко има веру, он има Благодат Божију, а Благодат је Сам Господ Исус Христос. Веровати значи, у дубини свога бића, срести се са Богом. А са Богом се сусрећемо у Цркви, на Литургији. Али до сусрета неће доћи ако немамо жељу, веру. Ако их имамо, тај сусрет нам је радост. Мерило наше вере је однос, према Богу, према људима. Кроз другог да пројавимо љубав. Јер Господ нам каже да волимо и непријатеље своје”. Након Свете Литургије, чијој Чаши Спасења је приступио велики број верујућег народа, обављена је Литија око храма и пререзан славски колач, а колачар је био Дејан Васић са својом породицом.

Одмах после сечења славског колача, Преосвећени Владика је поделио Архијерејске захвалнице заслужнима, а Орден Светих Новомученика Крагујевачких I степена, доделио је Дејану Васићу, председнику Црквеног одбора. Владика Јован је одликовао старешину цркве у Мајуру, Немању Стефановића чином протонамесника и правом ношења црвеног појаса.

У парохијском дому је настављено заједничарење у Трпези љубави коју су припремили старешина храма свештеник Немања Стефановић, колачар Дејан Васић и црквени одбор.

Младен Алексић

КОНЦЕРТ КАТЕДРАЛНОГ ХОРА УСПЕЊА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Дана 31. августа, у Саборном храму у Крагујевцу, благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, одржан је концерт хора Успења Пресвете Богородице поводом обележавања четрдесетогодишњице постојања. Овај јубилеј сведочи о истрајности и традицији учешћа хора у црквеном и литургијском животу Епархије шумадијске.

Концерт није био тек обележавање вишегодишњег деловања већ и присећање на све оне који су допринели његовом раду, почевши од блажене успомене епископа Саве, чијим је благословом овај хор и основан 1981. године, преко свих оних који су га водили, као и упокојених чланова, чију посвећеност и љубав не заборављамо. С друге стране концертом је изражена нада да ће ова годишњица бити само једна у низу многих које ће долазити и изнова потврђивати лепоту прослављања Бога кроз песму.

Велика захвалност за припремање овог концерта, као и за сву посвећеност и стрпљење, припада диригенту, протојереју Драгославу Миловану, као и проф. Татјани Милован. Ту су и солисти Леона Богдановић (сопран), Маја Степовић (сопран), Александра Димић (мецосопран) и Бојан Ђурић (баритон). Концерт је својим присуством увеличао Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, на чијој подршци и молитвама срдечно захваљујемо.

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА ПОВОДОМ ПОЧЕТКА НОВЕ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

У среду, 1. септембра, у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију поводом почетка нове школске године. Епископу је саслуживало је свештенство епархије шумадијске.

После прочитаног јеванђељског зачала по благослову Владике, својом беседом ученицима се обратио ректор Богословије протојереј ставрофор др Зоран Крстић. Ректор је пожељео добродошлицу ученицима и нагласио да је срећан што је школа опет пуна. Рекао је како у долазак ученика није укључена само њихова и воља њихових родитеља, већ и воља Божија, јер су призвани од Бога.

По Литургији прочитане су молитве призива Светог Духа на ђаке и професоре, да буду истрајни на путу кротости и правде и да им знање које стичу и предају буде на спасење. Након Свете Литургије уследила је трпеза љубави у трпезарији Богословије.

Филип Бервић

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА, ОСВЕЋЕЊЕ ФРЕСАКА И ЛИТУРГИЈСКО КРШТЕЊЕ У РУДОВЦИМА

У понедељак, 6. септембра, када Црква прославља Светог свештеномученика Евтихија и Свету мученицу Сару, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је архијерејску Литургију у храму Вознесења Господњег у Рудовцима, у колубарско-посавском намесништву. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Одмах по доласку Владика Јован освештао је живопис у рудовачком храму, рад академских сликара ђакона Славољуба Радојковића и Николе Новаковића.

Следујући древној хришћанској пракси, Епископ је у оквиру литургијског сабрања кретио малог Ђорђа, сина вероучитеља Илије Нагулића и његове супруге Драгане. Овом приликом протонамесник Родољуб Војиновић удостојен је чином протојереја за пастирско старање, труд и љубав према храму Вазнесења Господњег у Рудовцима и повереној му парохији.

По прочитаном Јеванђељу Владика Јован је беседом духовно укрепио окупљене вернике: „Причешћујемо се из два разлога, за опроштај грехова и зарад задобијања Царства Божијег. Причешћем примамо самог Бога у себе. Велика је то тајна, да се несместиви Бог, шири од небеса, смешта у наша мала уста, непта. Литургија своди Небо на земљу, и земљу узводи на Небо”. Осврнувши се на крштење малог Ђорђа Владика је пожелео да он буде препознат у Царству Божијем по мирису мира којим је помазан и по белини одеће у коју је одевен на крштењу.

После литургијског сабрања уследио је пригодан културно-уметнички програм и трпеза љубави, коју је за окупљене вернике приредио парох рудовачки протојереј Родољуб Војиновић, са својом породицом и верним народом.

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ОРАШЦУ НА ИМАЊУ ПОРОДИЦЕ КАРИЋ

На имању породице Карић, испред цркве брвнаре посвећене Светом Јоаникију првом Патријарху Српском, верни народ са свештенством орашачког намесништва је дочекао свога Архијереја, Епископа шумадијског Г. Јована који је у том храму служио Свету Архијерејску Литургију, уз саслуживање свештенства Шумадијске епархије.

Након јеванђељског зачала Епископ је честитао храмовну славу и верне поучио својом беседом, рекавши између осталог да ако тражимо пример исправног човека, хришћанина и Епископа Божијег, наћи ћемо га у лику Светога Јоаникија, који је је живео Богом. Господ ће на небу прославити све оне који Бога прославе овде на земљи. Слава који Господ даје светитељима је велика. Сви смо Божијом светлошћу обасјани, само је питање како ми ту светлост у себи чувамо. Љубав Божија према човеку је немерљива и то се проказује тиме што нам даје Духа Светога у изобиљу.

Након Свете Литургије и свечаног опхода око храма, Епископ Јован је пререзао славски кољач породице Карић, ктитора овога храма. У наставку дана Епископ и сви окупљени су присуствовали трпези љубави коју су приредили домаћини.

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У РАЉИ

У суботу, 18. септембра, када наша Света Црква прославља Светог пророка Захарију и Праведну Јелисавету, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Сретења Господњег у Раљи, уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске и гостију из Епархије крушевачке, протојереја ставрофора

Љубивоја Радовића и протојереја ставрофора Драги Вешковац, и јеромонаха др Амвросија (Весића) из Архиепископије београдско-карловачке.

У току Свете Литургије Преосвештени Владика је у чин свештеника рукоположио досадашњег ђакона Филипа Јовановића, поверивши му у опслуживање раљску парохију, а дугогодишњег вероучитеља Бојана Миленовића у чин ђакона. Владика је новорукоположене поучио и пожелео им успех у служби.

Након Свете Литургије, Владика је служио помен упокојеним свештеницима Илији и Славиши Поп-Лазић и новопостављеном рабу Божијем др Милети Радојевићу, саветнику министра за верска питања.

У парохијском дому раљске цркве свештенство је са својим парохијанима припремило трпезу љубави.

Лазар М. Коларевић, чтец

ЗАВРШНО ВЕЧЕ ДВАНАЕСТИХ ГОСПОЈИНСКИХ СВЕЧАНОСТИ У КРАГУЈЕВЦУ

У понедељак, 20. септембра, у свечаној сали Епархијског двора приређен је пригодан духовни програм на позив домаћина, Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, у организацији братства Саборног храма Успења Пресвете Богородице, како поводом завршетка овогодишњих Госпојинских свечаности.

Сумирајући утиске, изражавамо јавно захвалност и духовно задовољство због могућности да се на Дванаестим Госпојинским свечаностима, сретнемо са Високопреподобним Архимандритом Методијем, игуманом Свете Лавре Хиландара, проф. др Владетом Јанковићем, проф. др Милошем Ковићем и др Немањом Девићем и истраживачем приправником, нашим суграђанином Ђорђем Ђурђевићем.

И ове године, посредством надлежних вероучитеља, ученици шумадијских школа су одговорали на тему конкурса, а најуспешнијим ауторима радова Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уручио је плакете захвалности на њиховом доприносу, на љубави, на вољи и труду, на сусрету у молитви и врлини.

У нади да ће нас Пресвета Богородица и у будуће окупљати на овај плодносни и несвакидашњи начин, Дванаесте Госпојинске свечаности завршене су молитвом „Достојно јест“.

Информативна служба Епархије шумадијске

СЛАВА ЦРКВЕ У ТОПОЛИ И ГРАДСКА ЛИТИЈА

На дан када славимо празник Рођења Пресвете Богородице, 21. септембра, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у задужбини Војда Карађорђа у Тополи, која овог дана прославља своју славу. Празник Рођења Пресвете Богородице прославља и сама Општина Топола. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Након прочитаног јеванђељског зачала, Епископ Јован је честитао славу храму, његовом братству и градској управи, а затим је упутио речи благодарења, рекавши између осталог: „Срећна и благословена слава свима који сте овде дошли да прослаavimo Мајку Божију и празник њеног рођења. Она нас је сабрала у овом храму у Тополи, који је управо њој посвећен, да молитвено прослаavimo велики празник и радост Цркве Христове. Овај дан је велики за читаву васељену, јер се из њега рађа и најчудеснија личност после Господа нашег Исуса Христа – личност која је ходала овом трошном планетом, на којој и ми такође живимо, а то је управо Пресвета Богородица. Овај велики и свети празник носи радост целе васељене, како се управо и каже у данашњем тропару и песми посвећеној рођењу Мајке Божије: 'Данас Пресвета Богомајка уводи Господа Христа у васељену'“.

Након заамвоне молитве, Епископ Јован, свештенство и окупљени народ, кренули су у молитвени ход улицама Тополе. Ход је најпре застао испред зграде градске Управе, где је Епископ пререзао славски колач, а затим је настављен до споменика војницима пострадалим у Првом Светском рату, где је одслужен мали помен. По завршетку литије, испред Карађорђевог цркве пресечен је славски колач који је припремио овогодишњи свечар Витомир Манојловић са својом породицом.

Након Свете Литургије, братство храма и домаћин Витомир припремили су славски ручак, на којем су, уз прикладну атмосферу, настављене молитве и благодарења.

Лазар Марјановић

ПРОСЛАВЉЕНА ХРАМОВНА СЛАВА У МЕЂУЛУЖЈУ

На празник Светих и праведних Јоакима и Ане, 22. септембра, у храму посвећеном овим светитељима у Међулужју Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

Велелепни храм овогодишњу славу дочекује са фрескописаним олтаром, а радови на живопису ће бити настављени.

У својој богонадахнутој беседи Епископ Јован се, у светлу прослављања празника, посебно осврнуо на проблеме са којима се породица суочава у времену у којем живимо: „Прослављајући Литургију прослављамо Бога. Прослављајући Бога, прослављамо Светитеље, а данас прослављамо велике угоднике Божије – Светог Јоакима и Ану. Они су били и велики молитвеници Божији. Данас је важно да се запитамо да ли наше породице живе у слози, у миру, у молитви, у чистоти и честитости, управо онако како је живела света породица Светих Јоакима и Ане. Они су живели у свези љубави и у часном браку, и дете које су добили су сматрали Божијим благословом. У породици где се све прима као благослов Божији, ту је радост. Породица је основа сваког друштва и сваке заједнице. Она је основ и темељ и Цркве као заједнице. Она је темељ на којој се гради личност сваког човека. Где нема Духа Божијег и где се не живи по Духу Светом, та породица се распада“.

На крају Свете Литургије извршен је чин освећења кољива и ломљење славског колача, а овогодишњи домаћин био је Богдан Томић са породицом. Након тога Епископ Јован поделио је Архијерејске грамате захвалности.

После евхаристијског сабрања приступило се трпези љубави коју је братство храма Светих Јоакима и Ане са својим верницима са љубављу припремило.

Марко Јефтић, јереј

Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије

НОВО!

УСНУО У ГОСПОДУ ДР МИЛЕТА РАДОЈЕВИЋ, САВЕТНИК МИНИСТРА ЗА ВЕРСКА ПИТАЊА

У четвртак 23. септембра 2021. године, у 13 часова, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је опело др Милети Радојевићу, саветнику у Министарству просвете, науке и технолошког развоја за верска питања и дугогодишњем директору Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама, у храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу. Епископу Јовану су салуживали Епископ пакрачко-славонски Г.

тих Јоакима и Ане, већ и широм Епархије шумадијске и Српске Цркве. Одликован је и Орденом Светог Краља Милутина од стране Светог Архијерејског Синода СПЦ, на предлог Преосвећеног Епископа шумадијског Г. Јована.

Милета Радојевић је својим радом и животом посведочио је речи Апостола Павла: „Добар рат ратових, трку заврших, вјеру одржах“. Упокојио се у Господу 18. септембра 2021. године, оставивши за собом супругу Зору, сина Зорана и ћерку Ивану са својим породицама.

БЕСЕДА ЊЕГОВОГ ПРЕОСВЕШТЕНСТВА ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ Г. ЈОВАНА НА ОПЕЛУ МИЛЕТЕ РАДОЈЕВИЋА У ЛАЗАРЕВЦУ

Ваша Преосвештенства, ожалошћена породице, преседниче Скупштине Србије, часно свештенство, пријатељи и родбино нашег Милете, браћо и сестре. Један велики руски светитељ је рекао да се на гробу хришћана не плаче, на гробу хришћана се моли да мајка земља прими у себе тело које ће устати у свеопшти дан васкрсења. Зато смо се ми данас и сабрали у овом храму Светог Димитрија да се помолимо Богу за покој, за смирај душе нашег Милете и овим молитвеним чином опела, ми данас

Јован и Епископ тимочки Г. Иларион, свештенство и монаштво Епархије шумадијске и других Епархија Српске Православне Цркве.

Пре самог опела у Центру за културу Лазаревац, у 11 часова, одржана је комеморација поводом упокојења др Милете Радојевића. Комеморацији су присуствовали председник Народне скупштине Републике Србије Ивица Дачић, Министар просвете, науке и технолошког развоја Бранко Ружић, директор Коридора Србије Александар Антић, потпредсеник СПС-а Жарко Обрадовић, председник Општине Лазаревац Бојан Стевић, београдски надбискуп Станислав Хочевац, представници исламске заједнице у Србији, свештенство и монаштво СПЦ-а, бројни државни секретари, директори јавних предузећа на нивоу Републике Србије и локалних самоуправа, велики број пријатеља, који су пре почетка комеморације породици упокојеног Милете Радојевића упутили речи саучешћа.

После опела у храму Светог Димитрија, поворка се упутила до градског гробља у Лазаревцу, на коме је др Милета Радојевић сахрањен. Мноштво верног народа, свештенства и монаштва који су се сабрали да молитвено испрате упокојеног слугу Христовог, само су још једно сведочанство несебиче помоћи храмовима и манастирима наше помесне Цркве, али и на многа још добротина и љубав који су од нас сакривени, а по којима ће Господ препознати Милету у Свом Царству.

Милета Радојевић је одликован на предлог Црквене општине међулушке Орденом Војда Карађорђа. Епископ Јован је након уручења ордена др Радојевићу рекао да је ово високо признање заслужио својом великом делатном љубављу, коју је указао не само храму Све-

препоручујемо Господу да прими душу нашег доброг Милете у наручје Аврама, Исака и Јакова и уведе је у Царство Небеско и да га у последњи дан васкрсне. Ми, такође, молећи се данас за душу Милете, исто се тако молимо да Бог кроз веру пошаље утеху његовој породици и свима нама који смо га волели и познавали и који као људи тугујемо због овог привременог растанка, али имамо веру у Бога, веру да ћемо се опет срести у Царству Небеском, по речима самог Спаситеља нашег Господа Христа, који је рекао да ко у Њега верује, ако и умре живеће, и да ће га Он – Христос васкрснути у последњи дан, дан свеопштег васкрсења. То је вера наша.

Браћо и сестре, све у овом нашем варљивом свету само је бледа симболика онога што се тек има дешавати у невидљивом свету, када род људски кроз свеопште васкрсење на крају своје историје буде ушао у оне невидљиве светове. Желећи да нам ту благовест што јасније изрази, богонадахнути апостол Павле каже: „Тако васкрсење и мртвих: сеје се у распаљивости, устаје у нераспаљивости; сеје се у немоћи, устаје у сили“. Ето, и ми данас, по речима Светог апостола Павла, сејемо нашег доброг Милету у распаљивости тела, а подигнуће га Господ у нераспаљивости. Сејемо га у немоћи, а пожњеће га Господ у сили о свеопштем васкрсењу. Још нам Свети апостол Павле поручује: „Јер нам се свима ваља јавити на суду Христовом, да свако прими оно што је у телу учинио, или добро, или зло“. Ове речи Светог апостола Павла нам јасно говоре да сви људи, хтели или не, морају проћи кроз капију смрти и јавити се на суду Божијем. Све ово и овако говорим, браћо и сестре, зато што је наш Милета био дубоко верујући човек, човек који је имао црквену свест, и као такав био

је пример како се воли Бог и човек, како се воли Црква и богослужење, и како се воли своја породица.

Да је Милета имао црквену свест и да је живео Црквом, и да је веровао у Бога и у вечни живот и да се припремао за вечни живот, о томе најјезгровитије говоре и његови последњи дани у болници када је позвао свог сина свештеника Зорана да га исповеди и причести. Исповедио се и причестио и тако измирен са Богом предао душу своју Богу. То је, браћо и сестре, и његова поука свима нама – да овај час чека и нас и да се припремамо да нас Господ призна као своје мудре управитеље, то јест да смо мудро управљали својим животом.

Зато данас овде пред вашом светињом, познавајући Милету скоро двадест година, могу мирне душе да кажем: Милета је био добар човек. А ми, браћо и сестре, уствари, док се Господ Христос није јавио у нашем земаљском свету са својим Јеванђељем, ми људи нисмо знали ни шта је добро ни шта је зло, ни шта је истина ни шта је лаж, ни шта је правда ни шта је неправда. А што је најглавније, нисмо знали ни шта је добар човек. Тек од Господа Христа ми знамо све то: добро је само оно што долази од Господа Христа и што води Господу Христу; истина је само оно што долази од Христа и води Христу; правда је само оно што долази од Христа и води Христу. А шта је добар човек? Само Христов човек је добар човек; другим речима само хришћанин који живи по Богу и у Богу, у истини је добар човек. Откуда то? Отуда што је само Христово Добро непролазно, бесмртно и вечно; што су само Христова Истина и Правда непролазне, бесмртне и вечне. Зато и све оно што је наш Милета добро чинио, јесте бесмртно и вечно, и његова добра дела иду данас испред њега. Милета се кроз цео живот трудио, колико је то било у његовој моћи да у себи носи лик и образ правог српског хришћанина и домаћина. Одликовао се чврстином карактера и великом вером у Бога и у мисију коју је вршио. Он је био примеран супруг, незаборавни родитељ, осећајни деда, драг сарадник и топао саговорник.

Нема Епархије у нашој Помесној цркви која ни му се обраћати за помоћ а да Милета није прискочио и помогао. То сведоче и наши Епископи овде присути, владика пакрачко-славонски Господин Јован и владика тимочки Господин Иларион. Његова Светост,

наш Патријарх Господин Порфирије жарко је желео да данас буде овде са нама, али због његових превеликих обавеза није био у могућности, али ме је замолио да пренесем Милетиној породици његово саосећање због овог земаљског растанка са Милетом и да Вам пренесем да се и он данас моли за његово спасење. То исто су учинили и многи Епископи, свештеници, монаси, па вам ја, драга породицо то сада и преносим.

Сви смо ми, браћо и сестре, готово без изузетка заокупљени великим животним темама. Бавимо се решавањем многих криза. Хоћемо да решимо многа питања, покушавамо да у исто време одгонетнемо многа, па и религиозна питања, а све су те теме, само опште категорије. Међутим, сви ми смо само појединачни људи са својим унутрашњим дилемама, проблемима, распећима, наравно и радостима и узлетима. Живимо, рекао бих, некако рутински, нижу се догађаји, а онда се деси смрт и све одједном постаје другачије. Све оно што је било важно као општа тема, одједампут у сусрету са смрћу, са смрћу свакога од нас, добија другачије димензије. И онда Тајна Крста и Васкрсења Христовог, постаје за нас егзистенцијална и суштинска тема. Ту се онда открива каква је вера наша, зашто постоји Црква и ко је тај Господ наш Исус Христос. Иако све може да се деси у животу, и све је можда могло да буде овако и онако, али једино што је сигурно то је да свако ко је дошао у овај свет, ко је позван из небића у биће, из овога света мора отићи. И ту је питање које добија свој одговор, и то једини и аутентичан и човека достојан одговор, а то је одговор који нам се открива у Тајни Крста и Васкрсења Христовог, а затим и нашег васкрсења у последњи дан.

Данас, када се привремено растајемо од нашег доброг Милете, он одлази тамо где сија светлост лица Божијег, тамо где нема ни бола, ни туге, ни уздихаја, у месту светлом у месту цветном, а смрт је та која омогућава да се душа вине у небеске висине и оде њеном Творцу. На Милетином путу ће га пратити његова Крсна слава и Света Петка у чији спомен је почео да гради и цркву-манастир у Сибници, где се, како ми је више пута причао, излечио његов отац који је једно време био глув, нем и слеп. Даће Бог да његово дело некако и довршимо.

Уз осећај људске туге, али не и очаја, и жаљења због растанка са Милетом, осећамо људски бол што он није више са нама овде на земљи, што није више са својом породицом, пријатељима, али ми у исто време осећамо духовну радост у овој тузи, што је Милета прешао из смрти у живот, и радујемо се у духу што смо у њему задобили молитвеника пред Богом. Бесмислен би био наш живот ако би се завршавао смрћу. Каква би онда била корист од врлине, од добрих дела? Али, Бог је створио човека за бесмртност, за вечност и то је Христос доказао својим васкрсењем, и зато се треба трудити и борити у овом свету да задобијемо живот вечни.

И на крају да замолимо нашег Милету да нам опрости ако смо се било шта огрешили о њега и да му кажемо да ћемо га задржати у нашим молитвама и на дискусу водити частицу за њега.

Нека му је вечан спомен међу нама и Бог душу да му прости.

Проф. Др Ксенија Кончаревић, проф. Др Митра Рељић

АКАДЕМИК ПРЕДРАГ ПИПЕР (1950-2021)

Дана 10. августа ове године после краће тешке болести упокојио се у Господу академик Предраг Пипер, водећи српски лингвиста и слависта, плодан стваралац, педагог који је изнедрио генерације дипломираних русиста, магистара и доктора филолошких наука, интелектуалац широког формата и верни син наше светосавске Цркве.

Академик Предраг Пипер рођен је 20. августа 1950. у Београду. Ту је започео основно школовање, које је завршио у Сремској Каменици, а гимназију у Новом Саду (1968), где је дипломирао (1973) на Филозофском факултету руски језик и књижевност, а упоредо је студирао и на групи за српски језик и књижевност, где су његове несвакидашне способности учили академици Милка и Павле Ивић. На Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду запослио се 1974. као асистент, затим је 1983. изабран за доцента, а на Филолошком факултету Универзитета у Београду био је од 1996. доцент, од 1989. ванредни, а од 1991. године редовни професор. Магистрирао је 1975. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду, а 1981.

докторирао је на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду с темом *Заменички прилози у руском, пољском и српскохрватском језику*. Био је управник Катедре за руски језик и књижевност Филозофског факултета у Новом Саду, управник Катедре за славистику Филолошког факултета у Београду и управник Центра за научноистраживачки рад и издавачку делатност истог факултета. Предавао је на универзитетима у Москви, Петрограду, Вороњежу, Иванову, Задру, Сеулу, Сапору, Нишу, Љубљани и Скопљу.

Био је председник Управног одбора Института за српски језик САНУ и Одбора за српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија САНУ, управник Центра за научни рад Филолошког факултета, председник Катедре за језик Коларчеве задужбине, члан Научног већа Института за српски језик САНУ, секретар Лексикографског одељења Матице српске, члан Националног просветног савета Србије. Од 1985. до 2003. године Предраг Пипер био је члан, а од 2009. до 2013. председник Комисије за проучавање граматичке структуре словенских језика Међународног славистичког комитета. Био је и потпредседник Међународне асоцијације професора руског језика и књижевности (1986–1990). Учествовао је у раду научних и стручних друштава и организација – Матице српске, у којој је био члан Управног одбора и Одељења за књижевност и језик, члан и председник Лексикографског одељења, уредништва едиције Библиографије, члан уредништва едиције *Студије о Србима*, чији је био и председник. За дописног члана САНУ изабран је 30. октобра 2003, а за редовног члана САНУ 1. новембра 2012. У САНУ је иницирао оснивање

два одбора (*Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија* и *Српски језик у поређењу са другим језицима*) и био уредник и коуредник седам публикација тих одбора. Од 2015. био је и инострани члан МАНУ.

За свој самопрегорни рад Предраг Пипер 1990. одликован је руским Орденом пријатељства међу народима, 2005. за *Нормативну граматику српског језика* до-

дељена му је награда „Павле Ивић“. Године 2007. добио је повељу почасног члана Славистичког друштва Србије, за животно дело уручена му је Повеља „Радован Кошуткић“ Славистичког друштва Србије (2016), као и награда „Златна књига“ Библиотеке Матице српске (2016). Добитник је Повеље Матице српске за неговање српске књижевнојезичке норме (2018) и Златне дипломе Филозофског факултета у Новом Саду (2019).

Библиографија академика Предрага Пипера обухвата 30 монографија, више од 50 наслова уџбеника и приручника за основну и средњу школу у 165 издања, као и око 400 студија, расправа, чланака, рецензија, приказа и других написа објављених у научним часописима и зборницима.

Портрет академика Пипера не би био потпун да не садржи одраз његове чисто људске личности. Он је био препознатљив међу пријатељима, студентима и колегама по бројним особинама које су га красиле, а то су, поред научне радозналости и развијеног талента, ерудиција, креативност, неисцрпна радна енергија, пожртвованост, предусретљивост, отвореност, поузданост, необична способност окупљања сарадника, као и подстицања на реализацију заједничких научних подухвата и пројеката, широка информисаност, компетентност у науци и струци највишег реда. Био је искрени хришћанин: редовно је похађао службе, исповедао се и причешћивао у својој парохиској цркви Покрова Пресвете Богородице и у манастирима које је волео, по највише у Ваљевској епархији. Студентима је отворено говорио о стицању Духа Светога као о смислу људског живота, о поуздању на Бога и предавању свога бића Његовом спасоносном промишљању. Читао је светоотачку и новију теолошку литературу. И у науци је, нарочито последњих година, све више обрађивао теме из области теолингвистике, пишући о богослужењу као говорном догађају, о смислу ћутања из перспективе православне духовности, па и о методологији теолингвистике, истичући да истраживач у овој области мора имати теистичку перспективу и солидан фондус знања из теологије и религиологије.

Активно је промишљао и разне друштвене теме. Проблем Косова и Метохије и проналажење најбољег пута за његово решење, барем у оном делу које зависи од нас самих, академик Предраг Пипер сагледавао је у контексту превазилажења општег стања духовне запуштености, губитка вредносних оријентира и свести о

примарним детерминантама идентитета и интегритета српског друштва. Због тога однос професора Предрага Пипера према Косову и Метохији није исцрпљиван његовим интимним преживљавањем и искреним саосећањем са напаћеним народом; његова брига редовно је праћена, у књигама, интервјуима и предавањима, јасно исказиваним ставом да је Косово у темељу српског идентитета, једна од најважнијих тачака ослонаца сваке здраве личности и народа у целини. „Докле год буде Срба за које је најдубље начело понашања садржано у савету еписке мајке свом чувеном сину ‘Боље ти је изгубити главу / Него своју огрешити душу’, а таквих је, верујем, још увек највише, Косово и Метохија нису изгубљени, ма чија шапа привремено чепала по тој светој земљи“ – писао је, између осталог, Предраг Пипер. Свестан да констатација сама по себи није довољна, професорски прецизно је редовно сугерисао шта нам ваља чинити како бисмо сачували „једну од највећих драгоцености духовног бића свога народа“. У том смислу, поручивао је: „Да бисмо Косово и Метохију сачували и у себи и да бисмо на њему могли живети са другима, потребна су стална, систематска и свестрана проучавања, учење и на добрим примерима, али и на грешкама, учвршћивање косовског мита као етичког начела, институционализовање значаја Косова и Метохије за Србију покретањем одговарајућих научних пројеката, оснивањем института, установљавањем научних, културних и школских награда, неговањем националног памћења као најчвршћег упоришта за здраву садашњост и будућност.“ До тада – предлагао је – „треба што више искористити алтернативне облике: научна, стручна и културна удружења, издавачку делатност, велике могућности интернета (...), повезивање са сродним удружењима у свету“.

Све што је предлагао другима, најпре је себи стављао у задатак. Тако је и оног кобног марта 2004. данима извештавао свет о страдању српског народа, црква и манастира на Косову и Метохији. На његове, интернетом упућене, апеле оглашавали су се добронамерни, знани и незнани људи из Америке, Пољске, Русије, Бугарске... преводили његове поруке, штампали их или одашиљали даље. Али и многи које је професор Пипер претходно задужио несебичном промоцијом њихових језика и култура, попут Лужичких Срба. Остајући доследан ставу да изговорене речи ваља поткрепити и сопственим делом, штампање књига, зборника радова, писање новинских и др. чланака о Косову и Метохији свесрдно је бодрио, потом, уз све своје обавезе, обимне публикације пажљиво ишчитавао, рецензирао и промовисао.

Однос Предрага Пипера према Косову и Метохији, таман као и однос према свему другом и другима проистакао је из слободног потврђивања сопствене личности као окоснице његова достојанственог живота, па све да је и хтео другачије, није ни могао ни умео. „Борба за личност и њено потврђивање су болни (...) Бол је рађање личности и њена борба за свој лик“ (што ће рећи – образ Божији) – каже Н. Берђајев. А само изграђена личност – рећи ће руски мислилац – „као егзистенцијални центар укључује чувствилиште према страдању и радости“. Будући да му је био стран сваки конформизам са светом који подразумева релативизацију и вулгаризацију људског и хришћанског послања, професору Предрагу Пиперу није било лако. Вера да је отишао на место светлости назалазне остаје нам као једина утеха.

Непознати писац

ПОХВАЛНО СЛОВО СВЕТОМ СТЕФАНУ ШТИЉАНОВИЋУ

(Одломак)

И ми, пак, да хвалимо свете са вером и клањамо се светим ликовима. И свете мошти њихове са топлом вером целујмо и поштујмо и клањајмо им се и верно празновање дана успомене њихове прослављајмо. А више него данас у спомен светог, преподобног и праведног Стефана духовно веселимо се и празнујмо – не у пијанству и презасићености безмерној, већ у молитвама и мољењу и у послушању према врлини васпитања из божаственог Писма. Каже се, дакле: да не отежају срца ваша јелом и пићем и бригом световном, јер брига световна смрт рађа, а брига за Богом покајање нераскајано. Јер покајање у живот вечни уводи, а живот вечни радости краја нема, као што и мука вечна плачу краја нема. Старај нам се, дакле, ослободити се плача и примити радост, којом радују се праведни који постараше се Бога уселити у душе своје. „[А] који [га],“ рече, „примише, даде им власт чеда Божија да буду“ (Јн 1, 12). Као што и блажени Павле говори: „Који се Духом Божијим управљају, они су синови Божији“ (Рим 8, 14). Онај ко има свагда на Бога мисао, Духом Божијим управља се, а чим се управља Духом Божијим, долази у весеље бесконачно.

Овај, дакле, праведни имаше у себи ка Богу истинско старање и духовним вођењем уђе душом у радост бесконачну, дарова људима својим оно што имаше раније у наслеђе, многоцени дар – свете своје мошти. Њему ми сада успомену прослављамо. Кличемо слободним гласом са весељем:

Стефан благодати источник,
Стефан венца истоименити дар,
Стефан многољубазна мудрост,
Стефан богољубља сасуд,
Стефан благочашћа стуб,
Стефан врлина скровиште,
Стефан дивна похвала доброверног рода.

Зато у успомени његовој молећи се, сви притецимо са вером ка раци светој имајући у себи исцељењима обдарене мошти.

Речит буди нам светомилостиви заступник према спасном путу и умоли човекољупца Бога да избави нас од страдања иноверних народа и од сваког пропадљивог зла и од смртоносних мука. Немоћне укрепи, старе уразуми, младе поучи, како би сви заједно, једнодушно узаслали славу у спомен твој. Прослави те Христос Бог наш, коме слава с беспочетним Оцем и пресветим и благим и животворним његовим Духом и сада и увек и у векове векова. Амин.

Превео Томислав Јовановић према препису из 1631. године који се налази у Минеју за октобар манастира Шишатовца

Др Неда Андрић

ТЕАНТРОПОЛОГИЈА ДОСТОЈЕВСКОГ

РЕЦЕПЦИЈА СТВАРАЛАШТВА Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГ У КРИТИЦИ МИТРОПОЛИТА АМФИЛОХИЈА (РАДОВИЋА) И ЕПИСКОПА АТАНАСИЈА (ЈЕВТИЋА)

У нашем раду бавићемо се рецепцијом стваралаштва Фјодора Михајловича Достојевског у критици митрополита Амфилохија (Радовића) и епископа (Атанасија) Јевтића кроз призму теантропологије. „Тајна човјека“ и „човјек као тајна“ постају предмет промишљања митрополита Амфилохија и епископа Атанасија јер им се карактер пишевог дјела открива као антропоцентричан, или, да будемо прецизнији, као теантропоцентричан. Оба аутора у својим радовима запажају да је кључни проблем којим се бави Достојевски у свом књижевном опусу, заправо, „очовјечење човјека“ и да писац полази од личног искуства приликом откривања различитих димензија човјека. Да би уопште био започет пут очовјечења, неопходно је пронаћи истинског човјека, а ово је могуће једино ако осим вјере у Бога, постоји још и вјера у човјека. Из тога произилази да човјекова мјера једино може бити Богочовјек – Личност која несљивено и неразделиво спаја и повезује двије природе – људску и божанску. Као једина права мјера човјека се тако открива Христос. Митрополит Амфилохије у животном искуству Фјодора Михајловича Достојевског истиче екстатичну љубав према Христу, док епископ Атанасије, између осталог, првенствено наглашава чежњу и стремљење ка Христу

Николај Берђајев је међу првима примијетио кључну разлику између стваралаштва Достојевског и стваралаштва његових великих претходника из минутих епоха у свјетлу теме којом ћемо се овдје бавити. Човјек Достојевског је у потпуности другачији у односу на човјека Дантеовог или у односу на човјека Шекспировог. Код Дантеа „човек је органски део објективног васионског уређења, божанског космоса. Он је члан хијерархијског поретка који је човјеку дат од споља“ (Берђајев 1981: 235). У Шекспировом дјелу се открива душевни свијет човјека: „Дантеовог неба, Дантеовог пакла у Шекспировом стваралаштву нема. Код Шекспира, положај човјека одређује хуманистички поглед на свет“ (Берђајев 1981: 235). Шекспиров човјек осјећа слободу од споља наметнуте хијерархије. За Берђајева је човјек Достојевског човјек једне сасвим друге епохе и другачије схваћене антропологије. То је човјек који израста из подземног свијета и пред нама се отвара подземни свијет у ком је присутна иманентна духовност (а не само душевност): „И тај духовни свет требало је да у почетку остави утисак спуштања у пакао. Тамо ће се човјеку отворити и Бог и небо, а не само ђаво и пакао, али не као објективни поредак дат човјеку споља, већ као сусрет са свом дубином људског духа, као реалности које се отварају изнутра“ (Берђајев 1981: 236). Ослањајући се добрим дијелом на ово запажање Берђајева, управо од те црте духовне иманентности карактеристичне за човјека Достојевског и креће тумачење са посебним акцентом на антропологију и теантропологију митрополита Амфилохија и епископа Атанасија.

Митрополит Амфилохије приступа дјелу Фјодора Достојевског на један специфичан начин који не подсећа на уобичајене поступке већине књижевних критичара: он дјело сагледава цјеловито, онако као што се сагледава „живи живот“. Године 1983. у вријеме одржавања трибине „Достојевски – наш савременик“ митрополит објављује „Пневматолошки метод“ – текст посвећени стваралаштву Достојевског инспирисан излагањима и дискусијама на овој трибини (Радовић 1983). У то вријеме наши књижевни критичари, као и они са простора совјетске Русије, када се баве анализом појединих романа Достојевског, углавном не узимају у обзир цјелокупан контекст у ком су настали, због чега не успијевају да их у потпуности разумију и сагледају пишев значај у оквирима свјетске књижевности. Инспирисан начином на који Николај Берђајев приступа ткиву романа Достојевског, митрополит Амфилохије тежи кориштењу *пневматолошког метода* приликом анализе стваралаштва Фјодора Михајловича Достојевског. Сам пневматолошки метод омогућава ономе ко га користи да избјегне учитавање сопственог смисла приликом анализе јер се у духу писца тумачи његово дјело.

Шта значи у том кључу тумачити дјело? Првенствено, бити упознат не само са књижевним опусом, већ и публицистиком, преписком, а кроз њих наслутити духовна трагања, душевне ломове и психичка стања – освијетлити све оно што се може објединити под појмом „чистиште (огањ) сумње“ (*горнило сомнений*) да би се на крају дошло до личног сусрета са Богом. Митрополит Амфилохије (Радовић) понавља ријечи свог духовног оца, Јустина Поповића да му је током живота Достојевски у исто вријеме био и „учитељ и мучитељ“ (мит. Амфилохије 2012: 447). Још од студентских дана овај писац заузима посебно мјесто у његовом сазријевању, а вјероватно, под утицајем свог духовног учитеља

и митрополит Амфилохије, као и епископ Атанасије (још један од ученика Јустина Поповића) потпуно су свјесни огромног распона личности Достојевског и многодимензионалности његовог дјела, због чега су се и један и други током цијелог живота бавили темом званом Достојевски.

Генијалност Достојевског као писца огледа се, између осталог, и у способности стварања нових свјетова, чиме се писац приближава свом Творцу. Ти нови, романескни свјетови Достојевског засновани су на отварању мо-

гућности перспективе сагледавања човјека у онтолошкој равни. Пошто се у средишту целокупне творевине налази човјек, спознаја творевине као тајне најбоље се остварује кроз спознају круне стварања – због чега и основна карактеристика дјела Достојевског јесте антропоцентричност. Човјек Достојевског се разоткрива у својој духовној равни као веза између творевине и Творца, док на душевном плану он остварује релациони однос са другим јунацима романа. Такав човјек, када крене путем самоспознаје, прво у себи, а онда и у свима другима открива боголикост, или прецизније – христоликост. На тај

начин се остварује веза уједно и са Другим и са другима.

Још у периоду ране младости Достојевски постаје свјестан колико је за њега тема – човјек значајна. Тако он 1839. године у познатом писму пише брату Михаилу Михајловичу Достојевском: „Човјек је тајна, ако је будеш одгонетао цијелог свог живота, немој мислити да си живио узалуд. Ја се бавим том тајном јер хоћу да будем човјек“ (Достоевский 1985: 63).

Да стваралаштво Достојевског, првенствено, има филозофско-антрополошки карактер запазили су руски религиозни мислиоци почетком 20. вијека: Дмитриј Мерешковски, Николај Берђајев, Василиј Розанов, Лав Шестов, Вјачеслав Иванов. Да би Достојевски могао уопште сагледавати човјека као највишу тајну омогућава му његов однос, његова љубав према Христу. У писму Фонвизиној из Омска (јануар—фебруар 1854. године), убрзо након изласка из логора (23. јануара) он наводи исповиједање онога у шта вјерује и како вјерује, то јесте, свој символ вјере:

„О себи ћу рећи да сам ја дијете вијека, дијете невјеровања и сумње све до овог тренутка, па чак (ја то знам) и до мртвачког сандука. Колико ме је само ужасних мука коштала и још кошта толика жеђ за вјеровањем која бива тим јача што је више разлога против. Па ипак, Бог ми понекад шаље тренутке у којима сам потпуно миран; у тим тренуцима ја волим и откривам да ме други воле, и управо у тим тренуцима сам саставио символ вјере у коме ми је све јасно и свето. Тај символ је врло једноставан и ево га: вјеровати да нема ничег љепшег, дубље, симпатичнијег, разумнијег, храбријег и савршенијег од Христа, и не само да нема, већ и ревнојом љубављу кажем да не може ни бити. Чак и када би ми неко доказао да је Христос ван истине, и када би стварно истина била ван Христа, ја бих радије желио да останем са Христом, него са истином“ (Достоевский 1985: 176)¹.

Митрополит Амфилохије истиче да Достојевски својом вјером, која јесте примљена свјетлост Христова, осветљава и своје јунаке, без обзира на њихову оријентацију ка добру или злу, без обзира да ли су религиозни, или се крећу другачијим путевима потраге за смислом. И што су више његови јунаци раздвојени између добра и зла они више чезну за cjеловитошћу и пуноћом (савршени лик човјеков у човјеку) која се открива као *свечовјечна богочовјечност*, Христов Лик. По ријечима самог Достојевског знамо да му је вјера била распета, али и да је спасена: возгласом „осана“ он слободно прихвата Христа као Спаситеља, чиме дозвољава да свјетлост Христовог Лика обасја дубине његове душе. У том духу митрополит Амфилохије новозавјетним стихом свеобухватно сагледава живот и стваралаштво Достојевског. Тај стих је: „И свјетлост свијетли у тами, и тама је не обузе“ (Јн 1, 5). У религиозној и духовној проблематици којом се бавио Достојевски у својим дјелима митрополит Амфилохије препознаје и суштинске проблеме савременог човјека. Ова проблематика у нашој култури није била актуелизована у периоду модерне историје, због чега не би требало да чуди судбина религије током друге половине 20. вијека. Међутим, и у 21. вијеку Достојевски не губи на својој актуелности: све значајнија постају питања везана за идентитет човјека, шта то човјека чини човјеком у времену идеја трансхуманизма и постхуманизма.

¹ Достојевски ће касније још једном писати о односу Христа и истине у роману *Зли дуси* када се Шатов обраћа Ставрогину ријечима: „Да ли сте ми ви оно говорили (...) да ако би вам се математички доказало да је истина ван Христа, да бисте прије жељели да останете са Христом, него са истином“ (Достоевский 1974: 198).

У умјетничком свијету Достојевског тема човјека се разоткрива у својој вишедимензијалности. Уочавајући овако сложен и истанчан пишчев приступ теми човјека епископ Атанасије (Јевтић) у својој књизи посвећеној Достојевском истиче да димензија човјека јесте, са једне стране – личност, али са друге и заједница, иако би се на први поглед чинило да ове двије ствари једна другу искључују (еп. Атанасије 2020: 31). Овоме се може додати и још једна димензија – човјек као саборна лич-

ност, свечовјек (мит. Амфилохије 2012: 454). У том контексту се открива релациони однос човјека – онај који захваљујући свом повезивању излази из себе и креће ка другоме, отвара се за друго и друге и надвладавајући свој егоизам, уједињује се и гради саборну личност, то јесте свечовјека. Човјек – остварена личност као *аутентична човјечност* се код Достојевског открива истовремено и као слобода и као љубав. Остварена личност је и слободна и слободно воли и твори дјела љубави. Напомињемо, да у дјелима Достојевског љубав можемо пронаћи и у оном облику који постоји у хришћанском Предању. Ријеч је о њеном созерцавању и делању (дјелатна љубав) код Иринеја Лионског (Иринеј Лионский 2008:

294) или Максима Исповједника (Максим Исповедник 1993: 98). За њих љубав није осјећање или емотивно стање, већ много важније: једина могућа веза између Бога и човјека као и међу људима која повезује, обједињава и уједињује, а да се при томе не угрожава други, његова личност и слобода. То једино бива могуће ако се Бог открива као Љубав (1 Јн 4, 16) као Слово које Оваплоћењем прима људску природу и исцјељује је. Отуд у тенатропологији мјера свега постојећег није ни Бог ни човјек, већ Богочовјек у коме је слободно и несливено присутан и Бог и човјек са целокупном творевином.

Велики инквизитор замјера Христу зато што вјерује у слободног човјека, а људи су насупрот томе – створени неслободни². Такав човјек, дакле, човјек као личност је непотребан свима онима који желе да уређују свијет по својој вољи. Мисао која се открива из дијалога Великог инквизитора и Христа јесте да они који желе да уређују свијет, уопште не поступају по својој вољи, већ по вољи страшног духа из пустиње, кушача, кнеза овога свијета. Занимљива је чињеница да човјека у кога вјерује Христос, описује управо Велики инквизитор: то је човјек чије срце се слободно одазива љубављу на слободну љубав Христову. Човјек потребан Христу, открива Достојевски у роману *Браћа Карамасови*, јесте човјек у кога вјерује Христос, човјек који може да се уподоби Христу као унутрашњи Христос. И такав лик се у последњем роману Достојевског разоткрива кроз старца Зосиму. То је пуни и савршени лик у човјеку – богочовјечански Лик Христов. *Свечовјечна богочовјечност* човјека откривена кроз круну стваралаштва Достојевског и јесте једна од црта пишчеве теантропологије.

Међутим, човјек је створен као слободно биће због чега може да крене и сасвим супротним путем, а то је пут *онечовјечења*. Епископ Атанасије у свим сегментима људског дјеловања наглашава да постоји опасност од статичности, окамењивања, претварања у систем који се доживљава као окамењена истина зато што у људској природи има склоности ка идолатрији. Тако, на примјер вјера у човјека (хуманистичка) претвара се у идолопоклонство јер се вјерује, заправо, у силе, стихије и системе који обезличавају човјека, лишвају га лица, индивидуалних црта, због чега се изводи закључак да га у великој мјери *онечовјечују*. Међутим, иде се и даље од тога: може постојати и стање у коме се чак и Бог може претворити у систем. То је случај са Великим инквизитором јер он својом мишљу, умом који у срцу не пребива, ствара од Бога систем. И увијек када је угрожена слобода човјекова у позадини се може открити систем.

² О томе у датом контексту пише и Максим Исповједник када појашњава у каквог човјека вјерује Бог по Апостолу Павлу (1 Кор 8, 3): у онога који бивајући слободан, слободно воли. (Максим Исповедник 1993: 266).

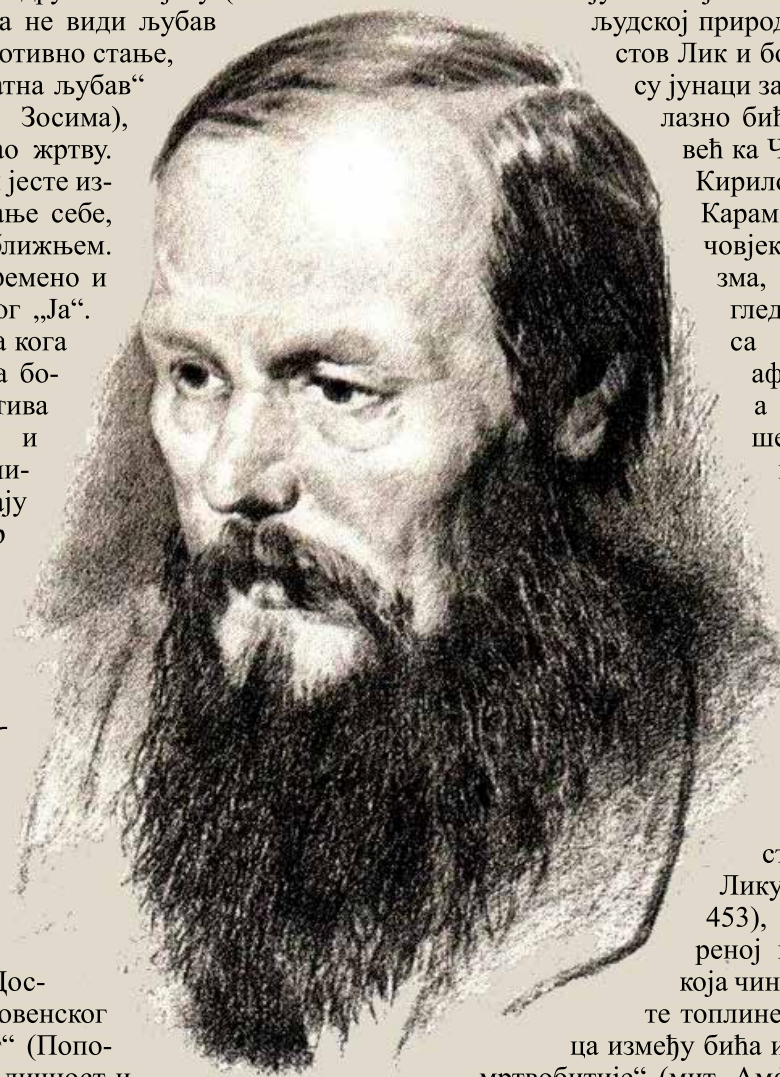
Једино је „живи живот“ оно што је у стању да надвлада сваки систем, да прорасте кроз окошталост система. Човјекова жеља да се побиједи такав систем понекад носи са собом могућност да се живот доживи као трагичан, то јесте, да се живот прихвата као пакао на земљи. Гесло човјека из подземља је: пакао то сам ја. Разлоге због којих се долази у овакво стање епископ Атанасије види у недостатку љубави. Без љубави човјек се затвара у мало „ја“, у свој егоизам, и осјећа да га свако други угрожава. За њега је околина, друштво – „сви други“ који стоје наспрам њега, који пријете да угрозе његову слободу поништавајући га као личност. На питање фарисеја шта је највећа Божија заповијест, Христос одговара да је ријеч о љубави: љубави према Богу, а онда и свом ближњем, то јесте, сваком другом човјеку (Мт 22, 37–39). Дух јеванђеља не види љубав као тјелесни нагон или емотивно стање, већ као дјелатност („дјелатна љубав“ коју проповиједат старац Зосима), као подвиг, то јесте – као жртву. Жртвовање свог егоизма и јесте излазак из себе, надвладавање себе, давање себе и Богу и ближњем. Излазак из себе је истовремено и откривање интелигибилног „Ја“. Жртвена љубав у ономе за кога се човјек жртвује открива боголикост. Преко овог мотива митрополит Амфилохије и епископ Атанасије у дјелима Достојевског сагледавају богочовјечански карактер и основу људског бића, а то је човјек и као личност и као заједница. Тентропологија и претпоставља „доживљај, осећај, веру у Бога и човека“ (еп. Атанасије 2020: 119). Под тим условима настаје заједница: када се у себи и у другоме открива, истински човјек – жива слика Живог Бога.

Јустин Поповић је у Достојевском препознао „словенског апостола Лика Христовог“ (Поповић 1940). И тај Лик је и личност и заједница уједно. Оваплоћени Логос, божанска природа која се облачи у тијело, Бог који постаје Човјек како би га жртвеном, крсном љубављу спасао, а не поништио. Божанска природа узвисује човјекову природу до боголикости. Сусрет пролазног лика везаног за земљу и све што је осуђено на нестанак (јер ће бити по Откривењу ново небо и нова земља), прецизније: препображај старе природе, сусреће се са вјечним, непролазним, Божанским Ликом. Ове сусрете у дјелима Достојевског истичу и митрополит Амфилохије и епископ Атанасије, препознајући их наговијештене, на примјер, у сјећањима старца Зосиме на читање старозавјетне приче о Јову, али своје пуно остварење сусрет има у Христу. Ријеч је о теантропологији, вјери у Бога и човјека.

Епископ Атанасије наводи да је следећа истина била позната захваљујући Светом Тефилу Антиохијском још у раном хришћанству, у периоду другог вијека после Христа: прво би требало потражити „у себи истинског човека“, да би се на тај начин дошло до Бога (еп. Атанасије 2020: 120). Исти тај пут, по његовом мишљењу пролази и сам Достојевски. Прави пут је пут Христов у спајању људске и божанске природе, преображењу те људске природе и њеним васкрсавањем путем Христовог Васкрсења из мртвих. У овоме се открива „тајна“ и човјека о којој пише Достојевски, али и шире – тајна читаве творевине и њеног Творца (еп. Атанасије 2020: 171).

Митрополит Амфилохије истиче да је чежња и туга за свјетлошћу Христовог лика наглашено присутна код оних јунака који инсистирајући искључиво на људској природи остају слијепи за Христов Лик и божански лик у човјеку. То су јунаци за које је такође човјек прелазно биће али не ка Богочовјеку, већ ка Човјекобогу. Јунаци попут Кирилова, Ставрогина, Ивана Карамазова афирмишу „пуког човјека“ и долазе до анархизма, нихилизма, и таквог погледа на свијет који почиње са онечовјечењем човјека, афирмацијом човјека-бога, а завршава се са проглашењем човјека-звијери. Па ипак, у њима митрополит открива апофатичку жеђ управо за оним шта поричу, од чега бјеже. И у сваком лику Достојевског гдје се и не говори директно о Христу, „али гдје се пројављује жеђ за слободом, за истином и светошћу, добротом и љубављу“, открива се стремљење ка Христовом Лику (мит. Амфилохије 2012: 453), као нетварној, нествореној и незалазећој свјетлости која чини топлину бића. Одсуство те топлине и јесте пакао као граница између бића и небића – „невидјелица“, „мртвобитије“ (мит. Амфилохије 2012: 455). Код Достојевског природни развој надчовјека прати његово онечовјечивање, то јесте, човјек се превазилази тако што настаје општи човјек у коме се укида личносно начело, а тиме и слобода. Насупрот њему код Достојевског у роману *Браћа Карамазови* стоји човјек који своје пуно остварење проналази у заједници (као примјер може послужити догађај стварања заједнице на Иљушином гробу која се заснива на љубави према њему) у осјећању повезаности са читавом творевином (поглед на свијет Маркела и старца Зосиме) и човјек који се спасава као заједница (басна о главици лука).

Заједница у романима Достојевског не представља однос његових јунака (од човјека из подземља па све до Великог инквизитора) према сагледавању проблема човјека у социјалној равни (човјек — друштво у смислу

социјума), већ је ријеч о онтолошкој, егзистенцијалној равни (однос личност — заједница). Личност и заједница представљају код Достојевског заједницу Личности, а та заједница има коријене у Ипостаси Христа Богочовјека (теантропологија) и даље, у Светој Тројици. Та заједница чини да је свако од Свете Тројице првенствено Личност.

Онтолошка слика по којој је човјек створен (по лику и подобију, да својом слободном вољом и сарадњом са божанском благодаћу постане Бог) на овај начин чини заједницу, или како каже Свети Василије Велики да је човјек „од Бога створено биће које је добило заповест да постане Бог“ (Григорий Богослов 2000: 730–795; Василиј Велики 1891). У Сабраним дјелима Владимира Соловјова постоји свједочанство да је Фјодор Достојевски у разговору који се одвијао током пута за манастир Оптину 1878. године нагласио да је централна идеја романа *Браћа Карамазови* „Црква као позитивни друштвени идеал“ (Соловјев 1912: 197). Соловјов истиче да је Достојевски овом приликом под друштвеним идеалом подразумијевао духовно братство које би било у потпуности супротно друштвеним односима успостављеним у роману *Зли дуси*. Црква се у православној хришћанској философији схвата као Сабор (саборност), као богочовјечанско сабрање (веза и повезаност, уједињеност) Бога и људи и целокупне Божије творевине. Такво виђење Цркве и постоји у Браћи Карамазовима у поглављу Кана Галилејска.

На који начин почиње пут обожења, теозиса? Тако што личност ступа на Христов пут активне, дјелатне љубави која јесте Голгота, пут жртвовања за заједницу. Та жртва мора бити у слободи и љубави остварена, јер су „слобода и љубав бићетворни елементи човјека“ (еп. Атанасије 2020: 32). Једина могућа заједница не укида личност јер се човјек спасава унутар заједнице, прецизније речено — као заједница, а таква заједница и чини Цркву. Зато што је Црква заједница Личности. Током цијелог романа *Браћа Карамазови* препознаје се идеја да се човјек не може спасити самостално, већ једино у оквиру заједнице, јер „наше је биће заједничарско“ (еп. Атанасије 2020: 31). У том погледу за Достојевског је нарочито сликовито већ помињано поглавље Кана Галилејска и басна о главици лука. Ријеч је о својеврсној метафори спасења и након смрти ако се човјек не ограда и изољује у своју себичност.

У есха-

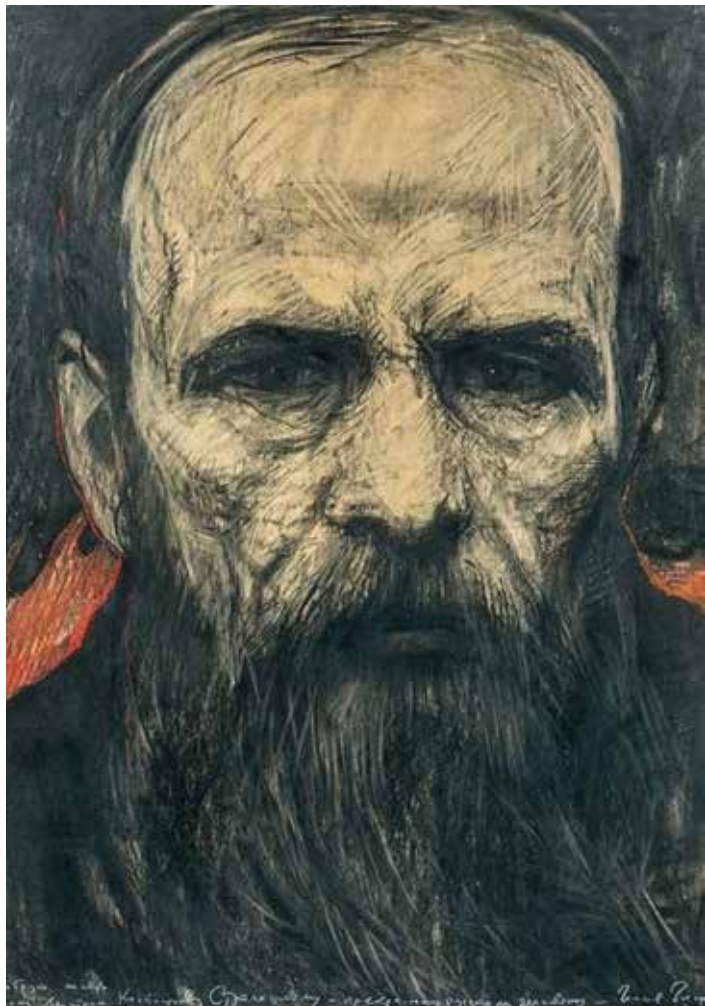
толошкој равни спасење се открива као заједница, Царство Небеско. Када митрополит Амфилохије тумачи мото романа Браћа Карамзови, он то чини наглашавајући управо овај аспект: „То умирање човјекове самости, његовог ега, његовог самољубља, једини је начин за рашчињавање себе самољубивога и давање себе самога — цјеловито давање другима, а наметање себе и своје истине, власти другима“ (мит. Амфилохије 2012: 458). Карактеристичан представник онога који намеће своју власт другима, онај који представља извитоперен дух Цркве која постаје идолатријска и која од Бога ствара систем јесте — Велики инквизитор. Он укида слободу узимајући чудо, тајну и ауторитет у своју надлежност како би наметнуо власт друштву, социјуму. Иако проглашава да човјечанство води путем спасења, он му одузима слободу (у чему митрополит види паганску, римску и инквизиторску идеју), намећући му своју власт и свој избор оних искушења која су у јеванђељима описана као кушања ђавола у пустињи (Мт 4, 1).

Сагледавајући религиозну димензију Достојевског митрополит запажа да је битна карактеристика његове вјере екстатична љубав према Христу. Оно што је многе проучаваоце Достојевског збуњивало на први поглед јесте изјава да и када би којим случајем могло да се догоди да истина буде ван Христа, он би ипак више волио да остане са Христом (Достоевский 1985: 176). Христос је тај који се у Новом Завјету открива као, како истиче митрополит Амфилохије, „Онај Који постаје пшенично зрно које се рашчињује и које изнутра даје нови живот“ (митр. Амфилохије 2012: 458). Ово жртвовање себе јесте христолики начин постојања и он, насупрот духу небића кога прихвата Велики инквизитор, једини омогућује дух Богочовјечанства. Као што Достојевски још у младости упознаје дух присилног заједничког живота, друштва без слободе и описује га у *Записима из Мрт-*

вог дома, тако у зрелим годинама описује другачији вид друштва без слободе у Појми о Великом инквизитору. Једини начин надвладавања оваквог друштва је жива Црква Христова као заједница живих, заједница слободних личности, Црква као свечовечанско саборно Тијело Христово.

Антропоцентрични карактер најзначајнијих дјела Достојевског оба аутора откривају као Христоцентрични. Христос као оваплоћена Ријеч постаје Човјек и

тим чином спасава човјека. Истовремено Христос оваплоћењем улази у свијет, у људску историју и даје јој пуни смисао. Христос не само као Бог и не само као човјек, а још мање као свијет постаје мјера свих ствари јер је у Њему несљивено присутан и Бог и човјек са тварним свијетом. На тај начин оба аутора у животу и стваралаштву Достојевског као централну тему откривају истинску философију – теантропологију која чини посебним његово дјело и даје му нову димензију.

Цитирана литература

Берђајев, Николај: „Достојевски о човеку“. Дело, 27/11–12, 1981: 234–242.

[Berđajev, Nikolaj: „Dostojevski o čoveku“. Дело, 27/11–12, 1981: 234–242]

Василиј Великиј. Беседы на Шестоднев. Беседа 9 и 10. Творения иже во святых отца нашего Василия Великаго, Архиепископа Кесарии Каппадокийския. Ч.1. Москва, 1891; Беседа 10 по "Журналу Московской Патриархии" 1, 1972.

< https://azbyka.ru/otechnik/Vasilij_Velikij/besedy_na_shestodnev/#0_9> 13.02.2021.

< https://azbyka.ru/otechnik/Vasilij_Velikij/besedy_na_shestodnev/#0_10> 13.02.2021.

[Vasilij Velikiij. Besedy na Shestodnev. Beseda 9 i 10. Tvorenija iže vo sviatykh otca našego Vasilija Velikago, Arkhiepiskopa Kesarii Kappadokijskija. Ch.1. Moskva, 1891; Beseda 10 po "Zhurnalnu Moskovskoj Patriarkhii" 1, 1972.

< https://azbyka.ru/otechnik/Vasilij_Velikij/besedy_na_shestodnev/#0_9> 13.02.2021.

< https://azbyka.ru/otechnik/Vasilij_Velikij/besedy_na_shestodnev/#0_10> 13.02.2021]

Григорий Богослов. Собрание творений в 2 тт. Т. 1. Минск: Харвест, Москва: Аст, 2000.

[Grigoriij Bogoslov. Sbranie tvorenij v 2 tt. T. 1. Minsk: Harvest, Moskva: Ast, 2000]

Достоевский, Федор М. Полное собр. соч. в 30-ти томах. Т. 10. Ленинград: Наука, 1974.

[Dostoevskij, Fedor M. Polnoe sob. soch. v 30-ti tomakh. T. 10. Leningrad: Nauka, 1974]

Достоевский, Федор М. Полное собр. соч. в 30-ти томах. Т. 28/1. Ленинград: Наука, 1985.

[Dostoevskij, Fedor M. Polnoe sob. soch. v 30-ti tomakh. T. 28/1. Leningrad: Nauka, 1985]

Иринеи Лионский. Против ересей. Санкт-Петербург: Изд-тво Олега Абышко, 2008.

[Irinej Lionskij. Protiv eresej. Sankt-Peterburg: Izd-tvo Olega Abyshko, 2008]

Јевтић, Атанасије. Достојевски. Врњци: Интерклима-графика, Требиње: Манастир Тврдош, Алхамбра: Севастијан прес, 2020.

[Jevtić, Atanasije. Dostojevski. Vrnjci: Interklimgrafika, Trebinje: Manastir Tvrdoš, Alhambra: Sevastijan pres, 2020]

Максим Исповедник. Творения. Богословские и аскетические трактаты. Т. 1. Москва: МАРТИС, 1993.

[Maksim Ispovednik. Tvorenija. Bogoslovskie i asketicheskie traktaty. T. 1. Moskva: MARTIS, 1993]

Поповић, Јустин: „Достојевски као пророк и апостол православног реализма“. Богословље, 15/2, 1940: 91–102. <https://www.rastko.rs/rastko-ru/delo/1293213.08.2008>.

[Popović, Justin: „Dostojevski kao prorok i apostol pravoslavnog realizma“. Bogoslovlje, 15/2, 1940: 91–102. <https://www.rastko.rs/rastko-ru/delo/1293213.08.2008>]

Радовић, Амфилохије: „Пневматолошки метод“. [У:] Милошевић, Никола и Радовић, Амфилохије. Дијалог о Достојевском – религијска мисао и Достојевски. Савременик, 29/58/11, 1983: 403–424.

[Radović, Amfilohije: „Pnevmatološki metod“. [U:] Milošević, Nikola i Radović, Amfilohije. Dijalog o Dostojevskom – religijska misao i Dostojevski. Savremenik, 29/58/11, 1983: 403–424]

Радовић, Амфилохије. Изабрана дјела Архиепископа Цетињског и Митрополита Црногорско-приморског Амфилохија (Радовића). Т. 8. Богословска слова. Студије и есеји, предавања и записи. Књига прва. Цетиње: Светигора, 2012.

[Radović, Amfilohije. Izabrana djela Arhiepiskopa Cetinjskog i Mitropolita Crnogorsko-primorskog Amfilohija (Radovića). T. 8. Bogoslovski slova. Studije i eseji, predavanja i zapisi. Knjiga prva. Cetinje: Svetigora, 2012]

Соловьевъ, Владимир С. Собрание сочинений. Т.3. С.-Петербургъ: Просвѣщение 1912.

[Solov'ev", Vladimir S. Sbranie sochinenij. T.3. S.-Peterburg": Prosvěshchenie 1912]

МАНАСТИР СВЕТЕ АНЕ У ЈЕРУСАЛИМУ

Манастир Свете Ане (манастир Светих Јоакима и Ане) је православни грчки манастир и налази се на месту дома праведних Јоакима и Ане, де се родила Дева Марија и где су се упокојили родитељи Богородице. Припада Јерусалимској Православној Цркви

У муслиманском кварту Старог града Јерусалима налази се православни грчки манастир Свете Ане. Смештен је северно од Јерусалимског храма, у близини врата која излазе на страну Гетсиманије и која називају Овчија, Левинова или Стефанова (зато што су управо кроз ова врата извели првомученика Стефана, да би га каменовали). Први спрат обитељи заузима црква Рођења Пресвете Богородице, а у њеној основи, испод земље, скрива се пећина у којој је и дошла на свет Дева Марија.

Ова шпиља раније је била део дома Јоакима и Ане, родитеља будуће Мајке Исуса Христа. До дубоке старости свети праведници нису имали деце, за шта су примали непрестану осуду у друштву. У та времена дете у породици сматрало се даром од Бога, а бездетност се тумачила као казна за учињене грехе. Као последња кап за несрећне супружнике послужио је случај који се десио за време једног од празника, када првосвештеник јерусалимског храма није примио поклон од Јоакима, објаснивши свој поступак тиме што се овај налази у немилости Божијој. Ражалостивши се, Јоаким се упутио у пустињу, где је четрдесет дана пребивао у посту и молитвама. Његова жена Ана такође није узалуд време губила, него је у сузама молила Бога да јој пошаље дете. Тек након што је обећала да ће своје дете посветити Свевишњем, Он се смиловао над њом. Убрзо се супружницима у пећини, где су живели, родила Дева Марија.

У периоду владавине византијске царице Јелене на месту рођења Пресвете Богородице био је изграђен први православни манастир, који су касније више пута рушили и подвргавали разарањима. До момента освајања Свете Земље од стране крсташа, тај манастир је представљао невелику и сиромашну обитељ. Нови владари Јерусалима су на ту обитељ обратили посебну пажњу и на сваки начин омогућили њен процват, па чак су у њу упутили и своје сроднице, које су желеле да се замонаше.

Касније су овде биле изграђене две цркве, од којих се једна налазила непосредно у пећини, дому родитеља Деве Марије. Муслимани који су заузели Јерусалим, начинили су од горње цркве посвећене Светој Ани – џамију, а од манастира – школу. У првој половини XIX века све грађевине биле су разрушене током снажног земљотреса.

Године 1907. Грци су се потрудили да обнове ово свето место. На доњем спрату манастира саградили су цркву Рођења Пресвете Богородице. Из ње, степеницама које воде доле, ходочасници могу dospети у само некадашње станиште Светих Јоакима и Ане. Једном годишње, осмог септембра, грчко свештенство обавља овде свечане службе. Међутим, сам манастир у име Свете Ане налази се у власништву Јерусалимске Православне Цркве.

Предео са руског Горан Дабетић

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвеиштво Епископ шумадијски Господин Јован благуизволео је у периоду од 1. августа 2021. године до 31. септембра 2021. године:

Осветити:

Парохијски дом при храму Светог великомученика Пантелејмона у Клоки, 9. августа 2021. године, Архијерејско намесништво опленачко;
Фрескопис за храм Вазнесења Господњег у Рудовцима, 6. септембра 2021. године, Архијерејско намесништво Колубарско-посавско.

Рукоположити:

Ђакон Филипа Јовановића у чин свештеника у храму Срећења Господњег у Раљи 18. септембра 2021. године;
Бојана Миленовића у чин ђаконa у храму Срећења Господњег у Раљи, 18. септембра 2021. године.

Одликoвати:

Чином протојереја:

Протонамесника Драгана Икића, привременог пароха Прве паланачке парохије при храму Преображења Господњег у Смедеревској Паланци, Архијерејско намесништво јасеничко;

Протонамесника Родољуба Војиновића, привременог пароха Рудовачке парохије у Рудовцима, Архијерејско намесништво колубарско-посавско.

Достојанством протонамесника:

Јереја Немању Стефановића, привременог пароха Мајурске парохије у Мајуру, Архијерејско намесништво беличко.

Орденом Светих новомученика крагујевачких I степена:

Драгишу Милојевића из Остриковца.

Орденом Светих новомученика крагујевачких II степена:

Димитрија Радомана из Београда.

Орденом Војска Карађорђа:

Вујадина Радовановића из Младеновца;

Андреја Јовановића из Београда;

Драгана Милосављевића из Крушевца;

Љубишу Живковића из Крагујевца;

Зорана Стојисављевића из Београда;

Архијерејском грамотом признања:

Звонка Михајловића из Београда.

Архијерејском грамотом захвалности:

Радослава Дамњановића из Ковачевца;

Лазара Дамњановића из Ковачевца.

Архијерејском захвалницом

Игора Симића из Ћуприје;

Миодрага Митића из Ћуприје;

Мирослава Томића из Ћуприје;

Добривоја Тимчића из Марковца;

Радослава Станимировића из Ћуприје;

Милана Милосављевића из Јовца;

Ивана Живковића из Беле Воде;

Ивана Јеремића из Јагодине;

Ненада Николића из Супске;

Илије Костова из Јагодине;

Горана Алексића из Остриковца;

Бранислава Јовановића из Ћуприје;

Милана Тодосијевића из Дворица;

Решада Хајровића из Новог Пазара;

Игора Тодоровића из Врњачке Бање;

Драгана Петковића из Доњег Мајура;

Горана Радисављевића из Параћина;

Ранка Милојевића из Остриковца;
Славољуба Николића из Остриковца;
Зорана Петровића из Доњег Мајура;
Стефана Ђорђевића из Јагодине;
Слободана Ђулафића из Београда;
Мирољуба Богдановића из Београда;
Милана Стојковића из Рајковца;
Милоша Дамњановића из Ковачевца;
Ивана Јанићијевића из Међулужја;
Драгана Петровића из Међулужја;
Александра Миладиновића из Међулужја;
Николу Петровића из Међулужја.

Поставити:

Новорукоположеног јереја Филипа Јовановића, на дужност привременог пароха Раљске парохије при храму Срећења Господњег у Раљи, Архијерејско намесништво космајско;
Новорукоположеног ђаконa Бојана Миленовића, на дужност парохијског ђаконa сопотског при храму Вазнесења Господњег у Сопоту, Архијерејско намесништво космајско.

Преместити:

Јереја Дејана Ненадовића, привременог пароха Прве азањске парохије при храму Светих бесребреника Козме и Дамјана у Азањи, на дужност привременог пароха Треће паланачке парохије при храму Преображења Господњег у Смедеревској Паланци, Архијерејско намесништво јасеничко.

Поверити у опслуживање:

Јереју Марку Петровићу, привременом пароху Јеловичке парохије у Јеловику, парохију Горњотрешњевичку у Горњој Трешњевци, Архијерејско намесништво орашачко;
Братству храма Светих бесребреника Козме и Дамјана у Азањи, упражњену парохију Прву азањску у Азањи, Архијерејско намесништво јасеничко.

Разрешити:

Јереја Дејана Ненадовића, привременог пароха Прве азањске парохије при храму Светих бесребреника Козме и Дамјана у Азањи, даље дужности привременог пароха односне парохије, Архијерејско намесништво јасеничко.

Примити у свезу клира:

Архијаконa Марка (Марковића) из свезе клира Митрополе црногорско-приморске;
Монаха Лонгина (Крајишника) из свезе клира Епархије бихаћко-петровачке.

Поделити канонски отпуст:

Монахињи Воскресији (Шкундрић) за свезу клира Епархије сремске.

Поделити благослов за наставак студија на Православном богословском факултета Универзитета у Београду:
Јереју Жељку Јовановићу из Београда.

Пензионисати:

Протојереја ставрофора Драгишу Савића, привременог пароха Треће паланачке парохије при храму Преображења Господњег у Смедеревској Паланци, Архијерејско намесништво јасеничко.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. августа до 30. септембра 2021. године

АВГУСТ 2021. ГОДИНЕ

1. август 2021:

Саслуживао на Литургији Његовој светости Патријарху српском Господину Порфирију у цркви Светог деспота Стефана Лазаревића у селу Бабе код Сопота; на Литургији је крштен Матија, унук ктитора ове цркве протојереја ставрофора Љубише Смиљковића.

2. август 2021 – Свети пророк Илија:

Служио Литургију и пререзао славски колач, поводом храмовне славе, у цркви Светог пророка Илије у Трнави; Крстио у Старој Крагујевачкој Цркви Луку, унука Љубише Маринковића.

3. август 2021:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у крагујевачком насељу Сушица; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

4. август 2021:

Служио Литургију и пререзао славски колач, поводом славе манастирског храма, у манастиру Драчи; Посетио цркву у Спомен парку Шумарице ради надгледања текућих радова; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

5. август 2021:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

6. август 2021:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради; Рад и приједи у Епархијској канцеларији; Посетио манастир Драчу ради надгледања радова на градњи манастирског конака.

7. август 2021:

Служио Литургију и годишњи парастос архимандриту Јовану у манастиру Тресјама; Служио четрдесетодневни парастос протојереју ставрофору Славиши Поп-Лазичу, бившем пароху у Раљи.

8. август 2021:

Служио Литургију и пререзао славски колач, поводом славе манастирског храма, у манастиру Петковица у Страгарима; Крстио у цркви Рођења Пресвете Богородице, некадашњем манастиру Ивковићу, Анђелију; Посетио Лоћнику ради надгледања радова на парохијском дому.

9. август 2021 – Свети великомученик Пантелејмон:

Освештао парохијски дом и служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Клоки; Посетио цркву Светог великомученика Георгија у Рабровцу ради надгледања текућих радова; Посетио протојереја ставрофора Љубишу Смиљковића, пароха у Сопоту, поводом крсне славе.

10. август 2021:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станово; Рад и приједи у Епархијској канцеларији; Састао се на Опленцу са Драганом Рељићем и Драгомиром Ацовићем ради договора о обележавању стогодишњице смрти краља Петра I Карађорђевића.

11. август –2021:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресница; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

12. август 2021:

Служио Литургију у цркви Преображења Господњег у Доњој Сабанти; Посетио цркву у Великим Пчелицама ради надгледања радова на живописању цркве; Венчао Мирослава и Тијану у цркви Светог Димитрија у Крагујевцу – Сушица.

13. август 2021:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

14. август 2021:

Служио Литургију и пререзао славски колач, поводом храмовне славе параклиса Часног крста, у Старој крагујевачкој цркви.

15. август 2015:

Служио Литургију и пререзао славски колач, поводом славе манастирске капеле, у манастиру Никоље.

16. август 2021:

Саслуживао на Литургији Његовој светости Патријарху српском Господину Порфирију и другим архијерејима у цркви Светог великомученика Георгија на Опленцу поводом стогодишњице упокојења краља Петра I Карађорђевића.

17. август 2021:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у крагујевачком насељу Сушица; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

Служења Епископа Шумадњског

18. август 2021:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

19. август 2021 – Преображење:

Служио Литургију и пререзао славски колач, поводом храмовне славе, у цркви Преображења Господњег у Смедеревској Паланци.

20. август 2021:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Посетио манастир Тумане.

21. август 2021:

Служивао са више архијереја на светој Литургији у манастиру Тумане (Браничевска епархија) поводом седамдестпетогодишњице упокојења Светог Јакова;

Посетио винарију *Три ораха*.

22. август 2021:

Служио Литургију на археолошким остацима манастира Кастељана на Космају;

Посетио цркву Светих апостола у Неменикућама и манастир Свете Петке у овом селу;

Посетио Епархијску кућу у селу Бабе.

23. август 2021:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Посетио манастир Липар ради договора о будућим грађевинским радовима.

24. август 2021:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станово;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

25. август 2021:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресница;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

26. август 2021:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

27. август 2021:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Служио празнично бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

28. август 2021 – Велика Госпојина:

Служио Литургију и пререзао славски колач, поводом храмовне славе, у Саборној цркви у Крагујевцу;

Пререзао славски колач у цркви у Влакчи;

Учествовао у Госпојинским свечаностима у порти Саборне цркве у Крагујевцу.

29. август 2021:

Служио Литургију и пререзао славски колач, поводом храмовне славе, у цркви Светог Романа у Мајуру.

30. август 2021:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;

Служио парастос Луки Крстићу;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

31. август 2021:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у крагујевачком насељу Сушица;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Венчао у цркви Светог Саве на Аеродрому дипломираног теолога Стефана Васиљевића и Сандру;

Присуствовао концерту хора цркве Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу.

СЕПТЕМБАР 2021. ГОДИНЕ

1. септембар 2021:

Служио Литургију и молитве призива Светога Духа за почетак нове школске године у цркви Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;

Присуствовао отварању изложбе о логору Јасеновцу у музеју „21. октобар“ у Крагујевцу.

2. септембар 2021:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

3. септембар 2021:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

4. септембар 2021:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Отпутовао са Патријархом Господином Порфиријем и више архијереја у Подгорицу.

5. септембар 2021:

Саслуживао са више архијереја на Литургији у Подгорици.

6. септембар 2021:

Освештао живопис и служио Литургију у цркви Вознесења Господњег у Рудовцима; у току Литургије крстио Ђорђа, сина вероучитеља Илије Нагулића;
У цркви Светог Саве на Липару (Трбушница) утврдио распоред живописања;
Посетио манастир Ђелије ради надгледања радова на манастирском конаку.

7. септембар 2021:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станово;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Посетио цркву Успења Пресвете Богородице у Лужницама и утврдио распоред живописања.

8. септембар 2021:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресница;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Примио групу верника ради разговора о обнови цркве у селу Горовичу.

9. септембар 2021:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Липару;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

10. септембар 2021:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

11. септембар 2021 – Усековање:

Служио Литургију у манастиру Каленићу;
Посетио цркву у Опарићу ради надгледања радова у крипти;
Учествовао у наречењу новоизабраног архимандрита Јустина за викарног Епископа хвостанског у Саборној цркви у Београду.

12. септембар 2021:

Саслуживао у цркви Светог Саве на Врачару на Литургији током које је хиротонисан Епископ хвостански Господин Јустин;
Присуствовао предавању професора др Милоша Ковића и др Немање Девића у свечаној сали Саборне Цркве у Крагујевцу.

13. септембар 2021:

Служио Литургију у манастиру Ралетинцу.

14. септембар 2021:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у крагујевачком насељу Сушица;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Разговарао са стручњацима београдског Завода за заштиту споменика културе о обнови манастира Кастаљана;
Посетио манастир Свете Петке у Сибници ради надгледања текућих радова.

15. септембар 2021:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресница;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

16. септембар 2021:

Служио Литургију и пререзао славски колач, поводом храмовне славе, у цркви Светог Патријарха Јоаникија у Орашцу.

17. септембар 2021:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Присуствовао предавању архимандрита Методија, игумана Хиландара, у Саборној цркви у Крагујевцу.

18. септембар 2021:

Служио Литургију у цркви Сретења Господњег у Раљи; у току Литургије рукоположио ђакон Филипа у чин презвитера и вероучитеља Бојана Милановића у чин ђакон;
Служио на гробљу у Јагодини полугодишњи парастос протојереју ставрофору Небојши Младеновићу;
Учествовао у наречењу новоизабраног архимандрита Дамаскина за Епископа мохачког у Саборној цркви у Београду.

19. септембар 2021:

Саслуживао у цркви Светог Саве на Врачару на Литургији током које је хиротонисан Епископ мохачки Господин Дамаскин.

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.com

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

www.eparhija.com

20. септембар 2021:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у крагујевачком у насељу Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Служио вечерње са петохлебницом у Саборној цркви у Крагујевцу и присуствовао завршној вечери Госпојинских свечаности.

21. септембар – Мала Госпојина:

Служио Литургију и пререзао славски колач, поводом храмовне славе, у цркви Рођења Пресвете Богородице у Тополи; Предводио славску литију у Тополи.

22. септембар 2021:

Служио Литургију и пререзао славски колач, поводом храмовне славе, у цркви Светих праведних Јоакима и Ане у Међулужју;

Посетио цркву Светог Луке на младеновачком гробљу ради надгледања текућих радова;

У селу Крћевцу код Тополе разговарао са верницима о локацији за градњу нове цркве.

23. септембар 2021:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Служио опело, уз саслужење Епископа славонског Господина Јована и Епископа тимочког Господина Илариона, Милети Радојевићу у цркви Светог Дмитрија у Лазаревцу.

24. септембар 2021:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Служио опело Радунки Марковић у цркви Светог Јована Крститеља у Кончареву.

25. септембар 2021:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Георгија у Чибутковици;

Отпутовао у манастир Ђурђеви Ступови код Берана.

26. септембар 2021:

Саслуживао у манастиру Ђурђеви Ступови на Литургији током које је устоличен Епископ будимљанско-никшићки Господин Методије.

27. септембар 2021:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу.

28. септембар 2021:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у кргујевачком насељу Станово;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

У манастиру Свете Петке у Сибници разговарао са верницима и донаторима о завршним радовима на манастирској цркви.

29. септембар 2021:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресница;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

30. септембар 2021:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

ДЕЧИЈА СТРАНА

„КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕБЕ УБИ У ЊЕГА“

КРСНИ ЗНАК

Крст је знак хришћанства. Христос је на крсту распет, али је и васкрсао. Створио је на почетку човека у знаку крста. Кад човек стане усправно и рашири руке, то је већ знак крста. Зато ми хришћани обежавамо на себи видљиви знак крста. Саставимо три прста у име Свете Тројице и савијемо два прста који означавају да је Христос и Бог и човек, Богочовек, и онда са тим знаком крста, уздигнутом руком чинимо на себи знак крста: на чело, на стомак, на десно раме, на лево раме и говоримо: „У име Оца и Сина и Светога Духа“. Тако смо, у ствари, учртали видљиво на себе знак крста. Поменили смо Свету Тројицу, у Име које смо крштени и у коју верујемо. Потезима руке горе на челу означавамо да верујемо у Бога Оца који је на небу и Њему посвећујемо свој ум. Верујемо у Бога Сина и говоримо: „И Сина“, спуштајући руку на доле, да означимо да је Он сишао од Бога Оца у свет да нас људе спасе, и Њему посвећујемо срце и груди своје и свега себе. И онда на десно и лево раме, говорећи: „И Светога Духа“, те тако исповедамо веру у Светога Духа, а означавамо да је Дух Свети сишао у свет и даје се нама као благодат, као нови живот, као

Божији благослов и свако добро Божије свима људима, и зато Му посвећујемо своја прса и рамена и цело своје биће, своју снагу и себе у потпуности.

То је симбол Хришћанства, то је знак „крста са три прста“, како ми Срби кажемо. Кад завршимо знак крста, увек кажемо „Амин“, као што кажемо и после сваке хришћанске молитве.

Реч Амин је јеврејска реч и означава: „тако је“, или „нека тако буде“. То је потврдни израз којим потврђујемо оно што смо рекли. Амин је једно од имена Христових, Христос је Божије Да и божије Амин (2Коринћанима 1, 20). Све што је Бог рекао, Он је у Христу учинио. И зато увек завршавамо речју „Амин“, потврђујући „тако је“, „нека буде“. Амин.

Владика Атанасије Јевтић, *Српски православни Буквар*

ДЕТИЊСТВО И МЛАДОСТ МАЈКЕ БОЖЈЕ

На једној од падина Галилејских планина, међу расцветалим зеленим вртovima, стајао је град Назарет, тих и мало познат. У њему су живели праведни супружници Јоаким и Ана. Јоаким је био из древне Давидове краљевске лозе, а Ана из свештеничке лозе. Живели су задовољно, имали су стада оваца и све остало што им је било потребно за живот. Али њихова породична срећа није била потпуна – нису имали деце.

Јоаким и Ана су се много молили да им Господ подари дете; чак су се заветовали Богу да ће дете које ће се родити посветити да му служи. Али њихова молитва није била испуњена. Време је пролазило, а они су већ почели да старе.

Људи у Јеврејском народу желели су да имају децу не само ради породичне радости. Сви су тада чекали долазак Христа Спаситеља, а они који су имали децу надали су се да ће бар њихова деца доживети Његово жељено царство. Они који нису имали децу посматрали су као да су искључени из царства Христовог. Стога су Јевреји сматрали знаком Божјег гнева ако неки супружници немају децу.

Једног дана Јоаким је отпутовао у Јерусалим и тамо отишао у Храм да принесе жртву Богу. Тамо се затекао један од његових комшија. Тај човек је грубо одгурнуо Јоакима у страну, рекавши: „Зашто идеш напред! Ви уопште нисте достојни жртвовања, јер вам Бог није дао децу“.

Јоаким је био веома тужан и несрећан због овог прекора. Није се вратио кући, већ је отишао у поље, где су пасла његова стада. Ту је хтео да смири своју душу.

Ана је код куће чула за срамоту коју је доживео њен муж. И њој је постало веома тешко. Завршивши кућне послове, изашла је у врт испред куће и села тамо да се одмори под лоровим дрветом. Случајно подигнувши очи, угледала је гнездо са птићима у гранама. Мајка птица је долетела и нахранила их.

Ана је уздахнула. „Гледај“, рекла је себи, „Бог даје и птицама радост у деци, али ја немам ту радост“.

Када је ово помислила, анђеоски Господњи се појавио пред њом и рекао: „Молитве твог мужа и тебе су услышене. Имаћеш кћер, благословену више од свих кћери на земљи. Њено име ће бити Марија“.

Чувши тако чудесно обећање, Ана је, испуњена духовном радошћу, похитала у Јерусалим да тамо у Храму захвали Богу.

У међувремену, пред Јоакимом се појавио анђеоски Господњи и рекао му исте речи, додајући: „Иди у Јерусалим; тамо ћеш се срести са својом женом на Златним вратима“. Супружници су се срећно срели и заједно ушли у храм да принесу жртву захвалности. Након тога су се вратили кући у Назарет.

Када се испунило време, Ана је родила кћерку, а родитељи су је назвали Марија. У својој радости, међутим, нису заборавили обећање и почели су да се припремају да је посвете Богу.

Првобитно су то намеравали да учине када је њихова кћерка имала две године. Али беба Блажена Дева била је још мала и слаба и није могла остати без помоћи родитеља. Затим су одложили посвећење за годину дана.

До треће године Марија је живела у Назарету, у родитељској кући. Када је напунила три године, Јоаким и Ана су знали да је дошло време да испуне завет дат Богу – да му посвете девојчицу. У то време, Јевреји су имали обичај по коме је дете, посвећено Богу, уведено у јерусалимски Храм.

Јоаким и Ана започели су све потребне припреме за свечани дан увођења у Храм. Требало је ићи од Назарета до Јерусалима око сто миља. Маријини родитељи позвали су своје рођаке који су требали да иду са Маријом у Јерусалим.

Путници су путовали три дана и коначно су стигли у Јерусалим. Почела је свечана поворка до јерусалимског храма. Младе девојке су ишле напред са упаљеним свећама и певале свете молитвене песме. За њима су ишли Јоаким и Ана, водећи Марију за руку. Рођаци и многи људи окружили су читаву поворку. Кад су стигли до храма, Маријини родитељи су је поставили на прву степеницу степеништа које води до Храма.

Петнаест степеница водило је до Храма. Чим су родитељи ставили малу Марију на прву степеницу, она се сама, без ичије помоћи, попела уз степенште храма. Сви присутни били су задивљени када су видели како се Марија, упркос својим младим годинама, пењала уз степенице.

На платформи цркве Марију је дочекао првосвештеник Захарија, отац Јована Крститеља.

Свети Дух је просветлио Захарију и он је узвикнуо: „Дођи, Чиста, дођи, Благословена! Уђи са радошћу у цркву Господа Твога!“ И узевши Марију за руке, увео ју је у Светилиште, а одатле у Светињу над светињама, где је и сам имао право да уђе само једном годишње. Тако је дошло до њеног упознавања са храмом. Након тога Марија је остала у храму дванаест година.

И овде под кровом светог пролаза
Мало дете је ушло,
Ту се узносио дух светих молитава,
Лампе су сијале, сијале.
Младенац – Дева! Ко ће рећи
Како си расла у светој тишини!

Само анђели, свети чувари,
Пратили су живот твоје душе.
Они су се, Благословена, дивили
Твојој кристалној чистоти,
И радосно су се молили са тобом,
Гледајући у небеске висине.
Али тајна коју они нису знали,
Јесте за шта си ти обручена.
Посматрајући те док си спавала,
Они су се можда питали,
Не једном: „О браћо! ко је она?!“

Света Богородица све време
Проводи у молитви.
Осим тога,
Пуна молитве и наде,
Пророчке тајанствене речи
Читала је са смиреном душом
До раних јутарњих часова.
И у њима, испуњена светим осећањима,
Упознала је речи којима је
Са знања о многожељеном Месији
Вео подигнут.
Чувала их је дубоко у срцу,
Њиховим смислом испунила је ум,
И много суза и много мисли
Тајно им је посветила.

Предање каже да је анђео Господњи долазио до Деве Марије да је поучи Светом писму.

Дошло је време да Дева Марија изађе из храма и венча се. Али Дева Марија је првосвештенику објавила да су је родитељи и пре њеног рођења посветили Богу и да до краја живота жели да му припада.

Првосвештеник и свештеници поверили су Деву Марију осамдесетогодишњем старцу, њеном рођаку праведном Јосифу, који је требало да се брине о њој, штити је и чува.

По изласку из храма, Дева Марија се вратила у Назарет и настанила се у Јосифовој кући.

ОТИСЦИ СТОПАЛА У ПЕСКУ

Једног дана је човек уснио сан. Сањао је да хода по пешчаној обали, а поред њега је био Господ. Сlike из његовог живота блистале су на небу, а након сваке од њих приметио је два реда отисака стопала у песку: један од његових ногу, други од Господњих ногу. Када је пред њим пролетела последња слика његовог живота, осврнуо се на отиске стопала у песку. Тада је видео да се често на његовом животном путу протезао само један ред отисака стопала. Такође је приметио да су му то били најтежи и најнесрећнији дани у животу.

Био је веома тужан и одлучио је да упита Господа:

„Зар ми ниси рекао да ме нећеш оставити ако Те будем пратио? Али приметио сам да се у најтежим периодима мог живота само једна линија отисака ногу протезала дуж песка. Зашто си ме оставио онда када сам Те највише требао?“

Господ је одговорио:

„Моје слатко, слатко дете. Волим те и никада те нећу напустити. Кад је у твом животу било туге и искушења, само се један ред отисака протезао дуж пута, зато што сам те тих дана носио у наручју“.

ПИТАЊА БОГУ

Сањао сам да интервјуишем Бога.

„Значи, желиш да ме интервјуишеш?“, Упита Бог.

„Ако имаш времена“, рекао сам.

Бог се насмешио:

„Моје време је Вечност. Која питања имаш за мене?“

„Шта Те највише изненађује код људи?“, упитих.

Бог је одговорио:

„Досадно им је у детињству и журе да одрасту, а затим страствено желе да поново постану деца. Људи губе здравље зарађујући новац, а затим троше новац да обнове своје здравље. Размишљајући забринуто о будућности, заборављају на садашњост, тако да немају садашњост или будућност. Живе као да никада неће умрети и умиру као да никада нису живели“.

Бог ме узео за руку и неко време смо ћутали. А онда сам упитао:

„Шта желиш као Отац, које животне лекције људи треба да науче?“

„Нека науче да никога не могу натерати да их воли. Све што могу је да дозволе себи да буду вољени. Нека науче да није добро поредити се са другима. Нека науче да опраштају вежбајући опроштај. Нека науче да је потребно само неколико секунди да се отворе дубоке ране код оних које волимо, а много година да се залече. Научите да богата особа није она која има највише, већ она којој је најмање потребно. Нека науче да постоје људи који вас јако воле, али једноставно још нису научили како да изразе своја осећања.“

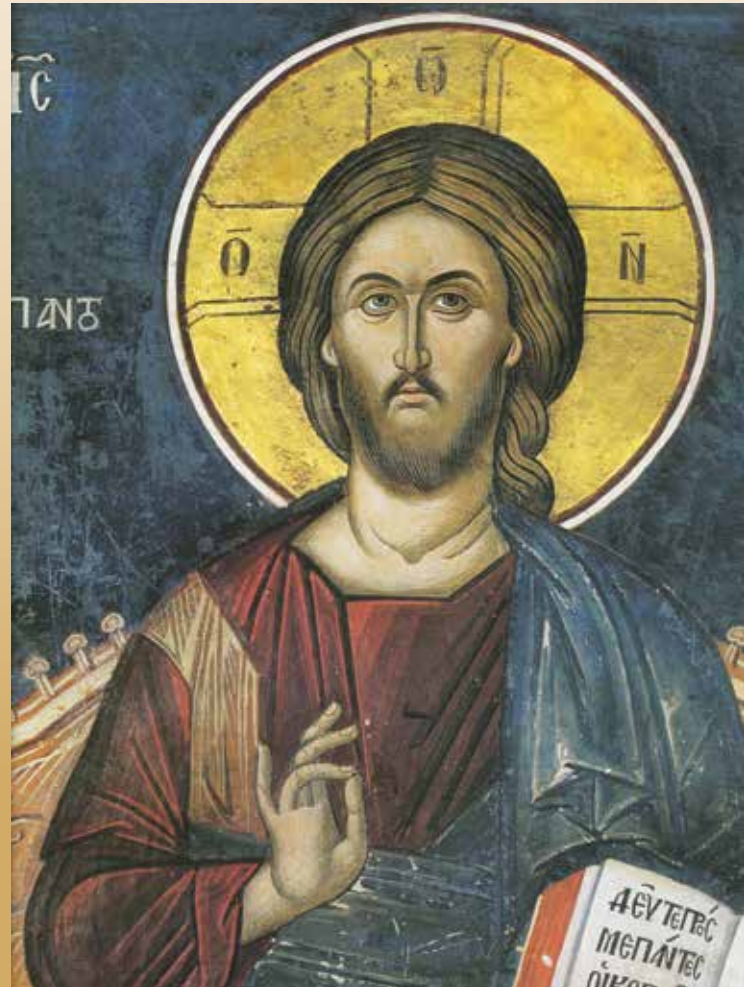
Нека науче да двоје људи могу гледати исту ствар и видети је другачије. Нека науче да није довољно опраштати једни другима, већ и себи“.

„Хвала Ти на времену“, рекао сам понизно.

„Шта још Твоја деца треба да знају?“

Бог се насмешио и рекао:

„Само знајте да сам овде... Увек!“

фото репортажа

Патријарх Порфирије Богослужбио у цркви у Бабама

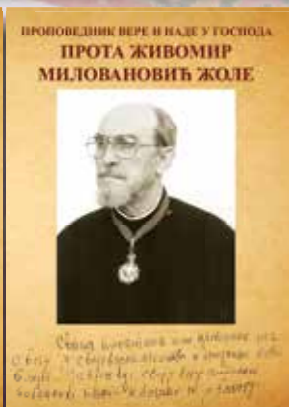
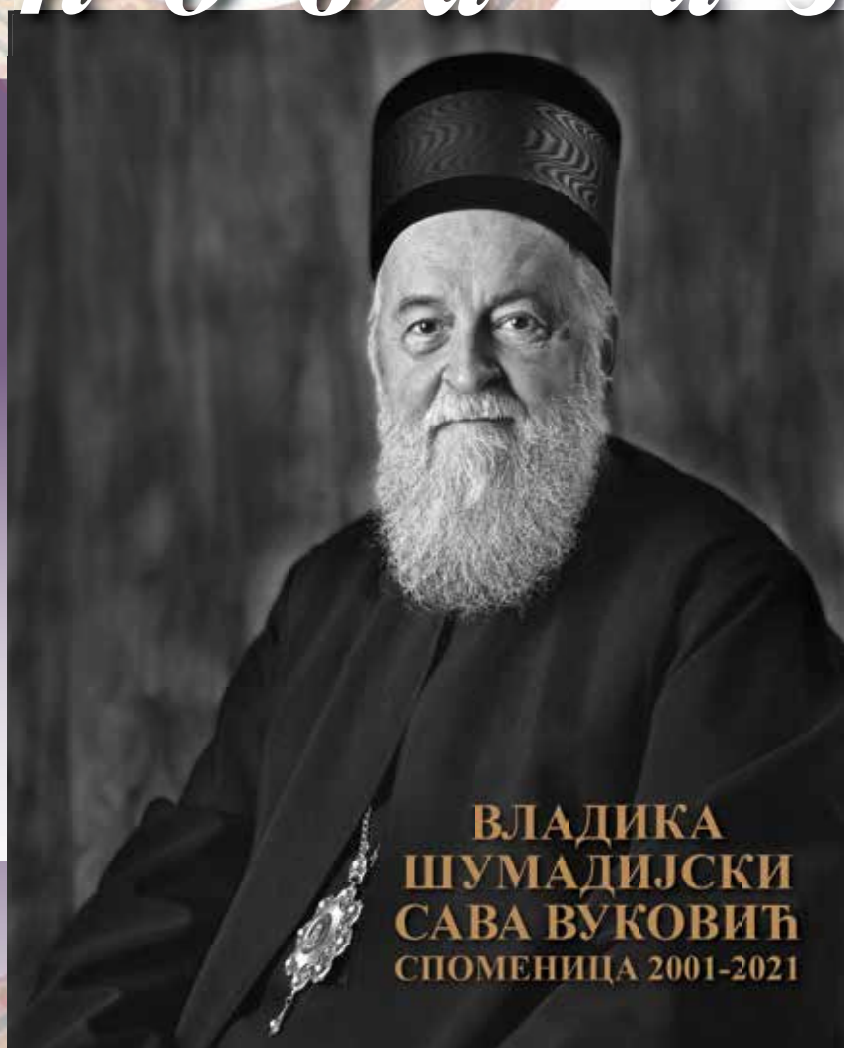

www.kalenic.rs

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленик

Н О В А И З Д А Њ А

www.eparhija.com